

144. KESKIVIKKONA 28. TAMMIKUUTA 2015

kello 14.00

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1)	Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan velvollisuudesta järjestää eräitä terveydenhuollon palveluja eräille ulkomaalaisille ja laiksi rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta.....	3
	Hallituksen esitys HE 343/2014 vp	
2)	Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	33
	Hallituksen esitys HE 358/2014 vp	
3)	Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta.....	45
	Hallituksen esitys HE 356/2014 vp	

Ensimmäinen käsittely

4)	Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 39 §:n muuttamisesta sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta	47
	Hallituksen esitys HE 317/2014 vp Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 43/2014 vp	
5)	Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi museolain muuttamisesta .	48
	Hallituksen esitys HE 303/2014 vp Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 17/2014 vp	

Mietintöjen pöydällepano

6)	Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta	48
	Hallituksen esitys HE 218/2014 vp Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 42/2014 vp	
7)	Hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lain-säädännön uudistamiseksi	48
	Hallituksen esitys HE 46/2014 vp Lakivaliokunnan mietintö LaVM 19/2014 vp	
8)	Hallituksen esitys eduskunnalle säätölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	48
	Hallituksen esitys HE 166/2014 vp Lakivaliokunnan mietintö LaVM 20/2014 vp	
9)	Hallituksen esitys eduskunnalle liikuntalaiksi	48
	Hallituksen esitys HE 190/2014 vp Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 18/2014 vp	

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti (14.00—16.07), puhemies Eero Heinäluoma (16.07—17.47) ja ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi (18.02—18.16).

Ville Niinistö /vihr
Pentti Oinonen /ps (s)
Heli Paasio /sd (s)
Mika Raatikainen /ps (e)
Leena Rauhala /kd
Päivi Räsänen /kd (e)
Annika Saarikko /kesk (p)
Kimmo Sasi /kok (e)
Osmo Soininvaara /vihr
Lenita Toivakka /kok (e)
Anne-Mari Virolainen /kok (e)
Pertti Virtanen /ps (s)

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkittiin täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat 21 edustajaa (e = eduskuntatyöhön liittyvä tehtävä; s = sairaus; p = perhevaapa):

Sirkka-Liisa Anttila /kesk (e)
Paavo Arhinmäki /vas
Maria Guzenina /sd (e)
Mikael Jungner /sd
Antti Kaikkonen /kesk (e)
Antti Lindtman /sd (s)
Marjo Matikainen-Kallström /kok (s)
Pirkko Mattila /ps (e)
Markku Mäntymaa /kok (s)

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuivat seuraavat 3 edustajaa:

Ville Niinistö /vihr (14.43)
Paavo Arhinmäki /vas (15.04)
Leena Rauhala /kd (16.52)

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan velvollisuudesta järjestää eräitä terveydenhuollon palveluja eräille ulkomaalaisille ja laiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 343/2014 vp

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto. Asia pantiin pöydälle 13.1.2015 pidetyssä täysistunnossa.

Puhemiesneuvosto on 28.1.2015 pitämässään kokouksessa tarkistanut aikaisempaa ehdotusta ja ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

¹ **Kari Rajamäki /sd:** Herra puhemies! Aikana, jolloin erittäin voimakkaasti kunnille ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyy kovia leikkauspaineita, vanhustenhuollon tilanne Suomessa on heikentynyt, hammashoidon korvauksista leikataan ja keskustelemme täällä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä, on yllättäen nyt sosiaali- ja terveysministeriö hallituksen kautta tuonut tänne esityksen, joka on poikkeava Kuntaliiton näkemyksistä tässä talouden tilanteessa ja poikkeava myöskin sisäministeriön ja ulkomaalaislain ja muun muassa laittoman maahanmuuton torjunnan kannalta. Kyseessä on siis paperittomien, laittomasti maassa olevien terveydenhuollon laajentaminen kiireellisestä hoidosta.

Tässä on esiintynyt erittäin paljon väärää tietoa: paitsi että valmistelussa on jätetty nämä tahot huomioimatta, myös on ollut väärää tietoa muun muassa Lääkäriliiton toimesta, samaisen Lääkäriliiton, joka on vaatinut muun muassa priorisointikeskustelua terveydenhuollon palveluista poliitikkojen kesken. He ovat nyt sitä mieltä, että Euroopan 70 prosentin eli valtalinnan mukaisesti tämä Suomen linja, jossa kiireellistä hoitoa tarvitseville annetaan hoito, olisi nyt ongelma ja sitä pitäisi nyt entisestään laajentaa. Nykyisen

terveydenhuoltolain mukaan Suomessa ilman kotikuntaoikeutta tai ilman sairausvakuutusta oleva saa aina kiireellisesti korkeatasoisen hoidon, kukaan ei jää hoidotta. Tältä osin on myöskin hyvä huomata, että kun kaksi kolmasosaa Euroopan maista toimii näin paperittomienkin osalta, niin lainsäädäntömme perusteella myös yleisvaarallisten tartuntatautiin, kuten tuberkuloosiin, hoito toteutuu myös Suomessa. Laajempaa terveydenhuoltoa tarjotaan siis harvassa Euroopan maassa, ja niissäkin osassa on velvollisuus rekisteröityä passilla joko poliisille tai maahanmuuttoviranomaisille. Maahanmuuttoviraston mukaan Suomessa ei käytännössä kenenkään tarvitsisi olla paperiton, koska... (Hälinää)

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti (koputtaa): Jos puhuja pitää taukoa. — Nyt rauhoitetaan, kun on jo oltu muutama minuutti täällä, ja kuunnellaan varttuneen kansanedustajan puheenvuoroa. — No niin, ole hyvä, jatka.

Puhuja: Kiitoksia, puhemies, lisääjasta. — Kenenkään ei tarvitse olla paperiton, koska turvapaikanhakusäännöt ovat niin väljät. Valitettavasti usein paperittomuuden ja laittoman maahanmuuton taustalla on monia muita ilmiöitä, jotka jäävät keskustelussa vähemmälle.

Tältä osin haluan kiinnittää huomiota Kuntaliiton lausuntoon, jossa yksimielisesti Kuntaliitto katsoo rakennepoliittisen ohjelman mukaan, että lainsäädännössä on pidättäydyttävä uusien tehtävien asettamisesta kunnille. Noin 40 prosenttia tapauksista tuli viranomaisten tietoon valvontatoimien tuloksena, eli laittomasti maassa olevien määrä vaihtelee 3 000:n, 5 000:n, jopa 10 000:nkin välillä. Joka tapauksessa se, mikä on väkavinta, on, että Kuntaliitto pitää myös erikoisena tilannetta, että laittomasti maassa olevien maassa oleskelua välillisesti tuetaan järjestämällä heille käytännössä maksuton terveydenhuolto. Myös pimeän ulkomaisen työvoiman, harmaan talouden toimijoita siis tässä välillisesti myös huomioidaan.

Tartuntatautilakia valmisteltaessa Kuntaliiton lisäksi sekä sisäasiainministeriö että Rajavartiolaitos kiinnittivät huomiota siihen, että muita valtioita paremmat palvelut lisäävät laitonta maahanmuuttoa. Entisenä sisäasiainministerinä, jolloin Suomi puheenjohtajakaudella linjattiin laittoman maahanmuuton torjunnan periaatteet, keskeistä oli laittoman maahanmuuton torjunnan

yhteinen sitoutuminen Euroopan unionissa. Siihen liittyvät myöskin laittomasti maassa olevien pikaiset palautukset. Tältä osin on todettava, että ulkomaalaislain perustavoitteiden vastaista on, että laittomasti maassa oleskeleville henkilöille tarjottaisiin vähimmäistasoa laajempia palveluita, etenkin ilman terveydenhuoltoviranomaisten oikeutta ilmoittaa laittomasta oleskelusta maahanmuuttoviranomaisille.

Nyky muodoltaan ongelmallinen yhdenvertaisuusnäkökulma on myöskin siinä, jos maassa laittomasti oleskelevat kolmannen maan kansalaiset asetetaan suotuisampaan asemaan kuin tietyt EU-kansalaisten ryhmät. Edelleen myöskään esityksessä ei ole perusteltu, miksi tämä uudistus olisi erittäin kiireellinen, ilmeisesti sote-uudistustakin kiireellisempi. Tässä on ehdottomasti terveydenhuollon järjestämisen osalta ratkaisua haettava harkitusti ulkomaalaislain tavoitteet huomioiden. Jos koetaan, että nykyisen määrittelyn mukainen kiireellinen hoito ei yleisesti ole riittävää perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta, keskustelu tulisi suunnata hoidon vähimmäistason uudelleenmäärittelyyn sen sijaan, että luodaan tarpeettomasti eri ryhmille erilaisia palvelun tasoja.

Toivon, että eduskunta — ottaen huomioon Kuntaliiton näkemykset, tämän asian valmistelun puutteet sekä sisäasiainministeriön ja EU:n ulkomaalaislain yleiset periaatteet — jättää asian viisaasti priorisoiden nyt eduskunnan käsittelyssä seuraavan eduskunnan pohdittavaksi.

² **Maria Lohela /ps:** Herra puhemies! Hallitus on peruspalveluministeri Huovisen viitoittamana tuonut eduskuntaan tämän lakiesityksen, jonka mukaan kaikille laittomasti Suomessa oleville tulisi tarjota käytännössä tälle henkilölle itselleen täysin maksuttomat terveyspalvelut. Maksuttoman palvelutarjonnan laajentaminen lisää kannustimia laittomaan maahantuloon ja laittoman maassa oleskelun jatkamiseen. Näin huonossa taloudellisessa tilanteessa hallitus on myös tällaisella esityksellä valmis lisäämään kuntien tehtäviä ja kuluja entisestään.

Suomen ja maailman ongelmia ei korjata muuttamalla Suomi koko maailman sosiaalitoimistoksi ja terveyspalvelujen tuottajaksi. Suomen sosiaali- ja terveyspalvelut eivät ole itsensänselvyyksiä, vaan ne on rakennettu vuosikymmenien aikana ja ne rahoitetaan kovalla työnteolla. Suomalaiset maksavat sairausvakuutusmaksu-

ja veroja palvelujen saamiseksi. Palvelut eivät siis ole millään muotoa ilmaisia, vaan joku maksaa niistä aina.

Tähän hallitukseen esitykseen liittyvissä selvytyksissä vedotaan erilaisiin ihmisoikeussopimuksiin ja perustuslakiin. Suomen terveyspalvelut ovat nykyäänkin omalla kustannuksella kaikkien käytettävissä ilman minkäänlaista syrjintää. Muiden oikeus käyttää terveyspalveluita ei muutu automaattisesti suomalaisten velvollisuudeksi niiden maksamiseen.

Poliisin tehtäviin kuuluu etsiä ja poistaa maassa laittomasti oleskelevat henkilöt, mutta toiset viranomaiset järjestävät salassapitovelvollisuuden suojiin laittomasti maassa oleskeleville maksuttomia terveys- ja sosiaalipalveluita. Eihän tässä yhtälössä ole yhtään mitään järkeä.

Kiireellistä hoitoa annetaan jo tällä hetkellä jokaiselle sitä tarvitsevalle, ja näin asian kuuluu olla nyt ja tulevaisuudessa. Ketään ei saa koskaan jättää heitteille. Palvelutaso muuten voitaisiin pitää entisellään ja varattoman kiireellisestä hoidosta aiheutuneet terveyskulut voitaisiin maksaa esimerkiksi toimeentulotuesta. Toimeentulotuen saaminen taas edellyttäisi ilmoittautumista viranomaisille, jolloin henkilön maassaolon edellytykset tulisivat käsiteltyä.

Tämä lakiesitys on suuri periaatteellinen muutos. Siitä on varmasti eri näkemyksiä, mihin suuntaan se muutos on, mutta ilmeisesti hallituksen mielestä tällaisiinkin uusiin yhteiskunnan järjestämiin ja maksamiin palveluihin meillä on edelleenkin hyvin varaa.

³ **Olli Immonen /ps:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus on nyt siis tällä esityksellä velvoittamassa kunnat antamaan nykyistä laajempia terveyspalveluja niin kutsutuille paperittomille maahanmuuttajille eli henkilöille, joilla on tilapäinen oleskelulupa tai jotka ovat maassa laittomasti. Mielestäni tämä kyseinen esitys on suoraan sanottuna täysin järjetön. Samaan aikaan, kun kunnat ja valtio kamppailevat niukkenevilla resursseilla suomalaisten riittävien palvelujen turvaamisen kanssa, hallitus haluaa laajentaa julkisia terveyspalveluja Suomessa laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden kohdalla. Jo tällä hetkellä valtion kunnille velvoittamien tehtävien määrä on liian suuri, ja tämä hallituksen esitys lisää työmäärää entisestään, puhumattakaan siitä, millaisia mahdollisia muita ongelmia paperittomien maahanmuuttajien houkuttelu Suomeen

synnyttäisi. Paperittomilla maahanmuuttajilla ei ole edellytyksiä toimeentuloon maassamme, mikä voisi johtaa kasvavaan rikollisuuteen. Ilman asuntoa ja työtä Suomeen tulleet maahanmuuttajat lisääisivät turvattomuuden tunnetta kansalaistemme keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Vaikka hallituksen esityksessä tarkennetaan terveyspalveluiden tarjoamisen olevan maksullista, todetaan siinä kuitenkin myös samaan hengenvetoon, ettei henkilön maksukyvyttömyys saa olla esteenä palveluiden tarjoamiselle. Näin ollen viime kädessä maksuvollisuus siirtyykin suomalaiselle veronmaksajalle. Hallitus esittää paperittomille maahanmuuttajille oikeutta terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimiin lyhytkestoihin terveyspalveluihin, mikä velvoittaisi kunnat tarjoamaan ja samalla kustantamaan laittomasti maassa oleskeleville myös raskauteen ja synnytykseen liittyviä palveluita.

Kuten täällä jo edellä todettiin, jo nykyisin laki turvaa kiireellisen hoidon laittomasti maassa oleskeleville henkilöille, millä onkin pystytty pitämään yleisvaaralliset tartuntataudit hyvin aisoissa. Mikäli tämä hallituksen esitys hyväksytään ja terveyspalveluja aletaan tarjota laajenevassa määrin paperittomille maahanmuuttajille, tulee maahamme kohdistumaan tulevaisuudessa enenevissä määrin niin sanottua synnytysturismia ja muuta terveysmatkailua. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa terveysmatkailu aiheuttaa vuosittain arviolta jopa 95 miljoonan euron rasitteen julkiselle terveydenhuollolle. Vuonna 2012 kyseisessä maassa peräti kahta kolmesta ulkomaalaisesta potilaasta ei voitu laskuttaa heidän saamastaan hoidosta, sillä heitä ei voitu tunnistaa. Muualta Euroopasta löytyy useita varoittavia esimerkkejä siitä, mihin ongelmiin Suomessa voidaan joutua, jos tämä kyseinen lakiesitys hyväksytään. On käsittämätöntä, että olemme Suomessa tekemässä nyt samoja virheitä, joita samanaikaisesti muualla Euroopassa pyritään korjaamaan.

Arvoisa herra puhemies! Suomen ei tule pyrkiä koko maailman pelastajaksi vaan tulee huolehtia ensisijaisesti omista kansalaisistaan. Paperittomien terveyspalvelujen turvaamisella aiheutetaan ainoastaan hallaa hyvinvointiyhteiskunnallemme ja houkuteluaan maahan terveyspalveluiden perässä tulevia laittomia maahanmuuttajia. Sen sijaan, että entistä enemmän rasittaisimme julkista terveydenhuoltojärjestel-

määmme, meidän pitäisi keskittyä siihen, miten voisimme tulevaisuudessa edesauttaa laittomien maahanmuuttajien kiinnisaamista ja nopeuttaa karkottamispäätösten käsittelyä laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden kohdalla.

4 Hanna Mäntylä /ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen lakiesitys maassa laittomasti olevien käytännössä omasta terveydenhuoltolaista on esityksenä yksinkertaisesti kestävä. Tämä asia on todellakin periaatteellinen perussuomalaisille, ja se on sitä monestakin syystä. Esitys on kirjoittanut julkisesti laajaa keskustelua, ja hyvä niin. On hyvä, että ihmiset tietävät, mitä täällä eduskunnassa oikein ollaan päättämässä ja millaisella valmistelulla.

Lakiesityksessä turvataan laaja terveydenhuolto, mukaan lukien pitkäaikaissairauksien hoito, maksuttomasti laittomasti maassa oleville henkilöille. Vaikka esityksessä mainitaan, että syntyneitä kustannuksia pyritään perimään palvelujen käyttäjiltä, tulee se olemaan käytännössä mahdollon tehtävä. Lakiesitys koskettaa henkilöitä, joilla ei ole mitään statusta olla Suomessa, vaan nämä ihmiset ovat maassamme laittomasti. Näin luodaan myös tilanne, jossa saadakseen palveluja ei edes enää tarvita statusta maassaoloon vaan laittomasti oleminenkin riittää.

Lakiesityksessä on arvioitu tämän koskettavan 1 000—2 000 henkilöä. Kuitenkin Poliisihallituksen erään arvion mukaan laittomia maassaolijoita olisi jopa 7 000 henkilöä. Tarkkaa määrää ei tiedä kukaan. Esityksen kustannusvaikutuksiksi on arvioitu reilut puoli miljoonaa euroa. Tuo rahamäärä ei tule riittämään yhtään mihinkään. Jos tuo hallituksen arvio näistä henkilöistä pitäisi paikkansa, mihin itse en usko, siitäkin huolimatta arvioitu yksikköhinta, eli reilut 1 000 euroa, on täysin absurdi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä kustannus- ja muut vaikutusarvioinnit ovat täysin puutteelliset, ja lain valmisteluprosessi on ollut kestävä. Kunnon vaikutusarvioinnit uupuvat. Suppeamman tartuntatautilain valmistelu stoppasi äskettäin siihen, että valtiovarainministeriö vaati lisäselvityksiä epäselvistä kustannusvaikutuksista. Tähän lakiesitykseen kuulemiset on tehty suullisesti, mikä sekin on nähdäkseni poikkeuksellista. Samoin kuullut tahot on valikoitu rajatusti, ja kirjallinen dokumentaatio kuulemisista uupuu.

Laittomasti maassa oleville on jo Suomessa turvattu kiireellinen hoito, aivan kuten yli 70 prosenttia EU-maista jo turvaa. Perussuomalaiset pitivät tätä käytäntöä riittävänä. Laajempaa terveydenhuoltoa tarjonneista maista yhä useampi on ryhtynyt asettamaan laajoja rajoitteita kansanterveydellisistä ja taloudellisista syistä. Lisäksi on syytä muistuttaa, että kiireellinen hoito terveydenhuoltolain 50 §:n mukaan ei tarkoita vain päi-vystysluontoista hoitoa. Se tarkoittaa hoidon aloittamista viipymättä ja voi tarkoittaa jo nyt pitkäaikaistakin hoitoa. Ketään, raskaana olevia naisia tai lapsiakaan, ei jätetä nytkään siis heit-teille.

Esityksessä vedotaan myös perustuslakiin. Jos perustuslakia lähdetään tulkitsemaan esityksen mukaisesti, tulee se tarkoittamaan sitä, että laitto-masti maassa oleville tulisi turvata myös riittävä toimeentulo. Kyse ei ole turhasta huolesta. Laki-esityksen pohjalla käytetyn THL:n raportin mu-kaan olisi huomioitava myös laittomasti maassa olevien mahdollisuus käyttää toimeentulotukea.

Arvoisa puhemies! Hoitohenkilöstön oikeus-turvan toteutumista ei ole pohdittu laisinkaan. Kuinka se toteutuisi, kun henkilöitä ei voida edes identifioida varmuudella? Hoitohenkilökunnalle ei myöskään annettaisi oikeutta ilmoittaa viran-omaisille laittomista maassaolijoista. Tämäkin poikkeaa monista muista EU-maista: monissa laajempaa terveydenhuoltoa antavista maista vaaditaan rekisteröitymistä maahanmuuttoviran-omaisille tai poliisille, ennen kuin hoitoja edes annetaan. Suomessa esityksen mukaan ollaan huolissaan siitä, kuinka hoitoja ei käytettäisi, mi-käli ilmoitus viranomaisille pitäisi tehdä.

Lääkäriliitto on kannanotossaan suhtautunut asiaan myötämällisellä. Suhtaudun varsin vara-uksella siihen, onko kyseessä koko lääkärikun-nan yhteinen näkemys, sillä sen verran huolestu-neita ja täysin päinvastaisia yhteydenottoja on tullut lukuisia eri puolilta Suomea. Erikoista täs-sä Lääkäriliiton näkemyksessä on myös se, että samaiset toimijat, jotka vahvasti puoltavat nyt tätä lakiesitystä, ovat aiemmin todenneet, että Suomen terveydenhuoltojärjestelmä ei voi tarjota kaikkia mahdollisia palveluja kaikille ja rajoja olisi siksi vedettävä. He myös ovat todenneet ter-veydenhuollon resurssien olevan aina rajalliset (Kari Rajamäen välihuuto) sekä riittämättömät kaiken mahdollisen hoidon järjestämiseen. — Ja löytyy kyllä artikkeli, voin sen antaa. — Itse ainakin näen tässä paitsi ristiriidan myös melkoi-

sen kestävämmän priorisointijärjestyksen suo-malaisten terveydenhuollon tarvitsijoiden osalta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi. On vastuutonta luoda laittomasti maassa oleville rinnakkainen terveydenhuoltojärjestelmä. Perussuomalaiset eivät hyväksy lakiesitystä, ja pidämme sitä suora-naisena pilkantekona suomalaisia kohtaan. Emme pysty nytkään turvaamaan riittävää hoivaa, hoitoa tai kuntoutusta saati toimeentuloa suomalaisille. Siihenkin peilaten on käsittämätöntä, että tänne edes kehdataan tuoda tällainen esitys. Tuntuu suoraan sanottuna suomalaisia kohtaan kovin kummalliselta. Totuus, joka on uskallettava sanoa ääneen, on se, että meillä on suuria haasteita tulevaisuudessa saada oman maamme kansalaisista huolehdittua inhimillisesti ja turvattua heille perus- ja ihmisoikeudet. (Puhemies koputtaa) ja sen nähdäkseni tulee olla jokaisen suomalaisen poliitikon ensisijainen tehtävä.

5 Johanna Jurva /ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että kuntien tulisi järjestää paperittomille terveyspalvelut nykyistä laajemmin, ja tästä aiheutuvat kustannukset valtio korvaisi kunnille. Tämä tarkoittaa, että kiireellisen sairaanhoidon lisäksi laittomasti maassa olevat olisivat jatkossa oikeutettuja Suomen terveyspalveluihin lähes yhtä kattavasti kuin veronsa tänne maksanut kansalainen. Nykytilan mukaan paperittomat ovat oikeutettuja kiireelliseen hoitoon, eli ketään ei jätetä hoitamatta silloin, kun tilanne on henkeä ja terveyttä uhkaava.

On täysin väärä signaali, että laittomasti maassa oleville henkilöille avataan julkisen terveydenhuollon palvelut näin laajassa mittakaavassa kuin hallituksen esityksessä on nyt esitetty.

Arvoisa puhemies! Maailmalla puutteellisten terveyspalvelujen varassa on miljoonia ihmisiä. Osa ei saa terveyspalveluja laisinkaan. Parannettavaa siis riittää, mutta monien suomalaistenkaan terveyspalvelut eivät tällä hetkellä toteudu asianmukaisesti. Mielestäni julkisin varoin tarjotut terveyspalvelut kuuluvat omille kansalaisillemme, eivät maassa laittomasti oleville. Useissa kunnissa on jouduttu heikentämään terveyspalveluita, kun valtio on leikannut rajulla kädellä kuntien valtionosuuksia. Asiantuntijoiden arviot luvattomasti maassamme olevista henkilöistä ovat ristiriitaisia keskenään. Näin ollen lakiesityksen kustannusvaikutus on todellakin pelkkä arvio, jonka todellisuus pohjaa sopii epäil-

lä. Minä en hyväksy tämänkaltaisia lisäkustannuksia niin kauan kuin meillä terveyserot ovat kasvamaan päin ja niin kauan kuin joudumme tinkimään oman maan kansalaisten hyvinvoinnista.

6 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:

Arvoisa puhemies! Ehkä tässä välissä on puolustuksen puheenvuoron aika. Niin kuin hyvin edustajakollegat muistavat, kävimme osittain tätä keskustelua jo pari viikkoa sitten, jolloin esittelin tämän esityksen, ja nyt pitäydyn vain muutamassa kommentissa, koska uskon, että keskustelu tulee kyllä jatkumaan.

Ensinnäkin haluaisin ottaa kantaa tähän lakiesityksen valmisteluun, jota täällä on kovalla kädellä kritisoitu. Haluan todeta, että mielestäni tämä kritiikki on kyllä vailla pohjaa. Tässä esityksessä on tehty THL:n vaikutusarviointi, erittäin tarkka raportti tästä tilanteesta, ja voin sanoa, että kun olen ministerinä muutaman muunkin esityksen tähän taloon ollut tuomassa, niin ihan jokaisessa esityksessä ei muuten ole pohjalta tällaista THL:n tekemää ensimmäistä tilannekuva kyseisestä asiasta. Eli jos nyt joku väittää, että tämä on huonosti valmisteltu eikä pohjatöitä ole tehty, niin sitten voi katsoa sen THL:n raportin, joka on mielestäni erittäin perusteellinen ja jossa käydään tämä tilannekuva oikein hyvin läpi. On myös todettu, että tässä on huonoa valmistelua — on viitattu siihen, että tästä asiasta on erilaisia mielipiteitä esitetty. Ei kai se nyt ole huonoa valmistelua, että asiasta on esitetty valmistelun kuluessa erilaisia mielipiteitä, niin kuin täällä on viitattu muun muassa Kuntaliiton kantaan. Voin kertoa, että olen tuonut tänä syksynä useita esityksiä tähän taloon, ja melkein jokaisessa on ollut Kuntaliiton vastustusta mukana. Tässä asiassa se tuntuu vain nousevan ja saavan ehkä toisenlaisen painoarvon kuin joissakin muissa asioissa. Muistutan, niin kuin jo lähetekeskustelussa totesin: olen saanut lukuisia vetoaumuksia alan ammattijärjestöiltä, niin Lääkäriliitolta kuin myös hoitoalan ammattilaisilta, jotka pitävät tätä nyt voimassa olevaa tilannetta, jossa he eivät voi toimia oman ammattietiikkansa mukaisesti, hyvin kestävämmän ja arveluttavana. Meillä on kansainvälisiä sopimuksia, joihin olemme sitoutuneet, ja näitäkin pitäisi kyetä noudattamaan ihan käytännön tasolla. Ei voi olla niin, että Suomi on aina sanomassa muualle päin, että kyllä pitäisi sitoumuksia noudattaa, mutta sitten, kun tu-

lee omalle kohdalle joku sitoumus, jota ei noudateta, niin siltä ummistetaan silmät.

Arvoisa puhemies! Lisäksi haluan todeta näistä kustannuksista: puhumme siis hyvin pienestä joukosta ihmisiä, jotka ovat haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, ja sen vuoksi tämä kustannusarvio on maltillinen, ja pidän sitä aivan oikeasuuntaisena. Tietenkin voidaan sanoa, ja kunnioitan sitä mielipidettä, että täällä on joitakin vetovoimavaikutuksia. Niin kuin edellisessäkin keskustelussa täällä useat edustajat epäilivät, että tämän seurauksena nyt laajat kansanjoukot lähtisivät Suomea kohti sitten pyrkimään näiden parempien terveyspalveluiden perässä. Itse en tähän usko, mutta haluan vain todeta eduskunnan pöytäkirjaan, että nimenomaan siitä syystä johtuen, että haluamme seurata erityisen tarkasti sitä, onko täällä tällaisia vaikutuksia — joita lukuisat edustajatkin ovat kertoneet, että mahdollisesti on — tähän päätökseen valtioneuvostoistunnossa liitettiin lausuma, jossa nimenomaan näitä vaikutuksia tullaan hyvin tarkkaan seuraamaan. Muistutan edustajia myös siitä, että Ruotsissa on aivan tällainen vastaavanlainen terveyspalvelujärjestelmä paperittomille henkilöille, eli he saavat, samalla tavoin kuin tässä nyt esitetään, turvapainehakijoille kuuluvat terveyspalvelut. Ruotsissa ei ole ollut näköpiirissä tämänkaltaista vetovoimatekijää, joka täällä on tuotu esille, ja Ruotsi on vielä huomattavasti monikulttuurisempi yhteiskunta (Kari Rajamäki: Kuinka kauan siellä on seurattu sitä?) kuin Suomi täällä hetkellä on.

Puhemies! Vielä sanoisin tästä jatkokeskustelusta, kun täällä nousevat nämä kustannukset esille ja jotenkin tällainen epäsuhta sen suhteen, että meillä ei olisi varaa huolehtia tästä pienestä joukosta, puhumme siis 1 000—2 000 ihmisen joukosta, puolen miljoonan kustannuksista vuosisatasolla, ja että meillä ei ole varaa huolehtia näistä kustannuksista, ja jotenkin halutaan asettaa nyt tämä haavoittuvassa asemassa oleva ihmisryhmä ikään kuin meitä suomalaisia ja meidän terveyspalvelujamme vastaan: Minä en tällaista lähtökohtaa oikein ymmärrä ihan siitä syystä johtuen, että niin kuin täällä on edustajien puheenvuoroissa jo kerrottu, niin me tämänhetkessä lainsäädännössä jo turvaamme kiireellisen hoidon näille ihmisille, (Välihuutoja) mikä on tietenkin varmasti ihmisarvoisen kohtelun mukaista, niin kuin monen teidän omasta näkökulmastanne olette täällä kertoneet. Mutta minun kysymykseni, arvoisat edustajat, on se, että kun

ihminen tulee päivystysluontoisesti kiireelliseen hoitoon, kustannukset ovat aivan jotain muuta kuin silloin, kun pääsemme niihin asioihin ajoissa kiinni, ja sen vuoksihan me olemme tätä esitystä tänne tuoneet, että me pystyisimme myös tämän rajatun, pienen ihmisryhmän osalta toimimaan ajoissa ja näin säästämään itse asiassa päivystyksestä johtuvia kustannuksia. (Pentti Ketunen: Seli seli!) Jos täällä nyt sanotaan, että tämä on aivan harkitsematon esitys, niin pyydän ottamaan sitten kantaa myös tähän kustannuspuoleen, joka syntyy sieltä päivystyksestä käsin, kun ne ihmiset eivät saa ajoissa apua ja ongelmat pahenevat ja pahentuessaan myöskin niiden hoito kallistuu. (Puhemies koputtaa)

Aivan lopuksi, puhemies, minun on kyllä sanottava, että itselleni tässä esityksessä on kyse myös suomalaisten ihmisten kansanterveydestä. Tällaisena ebola-aikana, jota me elämme, olen hämmästynyt siitä, että hyvin harvassa puheenvuorossa puhutaan siitä, millä tavalla pystymme suitsimaan näitä yli maiden rajojen liikkuvia tartuvia tauteja. Tämä esitys osaltaan mielestäni turvaisi myöskin (Puhemies koputtaa) suomalaisten ihmisten kansanterveyttä, jotta nämä tartuvat taudit saadaan riittävän varhaisessa vaiheessa havaituksi ja hoidetuksi.

⁷ **Mika Niikko /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri unohti, jätti kertomatta sen, että Ruotsissa kuitenkin terveysviranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa, mikäli he epäilevät, että tämmöinen henkilö on syyllistynyt yli vuoden mittaisen vankeusrangaistuksen vaativaan rikokseen. Suomessa on niin tiukka tietosuoja, että täällä ei ilmoiteta yhtään mitään.

Mutta oleellisin kysymys on kuitenkin se, että hallitus alkaa tulkitsemaan perustuslakia uudella tavalla, ja nytten epäilen, että hallitus alkaa myös tulkitsemaan muitakin YK:n ihmisoikeussopimuksia kuten TSS-komitean sopimusta. Siinä sanotaan, että kaikilla on oikeus koulunkäyntiin, riittävään ravintoon ja edullisiin terveyspalveluihin, jokaisella valtion alueella olevalla lapsella, myös paperittomalla siirtolaisella. Elikkä kysymys kuuluu, arvoisa ministeri: Eikö tässä nyt avata semmoinen pandoran lipas, jossa ruvetaan tulkitsemaan perustuslakia ja ihmisoikeussopimuksia myös siten, että oikeuden ravintoon pitää tulla myös täällä maassa laittomasti oleville henkilöille? Eikö tämä ole ihan johdonmukainen

johtopäätös? Vai onko meillä (Puhemies koputtaa) rohkeutta asettaa heidät eriarvoiseen asemaan, (Puhemies koputtaa) ja mikä se riittävä peruste silloin on?

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: No niin, kiitoksia.

⁸ **Markus Mustajärvi /vr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huovinen lopetti hyvin siihen, että näitä kustannuksia voidaan arvioida myös toiseen suuntaan: onko järkeä odottaa, että hoidon tarve muuttuu kiireelliseksi hoidon tarpeeksi, jolloinka henkilöt tulevat automaattisesti hoidon, hoivan piiriin.

Ja olen kyllä kuunnellut täällä jo aiemmassa keskustelussa, mikä on edustaja Ben Zyskowiczin kanta, mutta mielellään kuuntelin sen, että mikä on kokoomuksen kanta, kun tuskin tätä hallituksen esitystä ihan ministeri Huovisen omin päin on tähän saliin tuotu.

Sitten olen saanut mielenkiintoista postia tuolta pohjoisesta. Siinä todetaan ihan oikein, että todennäköisesti kukaan ei tiedä maassamme olevien paperittomien maahanmuuttajien tarkkaa määrää ja sitten taloudellisesti Suomelle aiheutuvat terveydenhoitokustannukset ovat pienet verrattuna siihen, että kunnioitamme ihmisyyttä. Kuka näin sanoo? Hän on Lapissa hyvin tunnettu, Eurooppalaisen Oikeusturvan Keskusliiton toiminnanjohtaja, Perussuomalaisten kaupunginvaltuutettu Jarmo Juntunen. Kunnioitan hänen mielipidettään erittäin paljon.

⁹ **Pia Kauma /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse edustan ainakin sitä kantaa, että kuntien tehtäviä ja velvoitteita pitää pikeminkin vähentää kuin lisätä. Tuo ministeri Huovisen ebola-esimerkki, jos oikein kuulin sen, oli kyllä lievästi sanottuna kaukaa haettu.

Te sanotte täällä, että puolen miljoonan kustannukset voivat tulla tästä uudesta lakiuudistuksesta Suomelle, ja se on täysin mitätön teidän mielestänne. Mutta kun näitä puolen miljoonan tai miljoonan tai 5:n tai 10 miljoonan euron lisäkustannuksia ponnahtelee silloin tällöin teidän puolueenne taholta eri asioista joka puolelta, niin kyllähän tämä johtaa nimenomaan siihen, että emme enää pysty oman maan kansalaisille tarjoamaan mitään.

¹⁰ **Merja Mäkisalo-Ropponen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli olen oikein ymmärtänyt, niin tämä on hallituksen yhteinen esitys.

Mutta meillä on aina ollut näitä niin sanottuja paperittomia henkilöitä, ja heitä tulee aina varmaan olemaan, ja tämä lakiesitys selkeyttää tällä hetkellä hyvin vaihtelevia käytäntöjä eri puolilla Suomea. Vaikka suurin osa paperittomista on Helsingin seudulla, niin heitä on kyllä ympäri maata. Monessa kaupungissa tätä toimintaa järjestetään tällä hetkellä salaa ammattihenkilöiden vapaaehtoistyönä, ja pidemmän päälle tämä on kestävä tilanne. Tämä laki selkeyttääkin ammattihenkilöiden työtä, sillä näin mahdollistetaan heille ammattieettisten periaatteiden mukainen työskentely ja toiminta. Terveystieteiden ammattilaisten tehtävänä ei ole huolehtia maahanmuuttopolitiikasta, vaan antaa sitä tarvitseville se välttämätön hoito, jota hoitoon hauteutuvat ihmiset tarvitsevat.

¹¹ **Markku Rossi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aika hämmäntävää kuunnella tätä hallituspuolueiden välistä keskustelua. Käsittäkseni tämä on hallituksen tekemä esitys eduskunnalle, (Ben Zyskowitz: No niin, ja mikä se on se Rossin kanta?) ja onko eduskunnalla sitten aikaa itse asiassa arvioida tämän lain vaikutuksia kaiken kaikkiaan riittävällä tavalla ottaen huomioon eduskunnan monet muut asiat, joita valiokunnissa tällä hetkellä käsitellään. Tässä suhteessa, jos lakiesitys jää vaikka raukaamaan, niin se on tietysti yksi vaihtoehto tämän asian käsittelylle.

Tässä on tietysti monta puolta. Inhimillisuus on yksi puoli. Toivon myös, että eduskunta ei käsittele tätä puhtaasti asenteellisella tavalla, vaan tarkastelee asiaa myös sitten terveydenhuollon näkökulmasta, ihmisten auttamistarpeen kautta. Sekin on sellainen asia, jota me emme voi sivuuttaa, ei yksikään kansanedustaja eikä yksikään suomalainen.

Mutta ilman muuta tämä aiheuttaa kustannuksia, lisää yhteiskunnan sekä myös kuntien kustannuksia. Hallitus on omalta osaltaan pyrkinyt ainakin sanomaan, että enää ei tuoda uusia velvoitteita kunnille, ei lisätä kustannusrasitusta. Kaiken aikaa kuitenkin on käynyt päinvastoin. Eli tältä osin nämä teot ja sanat kulkevat kyllä

(Puhemies koputtaa) käytännössä sitten eri suuntaan.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti (koputtaa): No niin, kiitoksia.

Puhuja: Mutta inhimillisyyttä tarvitaan tietysti myös tähänkin päätöksentekoon. (Ben Zyskowitz: Mikäköhän oli edustaja Rossin kanta?)

¹² **Erkki Virtanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä luulin, että kun vasemmistoliitto poistui hallituksesta, niin täällä nyt päätyisi ikään kuin vastustamaan hallituksen esityksiä niissä kiistanalaisissa kohdissa, mutta nyt hän hallitus näyttää hoitavan, ja erityisesti kokoomus, sen itse. Minusta nyt on aika ihmeellistä, että tämä on kolmas hallituksen esitys, jossa joudun olemaan päähallituspuolueen hyökkäilyjä vastaan ikään kuin puolustamassa hallituksen esitystä. Ja puolustan tätä juuri siksi, että tämä on hyvä esitys.

Minä olen itse ykköstyypin diabeetikko, ja jos olisin paperiton, niin olisin juuri siinä asemassa, että tarvitsisin esimerkiksi päästä mittaamaan pitkäaikaisverenokerini ja tekemään siltä osin arviota siitä, pitääkö hoitoani parantaa vai ei. Ja jos en pääsisi tähän järjestelmään, niin tilanteeni saattaisi heikentyä niin, että tarvitsisin sitä välitöntä apua. Se tulisi todella kalliiksi, kun alkaisi tulla amputaatiota, näkö mennä ja niin edelleen.

Yrittäkää nyt olla edes inhimillisiä, vaikka vaalipaine painaa päälle kuinka pahasti tahansa.

¹³ **Johanna Karimäki /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on perusteltu ja hyvin kannatettava. Olisi sydämetöntä jättää hoidon tarpeessa olevat lapset ja raskaana olevat naiset hoidotta. Monet sairaudet ja myöskin raskaudentila vaativat jatkuvaa seuranta, ettei komplikaatioita syntyisi ja ettei tilanne pahenisi. Laitonta maahanmuuttoa voidaan ehkäistä muilla konsteilla kuin epäinhimillisesti epäämällä hoito. Ministeri Huovinen perusteli esitystä erittäin hyvin. Ruotsissa on käytössä tämäntyyppinen järjestelmä. Myös Lääkäriliitto ja monet muut hoitoalan järjestöt pitävät etiikkansa vastaisena sitä, etteivät he saisi hoitaa hoidon tarpeessa olevia ihmisiä.

¹⁴ **Hanna Mäntylä /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi monta asiaa, joihin nyt haluaisin ottaa kantaa, mutta oikeastaan tähän hoitohenkilöstöön menen nyt tässä ensimmäisenä. Ihmettelen suuresti sitä, että tässä esityksessä ei ole laisinkaan mietitty sitä hoitohenkilöstön oikeusturvaa. Siitä tulee erittäin paljon tuolta viestiä ihmisiltä, tulee lääkäreiltä ja hoitajilta, mikä se aidosti on. Nyt on tilanne se, että jos tämä esitys hyväksytään, niin näitä ihmisiä ei pystytä millään tavalla identifioimaan, ei pystytä kirjaamaan järjestelmiin, mitä heillä on taustalla, onko perussairauksia, onko minkälaisia hoitoja annettu. He voivat tulla aina uusilla henkilötiedoilla. Kuka siitä kantaa sitten viime kädessä vastuun, jos tulee potilasvahinkoja ja muita?

Toinen asia on tämä, että puhutaan aina, että Ruotsissa tehdään niin ja näin. Kysyn myöskin: minkä ihmeen takia sitten useissa EU-maissa, joissa on ollut laajempi terveydenhuoltojärjestelmä näille laittomille maassa olijoille, on ryhdytty sitä rajoittamaan, koska järjestelmät eivät kestä?

Toinen on myöskin ollut tämä ebola-vertaus, jos nyt siihen mennään. Meillä on tartuntataudit pystytyt hyvin pitämään aisoissa nykyisellä järjestelmällä. Pidän kyllä hiukan ihmeellisenä, että me lähdemme sitten luomaan tällaisen järjestelmän, joka osaltaan on kyllä vetovoimatekijä siihen, että tervetuloa sitten vaan tänne hoidattamaan kaikki myöskin nämä tartuntataudit.

¹⁵ **Ben Zyskowitz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On varmasti niin, että lääkärin etiikka vaatii kaikkien potilaiden hoitamista ja niin hyvin kuin mahdollista. Mutta poliittinen päättäjät, joka kantaa vastuuta päätösten seurauksista, ei voi lähteä vain tästä, mikä on lääkärin etiikka, vaan on pakko arvioida asiaa myös kokonaisuutena.

Toinen, tämä ebola-viittaus: Ministeri Huovinen, pyydän, että katsotte hallituksen esitystä sivu 5, vasen palsta. Siellä kerrotaan, että tartuntatautien vastustamistyötä ei ole nimenomaisesti rajattu kunnan asukkaisiin, eli tartuntatautien vastustamistyötä tehdään jo nyt kaikkien osalta.

Kolmas argumentti, nämä ihmisoikeudet: mikään ihmisoikeusvalvontaelin ei ole antanut Suomea sitovaa ratkaisua, jossa todettaisiin, että meidän nykyainsäädäntö olisi ihmisoikeussopimusten vastainen, eikä tietysti voisikaan olla, kun olemme samassa seurassa, jossa on valtaosa

esimerkiksi Euroopan unionin maista, jotka ovat osallisina samoissa sopimuksissa.

¹⁶ **Johannes Koskinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän ihmisoikeus- ja perusoikeusproblematiikkaan lyhyesti: Suomessa on se onnellinen tilanne, että meillä on perustuslakiin kirjoitettu tämä niin sanottu eksistenssinimikohta, että välttämätön huolenpito maan lainkäyttöpiirissä olevien henkilöiden osalta aina järjestetään. Tämä nykyinen hoitomallihan on tavallaan suoraan perustuslakia soveltaen järjestetty. Monissa muissa maissa tällaista ei ole. Silloin haetaan ehkä jonkinlaisista kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista tai yleisinhimillisyydestä tämä toimintatapa.

Mutta täällä erityisesti edustajat Mäntylä ja Niikko esittivät tällaisen ihmeellisen konkelon, että jos me jossakin asiassa sitten täsmällisemmin ohjaamme yli sen, mitä se perustuslain minimi on, yhteiskunnan turvaverkkoa tai palveluita, niin se johtaisi siihen, että meidän pitäisi sitten kaikki muikin levittää ympäri rajojen, että jos me tässä järjestämme välttämättömän terveydenhuollon, niin sitten meidän pitäisi jakaa toimeentulotukea ja antaa kaikki muut suomalaisen yhteiskunnan kansalaisille ja asukkailleen turvaamat palvelut kaikille muillekin. Tällaista yhteyttä tällä ei ole, niin että tämä on ihan vapaassa harkinnassa. Perustuslakivaliokuntaan tämä lähtee, ja onneksi voimme siitä lausua, mutta tällaisia aivan vääriä käsityksiä ei kannataisi levittää mielenkiintoa herättävässä keskustelussa.

¹⁷ **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eipä tainnut olla pyydettyä puheenvuoroa, mutta voin siitä huolimatta, arvoisa puhemies, pohtia asian tähän tapaan: Minä ymmärrän niin, että meillä on terveydenhoitojärjestelmä, jota sitovat omat kansalliset säädökset ja myöskin kansainvälisen yhteisön sitä koskevat päätökset. Totta kai, jos sitten on kansalainen tai henkilö, joka tulee maahan laittomasti ja on täällä laittomasti, ja jos tällainen henkilö pääsee käyttämään sitten tämän meidän terveydenhoitojärjestelmän palveluja käytännössä samalla tavalla kuin Suomessa laillisesti oleva, niin jommankumman järjestelmän pitäisi joustaa tunnistamaan toisen ongelma. Kyllä sen terveydenhoitojärjestelmän vähintään pitäisi tunnistaa se, että tulee ilmoitus siitä, että nyt on kysymys

laittomasti maassa olevasta henkilöstä, ja ainakin sitten jossakin vaiheessa tätä henkilön ikään kuin terveydenhuollollista tointa siitä pitäisi tulla selvyys myöskin niille viranomaisille, jotka valvovat laillista tai laitonta maassa oleskelua.

Se, että nämä pidetään erillään, tuntuu erittäin vaikeasti ymmärrettävältä. Tässä on monta muutakin seikkaa vaikeasti ymmärrettävää, mutta tämä on erityisen vaikeasti ymmärrettävä asia.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti:

Vasta kului 20 sekuntia kellon mukaan.

¹⁸ **Stefan Wallin /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Oikeus terveyteen on perusoikeus.

Rätten till hälsa är en grundrättighet och enligt vår grundlag och enligt mänskörättskonventioner som Finland har ingått, bland annat konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, ESK, har var och en som befinner sig inom Finlands jurisdiktion rätt till brådskande vård. Med brådskande vård avses omedelbar bedömning av vård som behövs för avvärjande av fara som hotar patientens liv eller hälsa. Det spelar alltså ingen roll huruvida man är papperslös eller inte, alla har rätt till liv.

Enligt ESK-konventionen ska stater dessutom erbjuda vård på lika villkor åt andra grupper som är sårbara. Papperslösa, gravida kvinnor och barn har därmed enligt nämnda konvention rätt till samma vård som alla andra har. Eftersom vården är kommunalt organiserad i Finland är det logiskt att kommunerna också åtar sig det ansvar vi nu diskuterar.

Puhemies! Tässä esityksessä ei ole mitään draamatiikkaa. Kysymys on inhimillisistä arvoista eikä kustannuksista.

¹⁹ **Kari Uotila /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Inhimillisyydestä tosiaan, mutta vaikka mennään tänne taloudenkin puolelle, niin tässä perussuomalaisten puheenvuorossa on ollut erittäin kovaa linjaa ja kovaa linjaa. Erittäin kovaa linjaa edusti edustaja Jurva, joka totesi, että julkisin varoin kustannetut terveyspalvelut kuuluvat vain suomalaisille, piste. Muissa perussuomalaisten puheenvuoroissa on kerrottu, että tämä nykyinen tilanne, jossa kiireellinen hoito turvataan, on hyvä nyt ja tulevaisuudessa. Mutta

sitten, niin kuin ministeri Huovinen ja edustaja Virtanen totesivat, jos ajatellaan tätä taloudellisessa mielessä, jos meillä on x määrä ihmisiä keskuudessamme, vaikkapa 5 000, niin onko taloudellisesti järkevämpää hoitaa heitä niin, että tehdään ennalta ehkäisevää terveydenhoitoa, vai suunnataanko varat vain akuuttiin hoitoon, kiireelliseen hoitoon? Näinkö meidän pitäisi tehdä koko sotessa — unohdetaan kaikki perusterveydenhoito, ennalta ehkäisevä hoito ja tämä ja lähdetään ja laitetaan kaikki rahat vain tähän kiireelliseen hoitoon? Eihän näin ole, koska se on rahan tuhlausta, ja sen vuoksi tässä on myöskin tämä taloudellinen järki mukana.

²⁰ **Johanna Sumuvuori /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin joudun täältä oppositiosta käsin tukemaan nyt hallituksen esitystä. Haluaisin todeta edustaja Rajamäelle, että ei tässä aseteta ketään toista ihmisryhmää suotuisampaan asemaan johonkin toiseen verrattuna, vaan kaikkia kohdellaan yleisinhimillisesti, mikä juontaa jo meidän kansainvälisistä ihmisoikeusopimuksistamme ja perustuslaistamme. Tässä on puhe nyt tosiaankin heikossa asemassa olevista ihmisistä, esimerkiksi myös lapsista, joiden täällä olon status ei johdu millään tavalla heistä itsestään. Ajatelkaa vaikka edes heitä.

Kun täällä on useampi edustaja, erityisesti perussuomalaisten puolelta, tuonut esiin huolta terveyspalveluiden käytön räjähdysmäisestä lisääntymisestä, niin toteaisin, että Helsingissä on toteutettu jo vapaaehtoispuhjalta terveyspalveluiden tarjoamista paperittomille, ja näiden palveluiden käyttö on ollut paljon odotettua vähäisempää. Paperittomien ryhmällä on paljon kantaväestöä suurempi kynnys hakeutua näiden palveluiden piiriin, ja jos jo nyt täällä olevat eivät hakeudu kauhean mielellään näihin palveluihin, niin mistä logiikasta tulee se, että nyt olisi valtava terveydenhuoltoturismi lisääntymässä nimenomaan (Puhemies koputtaa) Suomen suuntaan, kun muissa maissa tässä lähipiirissä jo näitä vastaavia käytäntöjä on...

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: No niin, kiitoksia. — Edustaja Rajamäki.

Puhuja: ...kuten ministeri Viitanen viittasi Ruotsin esimerkkiin. Faktat... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

²¹ **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nimenomaan on huolestuttavaa se, että valmistelun heikkous ja myös Lääkäriliiton lausunnon virheet eivät ole kunnolla tulleet esille. Siis tähän ei rajoitu julkisen terveyden osalta päivystyksellisen hoidon tarpeeseen. Nykyisessä käytännössä kiireellinen hoito ei tarkoita pelkästään päivystyksellistä hoitoa, vaan sitä, että hoito aloitetaan viipymättä. Sitä kiireellinen hoito voi tarkoittaa pitkäaikaistaikin hoitoa. Mutta tämä esitys on laadittu niin, että se on yksi Euroopan laajimmista paperittomien hoidossa ja lisäksi ilman rekisteröitymisvelvollisuutta maahanmuuttoviranomaisille. Sisäministeriön ja eurooppalainen linja maahanmuuton ja turvapaikkojen osalta ja laittoman maahanmuuton torjunnassa on tässä ihan selkeä.

Kuntaliiton yksiselitteinen kanta kuntien taloudesta liittyy myös meidän vastuuseemme miettiä voimavarojen kohdentamista. Jos me olemme hammashuoltoa heikentäneet täällä poliittisesti, vanhusten laitoshoidosta ja tehostetusta palveluasumisesta säästetty 300 miljoonaa, sosiaali- ja terveydenhuoltomenoja karsittu miljardilla eurolla, niin kyllä minä nyt katson, että on aika lailla tärkeätä tässä yhteydessä käyttää vastuullista keskustelua myös siitä, otetaanko 90 000 euron per potilas C-hepatiittihoidot ja hiv-potilaat, joita ei tarvitse kuin pari (Puhemies koputtaa) vuoteen, niin päästään siihen 500 000:een. Kyllä tässä pitää vastuullisesti käydä myös taloudenkin puolelle... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

²² **Pirkko Ruohonen-Lerner /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että ministeri Huovinen on tosissaan, kun hän tämän hallituksen esityksen on tänne eduskuntaan tuonut käsiteltäväksi. Hän haluaa hyvää näille paperittomillekin. Mutta en ihan käsitä, että tällaisessa taloudellisessa tilanteessa lähdetään esittämään lisärasitteita kunnille. En alkuunkaan usko tuohon puolen miljoonan euron lisävuosikustannukseen.

Joku aika sitten on uutisoitu siitä, että suomalaisia vanhuksia vauraalla pääkaupunkiseudulla aletaan virtuaalihoitamaan, koska tarkoitus on tehostaa omien vanhusten hoitoa, ja hallitus on esittänyt 300 miljoonan euron leikkauksia vanhusten laitoshuoltoon. Täällä eduskunnassa on käsitelty eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin kertomuksia vuosilta 2013, ja siellä on

paljon huomautuksia vanhusten hoidon puutteista ja epäkohdista. (Puhemies koputtaa) Toivoin, että ministeri tutustuisi näihin kertomuksiin ja oman maan puutteisiin ja epäkohtiin (Puhemies koputtaa) ennen kuin tuo lisäkustannuksia.

²³ **James Hirvisaari /m11** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä enemmän tätä esitystä mietin, sitä vuolaammin sisältäni kumpuaa täysin painokelvotonta tekstiä, jota ei voi ollenkaan tulostaa ulos. Suomen valtion tehtävänä on harjoittaa suomalaisten, omien kansalaistensa edunvalvontaa eikä jakaa vähästämmä käytännössä ilmaiseksi koko maailmalle veronmaksajan ja omien vähäosaistemme kustannuksella. Ei tässä voi muuta kuin moittia ja voivotella pätkähullua esitystä.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: Hyvä, ettette käyttäneet sellaista kieltä, jota olisi pitänyt kieltää.

²⁴ **Markku Eestilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyisessä kiireellisessä hoidossa on varmasti omat määrittelyongelmansa, ja se tuottaa käytännön työssä varmasti suuria ongelmia. Mutta siitä huolimatta minä itse näen, että tässä on kysymys Suomen linjasta suhteessa muihin EU-valtioihin, ja minun näkemykseni mukaan nykyisen kiireellisen hoidon ja lasten ja vastasyntyttäneitten naisten hoidon pitäisi olla se Suomen linja, koska on pelättävissä, että jos me avaamme avokätisemmän linjan terveydenhuollossa, se saattaa johtaa myös näitten palvelujen lisääntyvään kysyntään, ja kysyntähän tulee semmoisilta ihmisiltä, jotka tulevat laittomasti maahan. Eli me törmäämme tilanteeseen, jossa terveydenhuolto alkaa toimiakin laittoman maahanmuuton katalysaattorina, ja sitä minä en tietenkään toivo.

Toinen juttu on tämä talouskysymys. Jos me aina koemme, että jokainen pieni asia, muutama miljoonan kustannuserä, on sen arvoinen, että siitä ei kannata juuri keskustella ja se ei pelasta Suomen taloutta, niin se on väärä talouslinja. Pienistä puroista syntyy iso joki.

²⁵ **Riitta Myller /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime syksynä täällä eduskunnassa oli kuulemistilaisuus, keskustelutilaisuus, jossa tästä asiasta oli keskustelemassa noin 14 eri tahoja, jotka ovat läheisesti tekemisissä täällä ole-

vien paperittomien kanssa, ja siellä keskustelun tuloksena oli ennemminkin se, että tämä ei ole tarpeeksi kattava, tämä jättää edelleenkin sellaisia väliinputoajaryhmiä, joitten terveydestä tulisi pitää huolta.

Nyt täällä puhuttiin siitä, että tämä kiihottaa laitonta maahanmuuttoa, mutta tuossa samassa tilaisuudessa tutkija Mervi Leppäkorpi toi esille ensinnäkin sen, että on vaikea määritellä, ketkä ovat paperittomia, ja sitten sen, että mitkään näistä vetovoimatekijäväitteistä eivät perustu mihinkään tutkimuksiin. Eli kyllähän me voimme täällä puhua monenlaisia asioita, (Kari Rajamäen välihuuto) mutta mitkä ovat sitten todistettavia ja mitkä eivät? Inhimillisyyden pitää tässäkin olla ensisijalla.

²⁶ **Terhi Peltokorpi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuunnellussa ei voi kuin huokaista. Odottaisin, että meillä olisi mahdollisuus katsoa inhimillisesti niiden ihmisten asemaa, joista tässä lakiesityksessä puhutaan.

Olen aivan varma, että kukaan ei huvikseen Suomeen paperittomana tule. Meidän ilmasto ei varmasti ole houkutteleva tekijä. Kukaan ei huvikseen ole paperiton. Ne ihmiset ovat erittäin huonossa asemassa. Harva heistä ensisijassa edes hakeutuu mihinkään palvelujen piiriin viranomaisten pelon vuoksi. Heillä voi olla erittäin järkyttäviä kokemuksia taustalla.

Kun me puhumme esimerkiksi tartuntatautien ehkäisystä — ei meidän tarvitse puhua ebolasta, me voimme puhua C- ja B-hepatiitista, tuberkuloosista, taudeista, jotka ovat paljon lähempänä — meidän on turha ajatella, että kyllä kiireellisessä hoitotilanteessa sitten selvitämme, sairastaako potilas näitä tauteja. (Puhemies koputtaa) Eivät niihin laboratoriovastaukset tunnissa tule. Jos äiti tulee synnyttämään, (Puhemies: Kiitoksia!) olisi kiva tietää, onko hänellä tauteja... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

²⁷ **Anna Kontula /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Me tiedämme, että merkittävä osa ilman Kela-korttia meillä terveyspalveluja käyttävistä ihmisistä on itse asiassa Suomen kansalaisia, jotka paluumuuttajina tänne tullessaan eivät ole Kela-korttia ja kotikuntaa ehtineet saada. Näin ollen meillä siis on paperittomina myös Suomen kansalai-

sia, kuten myös sellaisia ihmisiä, jotka ovat tulevia Suomen kansalaisia: heidän äidillään ei ole papereita, mutta sinä hetkenä, kun vauva syntyy, suomalaisen isänsä vuoksi he ovat sellaisiin oikeutettuja. Kysyisinkin: koskeeko tämä sinänsä mainio lakiesitys myös näitä ryhmiä?

²⁸ **Juho Eerola /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka isä olisikin suomalainen, niin jos vanhemmat eivät ole naimisissa, ei välttämättä silloin ole oikeutettu Suomen kansalaisuuteen.

Nämä sosiaali- ja terveysministeriön kustannuslaskelmat on mielestäni tehty aika pahasti alakanttiin. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteitten mukaan Suomessa arvioidaan olevan 1 000—1 500 paperitonta, mutta sitten THL:n julkaisun mukaan yleisesti käytetty arvio on noin 3 500, ja ministeri äsken viittasi näihin THL:n tutkimuksiin, joita on huolella luettu. Miksi näitä kustannusarvioita ei ole sitten tehty sen mukaan?

Tätä arvioinnin vaikeutta kuvaa erittäin hyvin minun mielestäni se, että esimerkiksi Ruotsissa näitten paperittomien terveydenhuoltoa koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa paperittomien lukumääräksi arvioitiin 10 000—35 000, eli melkoinen haitari ja melkoinen vetovoima kyllä on. Se on sen jälkeen nähty, että on kasvanut Ruotsissa tämä määrä.

Sitten kun ministeri puhui näistä, että miten näin ebola-aikana saadaan kiireettömät hoidot pidettyä myöskin kiireettöminä, niin kyllä siihen vastaus on tiukempi maahanmuuttopolitiikka.

²⁹ **Tuula Väättäinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Peltokorpea hänen käyttämästään puheenvuorosta.

Paperittomia meillä on nyt ja tulee olemaan jatkossakin riippumatta siitä, astuuko tämä laki voimaan vai ei. Eli tämän lain estämisellä ei ikään kuin puhdisteta Suomea pois paperittomista.

Minä allekirjoitan täysin sen, mitä terveydenhuoltoalan ihmiset, sairaanhoitajat ja lääkärit, ovat sanoneet: paperittomat kannattaa hoitaa heti ja välittömästi ja riittävällä hoidollisella tasolla. Se on myös kantaväestön etu. Kaikki sairaudet ja taudit on syytä hoitaa heti alta pois, eikä pidä odottaa sitä, että tarvitaan ambulanssia, tarvitaan tehohoitoa.

Edustaja Virtanen otti esille diabeteksen, jonka suomalaiset ihmiset tuntevat todella hyvin.

Hän jätti sanomatta sen, että jos diabetes on hoitamatta, varsinkin ykköstyypin, se voi pahimmillaan johtaa kuolemaan. Se tilanne oli meillä joskus aikaisemmin Suomessa, kun meidän hoito oli huonolla tolalla. Meillä on monta muutakin sairautta: jokainen voitte miettiä, (Puhemies koputtaa) mitä teille tapahtuu, jos verenpainetautiinne, sydämeen liittyvät ongelmat (Puhemies koputtaa) ja muut jätetään hoitamatta.

³⁰ **Aino-Kaisa Pekonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa on puhuttu paperittomista vähän epämääräisenä joukko ihmisiä, joita on helppo vastustaa. Olisi kuitenkin syytä muistaa, että jokaisen paperittoman takana on oikeasti ihminen. Vähän on ihmetyttänytkin, että missä ovat inhimillisyyden ja solidaarisuuden ihmisiä kohtaan täällä salissa.

Jos ajatellaan esimerkiksi HI-virusta kantavaa raskaana olevaa naista, hänen ja syntymättömän lapsen kannalta on erittäin merkityksellistä saada hoitoa raskauden aikana. Hiv-testaus äideille ja tartunnan saaneiden saaminen lääkityksen piiriin estäisivät tartunnan siirtymistä äidiltä lapseen.

Haluan kiittää lämpimästi ministeri Huovista, joka on vienyt tätä esitystä eteenpäin, ja koko hallitusta tästä hyvästä esityksestä.

³¹ **Vesa-Matti Saarakkala /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä viitataan myös perustuslakiin, ja sitten aikanaan katsotaan, kun tämä tulee meille perustuslakivaliokuntaan ilmeisesti lausunnonlehti, että miten tämä nähdään perustuslain valossa, koska ainakin itse uskaltaisin lähtökohtaisesti todeta, että tämä nykytila on varmaan ainakin tähän asti täyttänyt perustuslain edellytykset, ja näin ollen, kun otetaan huomioon, että esimerkiksi tätä hallituksen vanhuspalvelulakia, jossa leikataan 300 miljoonaa laitoshoidosta, ilman että tuodaan varsinaisesti vielä mitään kunnallista tilalle tuonne tehostettuun kotihoitoon tai kotihoivaan ylipäätään, ei käytetä perustuslakivaliokunnassa lainkaan — sitähan ei siellä käytetty, mutta tämä sinne tuodaan — niin uskon kyllä, että tämä nykytila tässä mielessä, kun ottaa huomioon nämä meidän kotimaiset tarpeemme vanhusten osalta terveydenhuollossa, täyttää, kaiken maalaisjärjen mukaan ainakin, perustuslain vaatimukset.

Epäselväksi tässä nyt on vain jäänyt se, mikä on SDP:n, kokoomuksen ja keskustan kanta puolueina. Perussuomalaisten kantahan tässä on ihan selkeä.

³² **Outi Alanko-Kahiluoto /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paperittomien oikeutta terveyspalveluihin vastustavat perussuomalaiset ja kokoomuslaiset poliitikot ovat väittäneet sen aiheuttavan suuria kustannuksia, kun terveysshoppailijat valuvat maahan. Tämä on turhaa ja vastuutonta pelottelua heikoimmissa asemassa olevien kustannuksella.

Suurin osa paperittomista ihmisistä elää pääkaupunkiseudulla. Helsingissä päätettiin siksi joulukuussa 2013 tarjota kiireellistä terveydenhoitoa kaikille paperittomille samaan hintaan kuin helsinkiläisille sekä järjestää laajat terveydenhuollon palvelut paperittomille lapsille ja raskaana oleville paperittomille. Huom. Nyt tulee olennainen kohta: Kustannukset ovat jääneet hyvin pieniksi. Kaikki pelottelu on siis täysin turhaa. Eli kustannukset ovat jääneet Helsingissä hyvin pieniksi, vaikka Helsingissä tarjotut palvelut ovat nyt käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä laajempia.

Vihreä eduskuntaryhmä tukee oppositiosta käsin hallituksen esitystä lämpimästi, toisin kuin eräät hallituspuolueiden jäsenet, sillä...

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti (koputtaa): No niin, kiitoksia.

Puhuja: ...se on askel oikeaan suuntaan... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

³³ **Ari Jalonen /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiintoisella tavalla täällä on osa kansanedustajista puheissaan antanut, tai yrittänyt antaa, semmoista kuvaa, että tähän vastustavasti suhtautuvat eivät toimi täällä inhimillisin perustein eivätkä käyttäydy inhimillisesti. Tosiasiassa kaikki nämä väitteet oikeastaan, että tartuntataudit levivät ja ihmiset eivät saa hoitoa, ovat jo hoidossa — esimerkiksi edustaja Zyskovicz nosti tämän tartuntatautiosion esille, ja tosiasiassa kansainvälisiin säädöksiin ja sopimuksiin viitaten aina, niin kauan kuin meillä on sairaaloitten ovesa punainen risti, niin kauan ihmiset saavat meillä hoitoa. Nyt on vain kyse siitä, annetaanko täällä paperittomille oikeus kaik-

kiin meidän hoitoihimme, mihin on muutenkin jono, ja siitä, miten tämä sitten (Puhemies koputtaa) lieventää kuntien taakkaa... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle]

³⁴ **Merja Kuusisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensin ministerille hyvästä lakiesityksen esittelystä.

Täytyy sanoa, että tuntuu tosi karulta ja kummalta ja oikein sydäntä kylmää, kun on kuunnellut näitä puheenvuoroja sosiaali- ja terveydenhuollon ihmisenä, valan vannoneena, että jokainen ihminen hoidetaan ja kaikki saavat tarvitsemansa hoidon. Se on myös lääkäreillä näin. En pysty ymmärtämään niiden kannanottoja, jotka kääntävät selkänsä näille ihmisille, jotka apua tarvitsevat ja hoitoa tarvitsevat, ja sanovat, että ei. (Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä) — Joo, mutta joka tapauksessa, kiireelliset ovat kiireellisiä, ja sillä siisti.

Mutta näillä maahanmuuttajilla voi olla muutaakin... (Välihuutoja) — Niin, ja lapset saavat vatsainfektioita, ihan mitä vain voi olla...

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: No niin, nyt on minuutti täynnä, kiitoksia.

Puhuja: ...ja me emme puhu taloudellisesti kovinkaan suurista määrärahoista, jos ajattelemme...

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: Kiitoksia, ja vielä on yksi ensimmäisen kerran puheenvuoron saava edustaja, edustaja Ojala-Niemelä, ja sen jälkeen sitten kaksi, jotka saavat toisen puheenvuoron. Sitten käytetään puheenvuoropyyntöjä.

³⁵ **Johanna Ojala-Niemelä /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Taloudellisesti huonoina aikoina tämä on erittäin tehokas tapa kääntää Suomen ongelmat jonkin vähemmistön syyksi. Tällä kertaa perussuomalaisten hampaisissa ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset suomalaisessa yhteiskunnassa, paperittomat, joita ei järjestelmän näkökulmasta ole edes olemassa. Silti hekin ovat ihmisiä, jotka sairastavat, synnyttävät ja tarvitsevat apua.

Argumentit siitä, että laittomasti maassa olevien terveydenhuolto heikentäisi suomalaisten oikeuksia saada palveluja, on täysin tuulesta tem-

mattu. Laitetaan asiat oikeisiin mittasuhteisiin, eikä lietsota turhaa epäluuloa, pelkoa ja vastakainasettelua eri ihmisryhmien välillä.

³⁶ **Hanna Mäntylä /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on edelleenkin tullut kyllä niin mielenkiintoisia puheenvuoroja, että kaikkiin ei voi vastata, mutta oikeastaan nyt nostan kaksi asiaa.

Toinen on se, minkä verran täällä on mietitty sitä, mitä nämä hoidot kustantavat. Hivin hoito Suomessa kustantaa noin 20 000 euroa per vuosi per henkilö. Jos ajatellaan, että tämän taloudellinen arvio on 500 000, niin kuinka monta hiv-positiivista sillä hoidetaan? (Kari Rajamäki: Kaksi!) Nyt sitten myöskin tämä meidän terveydenhuoltolain 50 § turvaa nimenomaan myöskin sen, että ketään ei jätetä hoitamatta, vaikka kyseessä olisi vähän pitkäaikaisempikin sairaus. Tiedän, mitä olen tuolta ihmisiltä, hoitohenkilökunnalta kuullut, että jos äiti esimerkiksi on hiv-positiivinen, niin on aloitettu estolääkitys niin, että lapsi ei sairastuisi, eli kyllä meillä Suomessa tämä toimii.

Sitten mitä tulee näihin yleisvaarallisiin tartuntatauteihin, niin kannattaa hiukan katsoa, mitä niiden hoito kustantaa ja halutaanko näitä vetoimatekijöitä luoda tänne, että tänne vaan sitten kaikki hoidettavaksi.

³⁷ **Merja Mäkisalo-Ropponen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niille edustajille, jotka vaativat vain kiireellisten mutta ei välttämättömien tapausten hoitamista vedoten resursseihin, haluan muistuttaa siitä, että nämä ei-kiireelliset mutta välttämättömät hoidon tarpeet eivät muutu halvemmiksi odotellessa, että niistä tulee kiireellisiä. Välttämättömän hoidon laiminlyönti johtaa usein nimittäin kalliimpaan kiireelliseen hoitoon. Kaikkea hoitoa ei ole tarkoitus antaa tälle ihmisryhmälle jatkossakaan, vaan ammattihenkilöthän aina arvioivat välttämättömän hoidon tarpeen. Minä en myöskään usko sitä, että nämä välttämättömät terveyspalvelut olisivat vetovoima laittomille maahanmuuttajille. Näin ei ole ainakaan Ruotsissa käynyt, missä on tämän lakiesityksen kaltainen järjestelmä.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: Vielä ennen ministerin vastauspuheenvuoroa edustaja Rajamäki.

³⁸ **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsin kokemukset ovat erittäin vähäkestoisia. Sisäministeriön ja ulkomaalaisviranomaisten taholla katsotaan, että niistä ei voida tehdä vielä varsinaisia johtopäätöksiä. Sen sijaan Espanja ja Portugali ovat nyt kiristäneet. Muun muassa Portugali laittoi hivopotilaat hoidon ulkopuolelle. Tässä on selvästi todettu viranomaisten taholla, myöskin sosiaali- ja terveysministerille annetuissa lausunnoissa, että maksuton hoito houkuttelee maahan ihmiset, jotka sairastavat näitä kroonisia tartuntatauteja ja joiden kotimaassa hoidon saaminen ei ole mahdollista.

Mutta kaikki on inhimillistä. Ihminen hakee apua. Mutta kysymys on myöskin meidän priorisoinnista ja Euroopan unionissa yhteisesti sovittuun laittoman maahanmuuton torjunnasta, mahdollisimman nopeista, pikaisista palautuksista. Sitten kysymys on se, mitä teille merkitsevät Superin eilinen vetoisuus vanhustenhoidosta tai ne miljardileikkaukset sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Katsokaa naapureita, katsokaa läheisiä, täällä Suomessakin on erittäin vaikeaa tilanne. Tässä suhteessa minusta tämä pitää rehellisesti ja rohkeasti sanoa (Puhemies koputtaa) ja käydä myöskin avoimesti tätä keskustelua.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: Ministeri Huovinen, 5 minuuttia.

³⁹ **Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:** Arvoisa puhemies! Kiitän vilkkaasta ja osin kiihkeästäkin keskustelusta. On varmasti hyvä, että nämä erilaiset näkökulmat tuodaan täällä reilusti ja reippaasti esiin, ja sitten tietenkin jätän tämän esityksen eduskunnan eri valiokuntien harkittavaksi.

Ihan ensimmäinen kommentti liittyy siihen, että miksi tällaiselle ihmisryhmälle, joka on laittomasti Suomessa, pitäisi tällaisia palveluita olla turvaamassa. Olisi tietenkin aivan hienoa, jos meillä olisi sellainen ideaali maailma, jossa ei olisi lainkaan laitonta maahanmuuttoa eikä lainkaan tällaisia ihmisiä, mutta semmoinen ideaali maailma ei ole täällä nyt eikä se näytä tulevan tänne kovin nopeasti. Eli meillä on ollut historian saatossa, tulee todennäköisesti olemaan jatkossakin — eikä vain meillä, vaan kaikissa maissa — tämä sama tilanne, meillä on laittomasti täällä maassa oleskelevia ihmisiä. Ja nyt pitää miettiä, millä tavoin me pystymme turvaa-

maan kansanterveyttä ja turvaamaan näiden ihmisten ihmisoikeuksia ja sitä riittävää hoitoa, jonka he tarvitsevat oman terveytensä tueksi.

Kun täällä esimerkiksi kysyttiin, että mitä ministeri tarkoitti ebola-viittauksella, kun kerran meillä on tartuntatautilaki ja on tilanne tarttuvien tautien osalta varsin hyvin Suomessa hanskassa, niin tarkoitin tietenkin sitä, että kun meillä on kuitenkin tässä maailmassa näköjään yhä enemmän sellaisia yli maiden rajojen kulkevia sairauksia, niin meidän pitää olla valppaana näiden asioiden kanssa. Ja itse asiassa, kun täällä todettiin, että tartuntatautilaki hoitaa tämän asian, niin kyllä ministeriössä meidän asiantuntijamme, joiden nyt arvelen tästä jotakin tietävän, ovat sanoneet näin, että tämä tartuntatautilaki ei valitettavasti määritä sitä, miten nämä koskevat muita kuin kunnan varsinaisia asukkaita. Eli se tartuntatautilakikaan, johon täällä on viitattu, ei auta tässä tilanteessa, jossa pyrimme katsomaan tätä kansanterveyden näkökulmasta.

Ja sitten vielä totean, puhemies, että kun edustaja Kauma täällä viittasi puoluekantaani ja siihen, että minkälaisia esityksiä meidän puolueeltamme täällä salissa esitellään, niin haluan muistuttaa häntä ja muitakin, että en ole täällä nyt muuna kuin valtioneuvoston jäsenenä esittelemässä tätä hallituksen yhteistä esitystä.

Sitten täällä on puhuttu siitä, että nyt ikään kuin turvataan näille henkilöille samanlaiset palvelut kuin suomalaisille. Näinhän ei ole. Ei ole luettu esitystä tarkasti, jos näin väitetään, sillä tämä palvelujen laajuus ei ole läheskään sama kuin suomalaisille turvattu palvelujen laajuus. Lisäksi se on rajattu, ja terveydenhuollon ammattilainen katsoo sen. Ei kuka tahansa tuolta kadulta tule sanomaan, että minkä verran sitä hoitoa saa, vaan terveydenhuollon ammattilaiset, joihin, minä nyt uskon, täälläkin monet meistä luottavat varsin paljon.

Lisäksi täällä, puhemies, esitettiin, että Suomi ei ole saanut mitään huomautuksia kansainvälisiltä toimijoilta. Itse asiassa sosiaalisten oikeuksien komitea on kehottanut tammikuussa 2014 Suomea vastaamaan kysymykseen siitä, millä tavalla paperittomien henkilöitten terveydenhuolto tullaan järjestämään. Ja itse asiassa juuri vastaavanlaisen kyselyn johdosta Ruotsissa päädyttiin viemään tätä lainsäädäntöä aika rivakasti eteenpäin.

Esitys ei ole ulkomaalaislain vastainen eikä estä myöskään laittomasti maassa olevien poista-

mista maasta. Esitys ei myöskään estä karkottamispäätösten toteuttamista.

Minusta, puhemies, on tässä esityksen perusteluissa myöskin hyvin tarkasti pyritty kuvaamaan se, että pelkästään tällaisen hoidon perässä tulevat eivät ole tämän lain tarkoittamia paperitomia. Eli kyllä sitä problematiikkaa, joka tässä keskustelussa on noussut esille, että kuka tahansa nyt tulee pelkän terveystalouden perässä tänne, niin tuolla perusteluissa on varsin täsmällisesti yritetty kuvata, mutta toki eduskunta saa nyt sitten tehdä parempaa lainsäädäntöä tältäkin osin.

Oikeus toimeentulotukeen ei liity nyt tähän esitykseen, ja täällä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja nähdäkseni erittäin hyvin kertoikin, mikä tämän lain ja esityksen suhde perustuslakiin on.

Ja vielä tähän, että on saatu terveydenhuollon ammattilaisilta nyt paljon postia siitä, että kuinka nämä nyt hoituvat käytännössä: Meillä tänä päivänäkin päivystyksissä hoidetaan väliaikaisten henkilötunnusten kanssa hyvin monet sellaiset henkilöt, joilla ei löydy sattuneesta syystä korttia, ei ole mukana. Eli tämä nyt ei ole ainaakaan syy, mihin tämä esitys pitäisi kaataa. Me voimme hyvin luoda väliaikaiset henkilötunnukset, jolloin näiden ihmisten tiedot ovat olemassa ja hoitohenkilökunta (Puhemies koputtaa) pysyy sitten pysymään kartalla siitä, mitä on historiassa tapahtunut.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti:

Katson, että vastauspuheenvuorot riittävät, kun niitä on ollut yli 30, ja nyt siirrymme puhujalistaan.

⁴⁰ **Juha Eerola /ps:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen ensimmäisessä virkkeessä sanotaan, että "ihmisten liikkeessa kasvavassa määrin maasta toiseen myös sellaisten ihmisten määrä lisääntyy eri maissa, jotka oleskelevat maassa ilman lupaa". Sen sijaan, että hallitus pyrkisi torjumaan tätä laitonta maahanmuuttoa, näyttää hallitus kuitenkin nyt päättäneen, että maassa oleskelu laittomasti on hyväksyttävää. Suomen terveydenhuoltojärjestelmän ylikuormituksesta huolimatta hallitus haluaa ulottaa terveystaloudet nyt myös laittomasti maassa oleskeleviin.

Tällä hetkellä hoitohenkilökunnalla ei ole oikeutta tai velvollisuutta ilmoittaa viranomaisille

luvatta maassa oleskelevien vastaanottokäynteistä. On täysin päivänselvää, niin kuin tänään ollaan monessa puheenvuorossa kuultu, että jokaista hengenhdässä olevaa tulee auttaa. Ei kuitenkaan voi olla oikein, että Suomen kansa nyt velvoitetaan kustantamaan ja järjestämään terveystaloudet laittomille siirtolaisille myös pitkäaikaissairauksien osalta. Samaan aikaan joudumme säästämään ja hakemaan rakenteellisia uudistuksia omien terveystaloudeemme kanssa. Moni kokee nämä säästöt heikennyksinä, joka arkikielessä alkaakin olla rakenteellisen uudistuksen synonyymi.

Eli kuka tämän kaiken maksaa? Onko suomalaisten veronmaksajien velvollisuus maksaa myös laittomasti maassa olevien terveystaloudet entistä kattavammin, vaikka rahaa omien kansalaistenkaan palveluihin ei ole riittävästi? Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Aletaanko seuraavaksi maksaa laittomasti maassa oleskeleville myös toimeentulotukia? Täällä moni sen kiisti, että ei liity mitenkään tähän, mutta jos katsoimme aiempaa lainsäädäntöä, mitä on tapahtunut, niin aina joku portti on auennut ja sitten se on johtanut seuraavaan.

Sen sijaan, että Suomen kansalle säilytetään uusia velvollisuuksia ja rasitteita, tulisi pyrkiä torjumaan sellaista maahanmuuttoa, niin laillista kuin laitontakin, jonka vastaanottoon Suomella ei tosiasiallisesti ole resursseja. Julkisten palvelujen tarjoajille on säädettävä velvollisuudeksi ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle sellaisista henkilöistä, joiden epäillään oleskelevan maassa laittomasti. Aivan välttämättömät terveystaloudet voitaisiin tällöinkin taata. Sen sijaan, että vain taputellaan päähän lakien rikkomisesta, tulisi hoidon jälkeen henkilöä kuitenkin odottaa maastakarkotus, mikäli oleskelun edellytykset eivät edelleenkaan täyty.

Lain valmisteluvaiheessa sisäministeriö ja Maahanmuuttovirasto eivät pitäneet palvelujen laajentamista tarpeellisena. Sisäministeriö katsoi, että voimassa oleva kiireellisen hoidon järjestämisvelvollisuus on riittävä. Maahanmuuttovirasto ei pitänyt kysymyksessä olevien ulkomaalaisten henkilöiden rinnastamista turvapaikanhakijoihin perusteltuna, minkä vuoksi heille ei myöskään olisi perusteltua järjestää terveystaloudet vastaavassa laajuudessa.

Vastakkaisista väitteistä huolimatta väitän, että tämä laki kannustaa laittomaan maahan-

muuttoon. Kattavien terveystalvelujen tarjoaminen myös maassa laittomasti oleskeleuille saat-
taa kannustaa tämän kaltaiseen menettelyyn, niin
kuin on nähty muutamissa muissa Euroopan
maissa.

Ja sitten sokerina pohjalla: Tämä lakiesitys ei
ratkaise tärkeintä ongelmaa, eli näitten paperitto-
mien terveydenhuollon parantaminen Suomessa
ei ratkaise mitään ongelmia siellä lähtömaissa,
mihin ehkä kenties olisi fiksumpi puuttua. On
hyvä kysyä, palkitseeko tämä lakiesitys rikolli-
sia. Lakien rikkomisesta seuraa harvoin mitään
hyvää, mutta laittomasti maahan tuleville tarjo-
taan rangaistuksen sijaan entistä kattavampia ter-
veystalveluja.

Arvoisa puhemies! Jää nähtäväksi, millainen
pandoran lipas tässä nyt taas avataan. Seuraavak-
si vuorossa lienee oikeus maksuttomaan perus-
opetukseen. (Anna Kontula: Se on jo!) Eihän se
ole niitten lasten vika, että vanhemmat ovat tul-
leet tänne laittomasti ja oleskelevat laittomasti
täällä. Tätä sietää mieltä.

⁴¹ **Ben Zyskowitz /kok:** Arvoisa herra puhe-
mies! Hyvät kollegat! Ensinnäkin vastaan ministerin
vastaukseen: Mikään ihmisoikeuselin ei ole Suo-
mea sitovalla tavalla todennut, että Suomi ei nou-
dattaisi kansainvälisiä sopimuksiaan. Ja, kuten
sanottu, nykyinen käytäntö, joka meillä on Suo-
messä, on valtaosassa muita EU-maita, ja kaikki
nämä maat ovat osallisina samoissa arvostetuissa
ihmisoikeussopimuksissa.

Mutta sitten asiaan. Miksi vastustan tätä esi-
tystä? Perussyy on se, että koko muu suomalai-
nen yhteiskunta pyrkii siihen, että jos ihminen on
Suomessa vailla laillista oikeutta siihen, niin hän
mahdollisimman pian poistuu Suomesta. Me
vuosittain saatamme noin 400 henkeä takaisin
lähtömaihinsa, saatamme sen vuoksi, että he ei-
vät ole halukkaita vapaaehtoisesti palaamaan. Jo-
kainen saattokeikka vaatii kaksi poliisia mukaansa.
Voi olla, että täällä ollaan sitä mieltä, että
tämä on epäinhimillistä ja että siinä ei ole sydän
mukana. Voi olla, että täällä ollaan sitä mieltä,
että me kansanedustajat, jotka pidämme välttä-
mättömänä sitä, että ne ihmiset, jotka ovat laitto-
masti Suomessa, palautetaan lähtömaihinsa,
olemme epäinhimillisiä ihmisiä. (Kari Rajamä-
ki: Me olemme EU:ssa sopineet tästä!) Mutta
näin, hyvät kollegat, suomalainen yhteiskunta
tänä päivänä toimii, enkä voisi kuvitella, että se
voisi muulla tavoin toimia.

No, nyttten samanaikaisesti, kun me siis toi-
mimme niin, että maassa laittomasti olevat ihm-
set palaisivat lähtömaihinsa, niin samanaikaises-
ti me toisella kädellä näille samoille laittomasti
maassa oleville ihmisille olemme laajentamassa
heidän terveystalveluitaan. Onko tämä sellainen
tekijä, joka saa heidät entistä varmemmin pala-
maan vapaaehtoisesti omiin koti- ja lähtömaihi-
nsa? Enpä usko.

Tämä kustannuspuoli ei omassa ajattelussani
ole tässä keskeisin, mutta sekin on toki totta, että
me olemme tilanteessa, jossa haemme miljardi-
luokan säästöjä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja
tällaisessa tilanteessa vain hyvin poikkeukselli-
sista syistä pitäisi luoda uusia pysyviä menoja.
Onko juuri tämä laittomasti Suomessa olevien
terveystalvelujen laajentaminen sellainen välttä-
mätön uusi pysyvä meno, joka näissäkin olosuh-
teissa tulisi säättää? Itse en ole sitä mieltä. (Olli
Immonen: Mikä on kokoomuksen kanta?)

Sitten täällä on ollut paljon vääriä väitteitä. On
sanottu, että kustannuksia säästyy, kun nämä ih-
miset tulevat ajoissa hoitoon. Se on varmasti tot-
ta, mutta ilmeisesti täällä ei tarkkaan tiedetä, mitä
kiireellinen hoito tarkoittaa. Niinpä luen tervey-
denhuoltolain 50 §:n.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti:

Edustaja, voisitteko odottaa, kun nyt saapuu Lat-
vian presidentti.

Puhuja: Toivon, että myös kello pysäytetään.

Latvian presidentin vierailu

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: Ar-
voisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Latvian ta-
savallan presidentti Andris Berzins seurueineen
on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskun-
nan puolesta lausun arvoisat vieraat tervetulleik-
si eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: No
niin, kansanedustaja on hyvä ja jatkaa.

Puhuja: Terveystalvelolain 50 §:llä hallituk-
sen esityksen, sivu 4, oikea palsta, mukaan tar-
koitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pit-

käikäissairauden vaikeutumisen — siis pitkäikäissairauden vaikeutumisen — tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviointia ja hoitoa, jota ei voida lykätä ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista. Kiireelliseen sairaanhoitoon kuuluu myös kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki.

Minusta tuntuu, että kun täällä on puhuttu eri sairauksista ja niiden pahenemisesta, niin tätä nykyinsäädäntöä ei ole tunnettu. (Kari Rajamäki: Ei todellakaan!) Jos tämän pykälän tulkitsemisessa on joitakin ongelmia jossakin päin Suomea, niin varmasti ministeriö voi sitten antaa sellaisia täsmentäviä soveltamishojeita, jotka poistavat nämä tulkintaongelmat.

Tuberkuloosista on aivan erikseen kerrottu, että se olisi ongelma. Ja täällä lain velvoittamana Suomessa hoidetaan jo nykyisellään myös paperittomien niin sanotut yleisvaaralliset tartunta- taudit.

Tämä on siis nykytilanne, älkää mustamaalato sitä, vaikka tätä esitystä kannattaisittekin.

On myös sanottu, että nämä ihmiset, joista on kyse, ovat paossa vainoa omassa maassaan. Ne ihmiset, jotka ovat paossa vainoa omassa maassaan, hakevat Suomesta turvapaikkaa, ja turvapaikanhakijat eivät kuulu tämän lain piiriin, vaan he saavat jo nyt sitä laajempaa terveydenhoitoa, jota tässä laissa esitetään. Jos todetaan, että nämä ihmiset ovat oikeutettuja turvapaikkaan tai humanitäärisin perustein oleskelulupaan, joka on laajempi, niin he ovat Suomen terveydenhuollon piirissä. Tämä laki ei siis koske näitä ihmisiä.

Tämä koskee esimerkiksi sellaisia ihmisiä, jotka ovat hakeneet Suomesta turvapaikkaa, ja sen jälkeen kaikki meidän valitusasteet ovat todenneet, että heillä ei ole mitään perustetta saada Suomesta turvapaikkaa, ja sen jälkeen he joka tapauksessa jäävät Suomeen, koska Suomi on maailman paras maa ja varmasti parempi maa kuin näiden ihmisten lähtömaa. (Juho Eerola: Tässä on se juju!)

Edelleen on puhuttu paljon raskaana olevista naisista ja lapsista. Jos sitä asiaa haluttaisiin hoitaa, miksi sitä ei esitetä, vaikka tässä paljon puhutussa THL:n työryhmässä juuri tämäkin vaihtoehto oli yhtenä esillä? Sellainen malli saattaisi sopia paremmin.

Puhemies! Lopuksi. Väitetään, että tällä ei ole vetovoimavaikutuksia. Siitä ei ole mitään tutkimuksia, jotka sen todistaisivat. En minäkään mi-

hinkään kansainvaellukseen usko, mutta kyllä uskon, että ihminen käyttäytyy omalta kannaltaan järkevästi ja loogisesti.

Meillä on Pietarissa 5 miljoonaa ihmistä. Varmaan meidän mittapuilla köyhiä on, luulisin ainakin, 4 miljoonaa. Jos me Suomessa säädämme lain, joka tarkoittaa sitä, että kun Pietarista tullaan turistiviisumilla Suomeen ja viisumin men- tyä umpeen jäädään maahan, niin on oikeus laajempaan terveydenhuoltoon, muuhunkin kuin kiireelliseen hoitoon, niin kyllä minä ajattelen, että kun tämä tieto leviää, niin tätä käytetään hyväksi. Suomalaisten veronmaksajien piikkiin voi hoitaa sellaisia sairauksia tai jo tämän esityksen perusteella vaikkapa 15-vuotiaan lapsen hampaiden uusimisen, joihin näillä ihmisillä ei ole koti- maassa joko varaa tai joihin kotimaan terveyden- hoito ei anna yhtä tasokkaita palveluja. (Puhemies koputtaa) Kyllä minä uskon, (Puhemies ko- puttaa) että tällaisia vetovoimavaikutuksia on. Minusta olisi hyvin inhimillisesti katsoen outoa, ellei olisi.

Herra puhemies! Näissä asioissa pitää olla lämmin sydän, mutta ei saa olla sinisiä silmiä.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti:

Meillä tekniikka ei pysty pysäyttämään kelloa. Sen takia edustaja sai tätä lisääaikaa.

⁴² **Hanna Tainio /sd:** Arvoisa herra puhemies! Kysymys paperittomien terveyspalvelujen jär- jestämisestä on saanut koko ajan suuremmat mit- tasuhteet. Suomessa oleskelevien paperittomien määrää on vaikea arvioida, mutta hallituksen esi- tyksessä on lähdetty siitä, että kohderyhmä olisi noin 1 000—2 000 henkilöä. Tähän arvioon pe- rustuu se, että uusia kustannuksia syntyisi noin puoli miljoonaa. Helsingissä, jonka alueella suu- rin osa paperittomista todennäköisimmin oleske- lee, on jo vuodesta 2011 toiminut Global Clinic, joka tarjoaa perusterveydenhuollon palveluita paperittomille. Siellä on käynyt noin 300 potilas- ta vuodessa. Oulun ja Turun vastaavilla klinikoil- la käyntejä on ollut vain muutamia.

Tällä hetkellä paperittomilta evätään välttä- mättömiä palveluita heidän yhteiskunnallisen asemansa perusteella. Tilanne on kestämaton ja pahasti ristiriidassa lääkärin etiikan kanssa. Lää- käriliiton eettisten ohjeiden mukaan lääkärin vel- vollisuus on suojata ihmiselämää ja lievittää kär- simyksiä sekä kohdella potilaita tasa-arvoisesti yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta. Lääkäri-

liitto onkin useaan otteeseen vaatinut tilanteen korjaamista. Paperittomien terveydestä huolehtivat nyt ainoastaan vapaaehtoiset lääkärit oman työaikansa ulkopuolella. (Ben Zyskowitz: Eihän tuo ole totta!)

Vallitseva tilanne on vastoin Suomen hyväksymiä ihmisoikeussopimuksia. (Ben Zyskowitz: Ei tuokaan!) Sopimusten toimeenpanoa valvovat elimet ovat toistuvasti joutuneet huomauttamaan, että Suomen nykykäytäntö ei ole riittävä. Näin inhimilliseltä kuin taloudelliseltakin kannalta katsoen on pelkästään järkevää, että paperittomien sairauksiin puututaan ennen kuin kiireellisen hoidon määritelmä täyttyy. Erityisen merkittävää on paperittomien lasten saaminen palveluiden piiriin. Kannattaa muistaa, että kyse on ihmisistä, jotka ovat tässä yhteiskunnassa kaikkein heikoimmilla. Näihin olosuhteisiin syntyneet lapset eivät ole itse kohtaloaan valinneet.

Monella taholla yritetään nyt lietsoa pelkoa Suomeen vyöryvistä laittomista maahanmuuttajista. Nyt toivoisin, että keskusteluun saataisiin enemmän realismia. Paperiton on joka tapauksessa yhteiskunnassa todella heikossa asemassa, oli hänellä sitten oikeus välttämättömiin terveyspalveluihin tai ei. On hyvin vaikea kuvitella, että lakiesitys olennaisesti madaltaisi kynnystä laittomaksi siirtolaiseksi ryhtymiseen, varsinkin kun useissa muissa Euroopan maissa heidän asemansa on paremmin järjestetty. (Kari Rajamäki: Missä?)

Ruotsissa tuli puolitoista vuotta sitten voimaan nyt käsiteltävää esitystä vastaava lainsäädäntö. Sieltä saadut alustavat kokemukset ovat osoittaneet, että laki toimii, eikä vetovoimaisuutta ole havaittu. Tästä huolimatta on luonnollisesti tarpeen, että seuraamme tarkkaan lain vaikutuksia. Koska Kela korvaisi kunnille aiheutuneet kustannukset, olisi myös suhteellisen vaivatonta pysyä ajan tasalla paperittomille tuotettujen palveluiden ja niiden kustannusten kehityksessä.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltion yhtenä onnistumisen mittana pidetään sitä, miten hyvin se pitää huolta heikommistaan. (Kari Rajamäki: Nimenomaan!) Tähän asti olemme evänneet keskeiset ihmisoikeudet tuhansilta maassa asuvilta ihmisiltä. Nyt tilanteen on muututtava.

⁴³ **Anna Kontula /vas:** Arvoisa puhemies! Meillä on nyt esittelyssä laki, joka tekee näkyväksi sellaisen käytännön, jota Suomessa on harjoitettu jo vuosien ajan. Lasten, raskaana olevien

ja joissakin tapauksissa aikuisten kohdalla laki sisältää pieniä laajennuksia, ei kuitenkaan aikuisten osalta millään lailla merkittäviä.

Laki jättää edelleen väliinputoajia. Laki ei koske henkilöitä, joiden maahantulon motiivina ovat terveyspalvelut. Kummallinen oletus, että terveyskeskuksessa ylipäätään pystyttäisiin erottamaan sellaiset ihmiset maahantulomotiiviansa perusteella. Yhtä lailla kummallinen on oletus, että tänne suuntautuisi terveysturismia paljon, kun kuitenkin meidän terveyspalvelumme ovat ainoastaan Euroopan keskitasoa ja tässä on naapurimaita, joissa ne ovat huomattavasti paremmalla tasolla.

Väliinputoajia ovat myös ne EU-kansalaiset, jotka eivät kuulu EU:ssa sovittujen terveysjärjestelmien piiriin. Tämä on ehkä isoin yksittäinen ryhmä, jonka kohdalla minä itse olen hyvin huolissani. Tähän kuuluvat muun muassa Romanian ja Bulgarian romanit. Tämä on myös ongelmallinen sen takia, että tämän ryhmän pudottaminen pois lainsäädännöstä johtaa sellaisiin yhdenvertaisuusongelmiin, jotka meidän on ratkaistava jollakin tavalla.

Minulle on myös epäselvää, kattaako tämä laki sellaiset opiskelijat, joilla kylläkin on terveysvakuutus, kuten vaaditaan tänne tullessa, mutta joiden terveysvakuutus ei kata synnytystä ja raskautta, koska nämä eivät ole sairauksia.

Ongelmana tässä laissa on myös, että maksujen rankkaaminen niin sanottujen todellisten kustannusten mukaan, jotka siis pitkälti ovat kuitenkin imaginäärisiä kustannuksia, koska tarkkoja laskelmia terveyspalveluista harvassa on, johtaa varattoman henkilön tilanteeseen, jossa hänen on valittava maksuhäiriömerkinnän ja kalliin hoidon välillä. Jos henkilö tavoittelee oleskelulupaa Suomessa, kynnys terveyspalvelujen hakemiseen nousee kohtuuttoman korkeaksi.

Kuitenkin minä olen sitä mieltä, että se, että tämä laki on tuotu nyt tänne eduskuntaan, on suurenmoinen edistysaskel verrattuna koko siihen keskusteluun, mitä tämä yhteiskunta on käynyt paperittomista viimeisten vuosien aikana. Oikeastaan ensimmäistä kertaa tässä salissa paperittomuudesta keskustellaan muutenkin kuin kontrollin ja hallinnan näkökulmasta. Me olemme viimein nousseet sille kehitystasolle tämän ilmiön käsittelyssä, mikä monessa muussa Euroopan maassa saavutettiin jo parisenkymmentä vuotta sitten.

Siinäkin tapauksessa, että tämä laki ei — osan politiikoista sinnikkään jarrituksen vuoksi — pääsisi läpi meidän lainsäädäntöprosessin ennen vaaleja, niin siinäkin tapauksessa se, että asiasta nyt keskustellaan, on minusta hirvittävän tärkeä asia, ja minä toivon, että jos laki ei ehdi ajoissa tällä kaudella, niin se uusitaan seuraavalla hallituskaudella.

Täällä on epäilty sitä, mikä on terveydenhoitohenkilöstön oikeusturva. Minä itse näen, että nyt kun jo olemassa olevat käytännöt kirjataan lakiin, niin tämä oikeusturva paranee huomattavasti suhteessa tämänhetkiseen tilanteeseen, ja että tämä on yksi keskeinen syy, minkä vuoksi terveydenhuoltohenkilöstö on minulle lähettänyt lähinnä positiivista viestiä tästä uudistuksesta.

Tämä laki myös kiinnittää huomion yhteen sellaiseen asiaan, joka minun nähdäkseni on ollut suomalaisen yhteiskunnan ihan perusjuttuja ihan sieltä alusta alkaen, siihen, miten me hoidamme lapsille oikeuden päästä lääkäriin, mitenkä me hoidamme raskausterveyden sillä lailla, että lapsilla on oikeus syntyä terveenä tässä maassa. On fantasiaa ajatella, että minkäänlaisella rajakontrollilla me pystyisimme vähentämään merkittävästi paperittomien määrää Suomessa. Näin ei ole käynyt muualla, ei ole käynyt Suomessakaan, ja lisäksi paperittomat useasti tulevat maahan jonkin virallisen oleskeluluvan taikka matkustusasiakirjan tai molempien kanssa. On aivan selvää, (Puhemies koputtaa) että meillä tulee olemaan paperittomia jatkossakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti:

Edustaja Hirvisaari käyttää varmaan niitä sallittuja sanoja, niin kuin lupasi.

⁴⁴ **James Hirvisaari /m11:** Arvoisa puhemies! EU-kansalaisten vapaata liikkuvuutta koskevan sääntelyn mukaan toisen EU-maan kansalaiset voivat oleskella Suomessa vapaasti kolmen kuukauden ajan. Romaniasta ja Bulgariasta Suomeen tulleiden romanitaustaisen henkilöiden oleskelu täällä on tällä perusteella lähtökohtaisesti luvallista. Mutta koska heillä ei ole useinkaan kotimaassaan sairaanhoitovakuutusta, heillä ei ole terveyspalveluiden käyttämisestä aiheutuvien kustannusten varalle vakuutusturvaa myöskään Suomessa. Romaniassa etnisesti romanitaustaisesta väestöstä vakuutusturvan ulkopuolella olevien osuus on 49 prosenttia ja Bulga-

riassa 43 prosenttia. Romaniasta on Romaniassa yli 600 000 ja Bulgariassa lähes 400 000. Luvassa voi olla ihmismassojen ryntäys Suomeen ilmaisten terveyspalvelujen toivossa, jos tällaiset lakiehdotukset menevät läpi. Vapaa liikkuvuus yhdistettynä ilmaisiin terveyspalveluihin tarkoittaa haitallista vetovoimaa ja miljoonien eurojen tappiota suoraan veronmaksajien laskuun.

Arvoisa puhemies! Erikoissairaanhoitolaissa taataan se, että kaikilla Suomessa oleskelevilla henkilöillä on oleskelun luonteesta ja perusteesta riippumatta aina oikeus saada tarvitsemansa kiireellinen sairaanhoito julkisessa terveydenhuollossa. Toisin sanoen mitään äärimmäisen tärkeää perustelua lain laajentamiselle ei todellisuudessa ole. Terveyspalveluiden ulottaminen koskemaan kaikissa sairaustapauksissa myös paperittomia ja laittomasti maassa oleskelevia ihmisiä tulee verottamaan yhteiskuntaamme rannan kautta.

Jo tällä hetkellä terveydenhuoltojärjestelmämme natisee liitoksistaan, sillä meillä ei ole liikoja talousresursseja perusteellisten terveyspalveluiden tarjoamiseen edes omille kansalaisille. Juuri julkaistiin brittitutkimus, jossa Suomen terveydenhuollon taso rankattiin hyvin kauaksi Euroopan kärjestä, vain yhden sijan Albanian yläpuolelle. Meidän tehtävämme on parantaa suomalaisten terveydenhuoltoa eikä heikentää sitä entisestään jakamalla niukkoja resursseja entistä useamman tarvitsijan kesken. Monet kansalaiset jonnottavat jopa vuosikaupalla tutkimuksiin ja lääkärin vastaanotolle, koska kunnilla ei ole varaa palkata henkilökuntaa ja lyhentää odotusajkoja. Kyse on puhtaasti rahasta eli siitä, millaisten palveluiden turvaamiseen kunnilla ja valtiolla on ylipäänsä varaa.

Kuntaliitto onkin ankarasti kritisoinut tällaista kehitystä: "Esimerkkeinä voidaan mainita muun muassa erään henkilön keuhkotuberkuloosin hoito- ja lääkekulut kuuden kuukauden ajalta yli 18 000 euroa sekä erään perheen synnytyksen, hivin ja lasten tuberkuloosin hoito noin 40 000 euroa. Hoidon kustannuksia ei ole pystytty perimään henkilöiltä itseltään eikä heidän kotimaaltaan. Lisäksi voidaan mainita muun muassa sydämen rytmihäiriön hoitokustannukset noin 3 400 euroa, umpilisäkkeen poisto noin 5 000 euroa ja ongelmattoman synnytyksen kustannukset noin 2 000 euroa."

Arvoisa puhemies! Suomen valtion ensisijainen tehtävä on huolehtia omista kansalaisistaan, ja jos ylimääräiseen tulee koskaan olemaan varaa, niin ehkä silloin voidaan käydä keskustelua siitä, tarjotaanko kaikki terveyspalvelut käytännössä ilmaiseksi vaikkapa koko maailmalle. Tämä on hölmöläisten hommaa, jota ei pidä missään nimessä toteuttaa.

⁴⁵ **Teuvo Hakkarainen /ps:** Arvoisa puhemies! Hallitus siis esittää, että suomalaisten veronmaksajien piikkiin turvattaisiin laittomasti Suomessa oleville henkilöille kiireellisen hoidon lisäksi raskauden ja synnytyksen hoitoon liittyvät palvelut sekä pitkäaikais- ja muiden sairauksien hoito ja alaikäisille lapsille tarjottaisiin kaikki samat terveydenhuollon palvelut kuin suomalaisille lapsille.

Kun tätä esitystä käsiteltiin 13. tammikuuta, edustaja Zyskowitz ihmetteli, että tässä siis säädetään Suomessa oma erityinen lakinsa, jotta niille ihmisille, jotka ovat laittomasti Suomessa, voitaisiin tarjota nykyistä laajemmat terveyspalvelut. Onko pöyristyttävämpää kuultu pitkään aikaan? Niille ihmisille, jotka ovat laittomasti Suomessa, pitää antaa matkalippu kotimaahan! Olen samaa mieltä edustaja Zyskowiczin kanssa, tämä hallituksen esitys on omaa luokkaansa. Jos esitys toteutuu, on se kuin avoin kutsu laittomille maahanmuuttajille tulla tänne esimerkiksi synnyttämään ilmaiseksi, muun muassa, niin kuin on tässä sanottu, Pietarista. Tai siis ilmaiseksi heille, mutta meille suomalaisille veronmaksajille se ei ole ilmaista — mehän maksamme nämä kulut. Suomalainen yrittäjän, duunarin pussille mennään, näin se vain on.

Arvoisa puhemies! Sote-sotkun myötä moni suomalainen mieltii, millaiset hänen ja hänen perheensä terveyspalvelut mahtavat olla vuoden, viiden vuoden taikka vaikka 10 vuoden päästä: miten palveluita saa, mistä saa ja mitä se maksaa. Ja samaan aikaan hallitus meille nyt tässä esittää, että laittomat maahanmuuttajat saisivat paljon muutakin kuin kiireellistä hoitoa. Onpa aikoihin eletty.

Ja mitä me oikeastaan tiedämme näistä ihmisistä? — Emme varmaan juuri muuta kuin sen, mitä he itse itsestään kertovat. Onko meillä mahdollisuutta todentaa heidän kertomaansa? — Tuskin. Emme siis voi tietää, minkä verran heidän joukossaan on esimerkiksi rikoksiin syyllisiteitä, muun muassa Isis-taistelijoita, onko hei-

dän lähtömaassaan tai heidän vaeltaessaan muissa EU-maissa... Ja nyt meidän pitäisi avata terveyspalvelumme laajemminkin heille. Mitä seuraavaksi: ilmainen perusopetus lapsille, toimeentulotuki aikuisille, ihmisille, joista tiedämme tuskin mitään?

14. tammikuuta STT uutisoi, että EU:n alueelle saapui viime vuonna lähes 300 000 paperitonta maahantulijaa. Yli 200 000 maahanpyrkijää tuli Välimeren yli. Tulijoita oli muun muassa Syyriasta ja muualta Lähi-idästä ja Afrikasta — ja me voimme lukea, mitä siellä tapahtuu koko ajan, ei tarvitse kuin tuonne uutisiin mennä ja katsoa, mitä siellä on.

Maahanmuuttokomissaari Avramopoulos kertoi EU-parlamentille, että salakuljettajat etsivät uusia reittejä Eurooppaan ja keksivät uusia tapoja käyttää hyväkseen konflikteja ja sotia pakenevia ihmisiä. Ja luulen niin, että Eurooppaan pyrkivien määrä ei ole ainakaan laskusuunnassa.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen vielä sitä, että täällä leikataan vanhustenhoidosta, koska kuitenkin ikääntyvä väestö meillä lisääntyy. Siellä he ovat vaipoissaan kotona, hoitopaikoissa, ja sinne ei kyllä sitä rahaa löydy. Mutta kyllä se kumma webasto tämä Suomi on tälle maapallolle, että joka paikkaan kyllä lämmitetään muualle, mutta ei kotimaahan.

Arvoisa puhemies! Kiitos.

⁴⁶ **Terhi Peltokorpi /kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi haluan kiittää ministeri Huovista, että olemme nyt keskustelemassa tästä lakiesityksestä. Kiitän samalla koko hallitusta, koska todellakin tämä on hallituksen esitys, ei ainostaan ministeri Huovisen esitys.

Olen sitä mieltä, että olisi erityisen tärkeää, että tämä eduskunta käsittelee tämän lakiesityksen ja että tämä lakiesitys tulee tässä eduskunnassa hyväksytyksi. Ne ihmiset, joita tämä lakiesitys koskee, ovat erittäin huonossa asemassa. Heillä ei ole aikaa odottaa sitä, että tulee uusi hallitus, uudet hallitusohjelmaneuvoittelut, ja sitten siitä eteenpäin katsotaan, mitä tälle asialle tehdään.

Tällä hetkellä Helsingin kaupunki hoitaa alle 18-vuotiaat ja raskaana olevat paperittomat. Sen lisäksi Helsingissä Global Clinic hoitaa paperittomia, mutta me emme voi ajatella niin, että vapaaehtoisvoimin ja järjestövoimin hoidetaan tämä kysymys. Tämä on kysymys, joka on ratkaistava lainsäädännöllä.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelua kuunnellussa on tullut joidenkin puheenvuorojen aikana sellainen olo, että ihan ei olla luettu tätä esitystä eikä välttämättä täysin tiedetä, mistä puuhataan. (Eduskunnasta: Siltä vaikuttaa!) Edellisissä puheenvuoroissa on esimerkiksi otettu esille synnytys. Synnytys ei kylläkään ole kiireetöntä hoitoa, synnytyksen hoito on kiireellistä hoitoa. (Ben Zyskowitz: Se kuuluu tämän piiriin!) — Tälläkin hetkellä, jos meille tulee esimerkiksi lentokentälle tai satamaan joku, kertoo siellä, että häntä supistelee, hänet tuodaan Naistenklinikalle tai Kätilöopistolle ja synnytys hoidetaan, (Rajamäki: Totta kai!) sanoi laki siitä mitä tahansa.

Me hoidamme tälläkin hetkellä kiireellistä hoitoa erittäin paljon, mutta tässä esityksessä on nyt kysymys paljon muusta. Esimerkiksi raskaana olevien naisten hoidolla on valtavan suuret merkitykset sekä naisen että lapsen tulevaan terveyteen, mutta myös niihin kustannuksiin, mitä synnytyksen hoidosta ja lapsen tulevasta hoidosta esimerkiksi aiheutuu, jos raskautta ei seurata ja hoideta. Me pystymme ehkäisemään ennalta valtavasti suuria kustannuksia, kun hoidamme raskaana olevaa naista ja seuraamme sikiön kehitystä raskausaikana. Ja kun me otamme esimerkiksi raskausajan laboratoriotutkimukset, me tiedämme synnytyshetkellä paljon enemmän hoidettavasta ihmisestä ja niistä asioista, joita meidän on otettava hoidossa huomioon.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa inhimillisuus on jäänyt rahan vallan alle. Näin tuntuu. Onko meillä varaa siihen? Minun mielestäni ei.

Arvoisa puhemies! Me puhumme kuitenkin kokonaisuutena pienistä summista, ja valitettavasti tällä hetkellä Helsingissäkin tilanne on se, että kustannuksia siitä, että me olemme ottaneet näitä ihmisiä hoidon piiriin, ei ole juurikaan tullut. Sanon siksi "valitettavasti", koska se kertoo siitä, että nämä ihmiset eivät ole uskaltaneet hakeutua hoidon piiriin, hekään, jotka ovat siihen oikeutettuja.

Täällä keskustelussa on tuotu esille myös lasten tilanne. Yksikään alaikäinen ei ole syyllinen siihen, että hän on maassa paperitta. Se on aikuisten asia, ja lapsilla pitää olla oikeus tarpeenmukaiseen hoitoon. Tämähän ei todellakaan, kuten ministeri Huovinen toi esille, tarkoita kaikkea mahdollista hoitoa, (Ben Zyskowitz: Lasten kohdalla tarkoittaa!) vaan arviointi on edelleen, kuten lakiesityksessä lukee, terveydenhuollon

henkilöstön tehtävä. Tosin siitäkin voidaan olla montaa mieltä, pitääkö sen arviointivastuun olla heillä vai ei.

⁴⁷ **Katja Hänninen /vas:** Arvoisa puhemies! Aikalisä tässä keskustelussa taisi tulla tarpeeseen, sillä parin viikon aikana siirtolaisuuden asiantuntijat ovat ehtineet jakaa meille edustajille oikeaa tietoa paperittomien asemasta. Lääkärit ovat muistuttaneet, ettei paperittomien terveydenhoito ole maahanmuuttopolitiikkaa (Kari Rajamäki: Onko tullut luettua sisäministeriön papereita myöskin?) vaan elävää elämää, terveydenhoidon henkilökunnan arkipäivää. Sotaa, ilmastonmuutosta, köyhyyttä tai vainoa pakenevat ihmiset, joille tiukka maahanmuuttopolitiikkamme ei anna lupaa oleskella Suomessa, ovat sairaanhoitajille ja lääkäreille kuitenkin ihmisiä, joista he ovat vannoneet huolehtivansa.

Lakiesityksessä on myös puutteita. Asiakkaalta tulisi yrittää periä hoidon todelliset kustannukset, mikä on siirtolaistutkijoiden mukaan tälläkin hetkellä tosiasiallinen este monen hoitopäätöksen toteuttamiseen. Toinen este on itse asiointitilanne, jossa vastaanottava hoitaja ei välttämättä itsekään tiedä, miten vaadittava byrokratia hoidetaan. Esitys on hieman kierolla tavalla linjassa hallituksen aiemmin esittämän niin sanotun vapaaehtoisen palauttamisen ohjelman kanssa. Lailla luotaisiin Suomeen entistä enemmän paperittomia siirtolaisia, joiden hädästä ollaan nyt pesemässä kädet velvoittamalla kunnat huolehtimaan heidän terveydenhoidostaan. Laki on tervetullut ja humaani uudistus, mutta siinä pitäisi puuttua todellisiin hoitopäätösten esteisiin ja tehdä järjestelmästä mahdollisimman helppokäyttöinen.

Tähän loppuun vielä haluan muistuttaa, että eräs merkittävä historian henkilö opetti: kohdella toisianne niin kuin haluaisitte itseännekin kohdeltavan. Jos tätä elämänohjetta edes yrittäisimme noudattaa, maailma olisi paljon parempi paikka elää meille jokaiselle.

⁴⁸ **Maria Tolppanen /ps:** Arvoisa puhemies! Sairaiden hoitaminen kuuluu yleismaailmalliseen inhimillisyyteen. Kun ihminen sairastuu, kun tulee akuutti sairaus, kaatuu, katkaisee jalkansa tai tulee infarkti tai tulee trombi päähän, on inhimillistä, että hänet hoidetaan. Siinä ei katso ta ihonväriä, ei etnistä taustaa, ei politiikkaa eikä papereita. Silloin ihminen hoidetaan, ja näinhän meillä tehdään, ja se on inhimillistä. Mutta jos

me teemme lakiin pykälän, jolla me suostumme hoitamaan paperittomia ihmisiä, jotka ovat laittomasti tulleet maahan, silloin me aukaisemme sellaisen pandoran lippaan, että me emme tiedä, mihin se tulee johtamaan. Sen jälkeen me voimme unohtaa meidän rajamme ja me voimme unohtaa ylipäättään passit ja henkilöllisyystodistukset. Silloin kaikki ihmiset voivat vain tulla ja mennä, miten haluavat.

Jos ihminen on todellisesti sairas tultuaan maahan laittomasti ja jos hän tarvitsee täällä apua, varmasti hänen itsensä kannalta olisi huomattavasti parempi, että hän menisi aivan julkiseen terveydenhuoltoon ja siellä hänet kirjattaisiin ylös ja tiedettäisiin, mikä ja kuka hän on, missä hänen omaisensa ovat, mihin ilmoitetaan, jos vielä vakavampaa sattuu, jos sattuu, että menevät niin pahaksi asiat, että koko elämä loppuu siihen. Varmasti hänen omaisensa haluaisivat silloin tietää, että näin on päässyt käymään. Mikäli häntä ei kirjata Suomeen millään tavalla, kenellekään ei voi ilmoittaa ja silloin hän on nimetön ja hänelle täytyy tehdä nimettömien hautausmaa, niin kuin tehtiin sotien aikana muun muassa sellaisille suomalaisille lapsille, jotka lappu kaulassa menivät Ruotsiin mutta jotka mennessään nälkäänsä söivät sen lapun, jolloin ei tiedetty lasten nimiä. Tällaisiakin hautausmaita on. Se ei ole enää tätä päivää. Tätä päivää on se, että ihmiset tunnustetaan ihmisiksi ja että ihmiset kirjataan ihmisinä sinne, missä he ovat.

Jos me teemme nyt lain, jonka mukaan kaikki ihmiset, jotka tänne tulevat ilman papereita, hoidetaan täällä, voimme varautua siihen, että meidän keskussairaalamme eivät riitä, meidän terveyskeskuksemme eivät riitä eivätkä meidän neuvolamme riitä, koska silloin tänne tullaan hoidattamaan sairaudet sellaisista maista, joissa ei ole mahdollisuutta mennä hoidattamaan omaa sairauttaan sen takia, että ei ole varaa siihen. Niissä kaikissa maissa, mistä ihmisiä tulee tänne, on sairaaloita. Niissä kaikissa maissa on lääkäreitä ja on sairaanhoitajia. Aika monessa sellaisessa maassa, mistä Suomeen tälläkin hetkellä paperittomastikin tullaan, eletään jopa pitempään kuin Suomessa. Siellä leikataan kyllä sydämiä ja siellä leikataan aivokasvaimia ja siellä leikataan jalkoja ja käsiä silloin, kun tarve vaatii. Mutta kenties ellei ole varaa siihen, sitten tullaan Suomeen hoidattamaan.

Eriytyisen hankalaa on silloin, kun me puhumme niistä sairauksista, jotka ovat erittäin vaaralli-

sia ja leviävät, kuten esimerkiksi ebolasta. Täällä lähän on aikaisemmin tänään sanottu, että tämä sairaanhoidon laventaminen estäisi ebolaa. Ei estä. Se saattaa tuoda ebolan tänne. Uskotaan, että täällä ehkä sitä hoidetaan paremmin kuin muualla, ja sen jälkeen kun yksikin, jolla ebola on, maahan tulee, niin tiedetään, että ebola on silloin maassa eikä kovin helposti täältä pois lähde. Eli jonkin verran semmoista loogista ajattelukykyä toivoisin tähänkin asiaan.

Sen haluan pitää ilman muuta auki, että ihminen, joka akuutisti sairastuu johonkin asiaan, hoidetaan täällä tietenkin. Mutta ei niin, että jos ollaan raskaana kolmannella kuukaudella, tullaan tänne ja ruvetaan käymään meidän neuvolassamme ja saadaan tietysti myöskin tämä ensimmäinen paketti elikkä äitiyspakkaus, joka sinänsä on aivan äärimmäisen hieno asia. Se ei ole oikein, että tullaan tänne vain hyötymään meidän sosiaaliturvastamme, niin ihanaa kuin olisikin, että me voisimme tehdä niin. Mutta ajatella nyt, hyvät ihmiset, että meillä on vain 5,5 miljoonaa ihmistä, meillä on pieni kansa, meidän sosiaalivaramme ovat pienet. Eivät meidän rahamme yksinkertaisesti riitä pelastamaan koko maailmaa. Pelastetaan ensin lähipiiri ja laajennetaan sitten kauemmaksi, sen mukaan kun omat asiat on ensin saatu kuntoon ja lähipiiri saatu terveeksi.

⁴⁹ **Johanna Ojala-Niemelä /sd:** Arvoisa herra puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy ihmisoikeus- ja solidaarisuusnäkökohtien lisäksi myös suomalaisten turvallisuutta lisääviä toimenpiteitä. Lakiesitys tuo esimerkiksi rokottamattomat lapset saman rokotusturvan piiriin kuin suomalaiset lapset. Puhutaan kuitenkin tarttuvista taudeista kuten poliosta ja tuhkarokosta, jotka on rokotuksella jo hävitetty meiltä Suomesta. Olen kuitenkin huolissani paperittomien lasten terveyden ohella myös aikuisten terveydestä, ja esityksellä laajenisi myös hiv-infektion hoito. On useimmiten halvempaa hoitaa ihminen, kun hän ei ole vielä akuutin avun tarpeessa. Sairauksien hoitamatta jättäminen, kunnes kiireellisen hoidon määritelmä täyttyy, ei ole inhimillistä eikä taloudellisesti järkevää.

⁵⁰ **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on kyllä sellainen, että toivoo, että nyt valiokunnissa vielä tarkennettaisiin moniakin taustatietoja. Täällä on hyvin suuria risti-

riitaisuuksia. On myöskin infektiolääkäreiden ja monien erikoissairaanhoidon erikoislääkäreiden taholta voimakkaasti kyseenalaistettu Lääkäriliiton lausunnot. Niissä on selkeitä puutteita. Samoin sitten tässähän on täysin nonsaleerattu, minkä ainakin noin entisenä sisäministerinä koen kyllä aika vakavana valmistelun puutteena: pitäisi olla ministeriön rajat ylittävä kattava valmistelu, laaja-alainen vaikutusten arviointi, ja tässä on sisäministeriön kannat jätetty huomioimatta. Tiedän sen tarkalleen. Tiedän myöskin, että sisäministeriön maahanmuutto-osaston näkökohdat on jätetty huomioon ottamatta.

Samoin Kuntaliiton lausuntohan ei ole pelkästään kuntatalouteen liittyvä, vaikka nekin miljardin leikkaukset, vanhustenhuollon 300 miljoonan euron leikkaukset, kaikki ne ovat tietysti tärkeitä samoin kuin Kuntaliiton näkökohta siitä, että valtio ei rakenteellisin toimin lisää kuntien menoja. Sekin on semmoinen kannanotto ollut, jota yleisesti on pidetty jonkinlaisena arvona. No, tämä näkökohta on, Kuntaliiton kannanotto siis, jätetty valmistelussa huomioimatta paitsi silleen, että valtio maksaa siis sen maksamattoman terveyskeskusmaksun. Mutta sitten joitakin muita asioitahan, jotka säteilevät kuntaan, niitä ovat tietysti erikoishenkilöstön tarpeet ja monet muut, ei ole tässä arvioitu.

Sitten Kuntaliiton lausunnossa oli harvinaisen hyvin myöskin mukana ilmeisesti terveydenhuoltohenkilöstön valmistelu, koska siinä — kehotan nyt jokaista lukemaan ihan oikeasti sen Kuntaliiton lausunnon — arvioidaan myös näitä terveyspoliittisia vaikutuksia tässä asiassa ja viitataan tartuntatautilakiin. Todetaan, että se vastaa nykyään tätä tarvetta. Nykyisellään hoidetaan myös paperittomien yleisvaaralliset tartuntataudit ja niin edespäin. Tämä muutos on todella eurooppalaisessa mitassa merkittävä poikkeama Saksan ja noin 70 prosentin EU-maista linjoista. Eräät, joilla on vähän väljempää käytäntöä, ovat nyt viime vuosina, kuten mainitsin Portugalin ja Espanjan, poistaneet muun muassa hiv-potilaita tästä hoitojärjestelmästä.

Mutta se, mistä minä enemmän olen huolissani, on se, että Suomen puheenjohtajuudesta 2006 ja oikeus- ja sisäasiain- ja yhteisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan rakentamisesta EU:ssa ei paljon enää näy, ei näy hallituksessa, ei näy eduskunnassa. Täällä sotketaan ihanasti käsitteet, henkselit sekaisin ja vähän muutenkin. Täällä puhutaan maahanmuutosta, että tämä on

hienoa, kun on maahanmuuttoa. Pitää pystyä erottelemaan maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan käsitteistö. On Geneven sopimuksen tarkoittamat pakolaiset, on perustellut ja perusteettomat turvapaikanhakijat, on laitton maahanmuutto, jota EU:ssa yhteisesti on päätetty torjua, perusteettomien turvapaikanhakijoiden käsitteilyt nopeat, palautukset tehokkaat. Suomi on sitoutunut edelleen ministerineuvostossa ja EU:ssa tähän yhteiseen eurooppalaiseen linjaan laitton maahanmuuton torjunnassa.

Meillä ministeri Thorsin aikana tämä homma karkasi kyllä käsistä monilla tavoin. Silloinhan sisäministeriltä siirrettiin maahanmuutto- ja turvapaikka-asiat erikseen. Tuli tosiaan tällainen linja, jossa käsitteet sotkettiin. Laitton maahanmuutto oli jo työperäistä maahanmuuttoa joidenkin puheessa, Käsitteet menivät sekaisin. Meillä ei ole nähty niin vakavaa ihmiskauppaa, työorjuutta ja pimeiden työmarkkinoiden ilmiötä, kuin meillä nyt on viime vuosina nähty, mutta niistä ei kannata täällä kukaan huolta. Kukaan ei puhu, mikä on työorjuudessa pimeillä työpaikoilla olevien ihmisten asema. 35 hengen pimeän ulkomaisen työvoiman yksikkö jätettiin 2003 tupon perusteella jäljiltäni sisäministeriöön, poliisiin. Se 2008 sulautettiin krp:n talousrikstorjuntaan ja käytännössä pimeän työvoiman valvonta lopetettiin. Me olemme näitä halpatyömarkkinoita rakentaneet Olkiluodossa ja muualla oikein topakasti, ja meillä on koko tämä homma karannut hyvin pahasti käsistä.

Toivon, että nämä käydään läpi, koska minusta pikkusen vihreät sinisilmäiset arvot ovat kohdanneet kovat harmaat markkinavoimat tässäkin asiassa Suomessa. Toivon, että todella eri kantilta tätä pohditaan ja nimenomaan sitä ulkomalaisperustavoitteiden vastaista ajatusta, että terveydenhuoltoviranomaisilla ei olisi oikeutta ilmoittaa laittomasta oleskelusta maahanmuuttoviranomaisille. Kyllä minusta se on suojelukysymys, se on lastensuojelun asia. Se on sama, kun ministeriaikana yritin toimia siihen suuntaan, että sosiaaliviranomaisten pitää antaa maahanmuuttoviranomaisille yksinään maahan tulleiden lasten tiedot heidän matkakuluistaan ja muusta, että heitä voidaan suojella. Toiselle puolelle maailmaa lähetetään ankkurilapsia. Toisten mielestä oli lasten oikeuksien vastaista kertoa tästä. Sekin laki täällä sitten oppositionkin tuella tehtiin. — Mutta kiitos, herra puhemies.

⁵¹ **Anna Kontula /vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Rajamäki tuossa pahoitteli, että kukaan täällä ei ole kiinnostunut, ei ihmiskaupasta eikä Olkiluodon siirtotyöläisistä. Kummastakin olen kirjoittanut raportin ja tutkinut asiaa mielestäni kenttätasolta hyvin läheltä (Kari Rajamäki: Poikkeus vahvistaa säännön!) ja kummassakaan tapauksessa minä en näe, mitenkä tämä lakiesitys millään lailla parantaisi näiden ihmisten asemaa, päivästäin.

Täällä on tosi moni ihminen vedonnut Kuntaliiton lausuntoon, sellainen ihminen, joka oli jonkin aikaa sitten iloisesti painelemassa kuntien valtionosuuksien leikkauksien puolesta, eikä silloin Kuntaliiton raivokas vastustus painanut missään, vaikka silloin kysymys oli oikeasti Kuntaliiton rahoitusasemaa huomattavasti heikentävistä uudistuksista.

Korjaisin joitakin keskustelussa esille nousseita väärinkäsityksiä.

Ensinnäkin: tämä laki ei johda siihen, että perusopetus sallittaisiin myös paperittomille lapsille, koska perusopetus on jo sallittu myös paperittomille lapsille.

Toinen: On esitetty, että näiden paperittomien ihmisten, mieluummin kuin tulla meidän terveyskeskuksiin, pitäisi palata omiin maihinsa. On hyvä huomata, että näillä kaikilla ei ole omia maita: mukana on myös sellaisia suomalaisia, jotka ovat asuneet muualla, mutta paluumuuttajina takaisin Suomessa eivät ole vielä kotikuntaoikeutta saaneet, ja sitten mukana on sellaisia ihmisiä, jotka ovat syntyneet Suomessa, eikä heillä vielä omaa maata ole muodostunut.

Minä en ymmärrä, minkä takia tässä yhteydessä niin innokkaasti puhutaan rikollisista, kun kysymys on kuitenkin ennen kaikkea lasten saamisen terveyspalvelujen laajentamisesta. Onko tämä porukka ihan oikeasti sitä mieltä, että jos viisivuotias astmapotilas tulee hakemaan uutta astmapiippua, niin kysymys on rikollisesta, tai ainakin potentiaalisesta rikollisesta, (Kari Rajamäki: Ei semmoista ole missään väitetty!) jonka mahdollisista taustoista meillä ei ole riittävästi tietoa, jotta voisimme sen astmapiipun antaa. Keskeisin muutos nykytilaan täällä tapahtuu nimenomaan lasten mahdollisuudessa saada terveyspalveluja, lasten mahdollisuudessa päästä lääkäriin.

Se oleellinen kysymys, mitä me täällä nyt ollaan pohtimassa, on, että haluammeko Suomesta sellaisen maan, jossa sairas lapsi käännytään

terveyskeskuksen ovelta. Onko edustaja Rajamäki valmis seisomaan siellä terveyskeskuksen ovelta ja sanomaan, että sori nyt, koeta pärjällä? Haluammeko me sellaisen maan, jossa abortti- ja raskauskuolemat kääntyvät jälleen nousuun vuosikymmenten päinvastaisen kehityksen jälkeen? Onko edustaja Zyskovicz valmis lähtemään tapaamaan naista, joka on menettänyt mahdollisuuden tulla enää koskaan raskaaksi hakeuduttuaan pimeän enkelintekijän luokse, koska muuta mahdollisuutta tämä yhteiskunta ei ole antanut? Haluammeko me maan, jossa romutetaan ne pohjoismaisen kansanterveystyön universaalit periaatteet, joiden varaan keskeinen osa suomalaisesta menestyksestä, ei vain kansanterveydellisestä vaan myös taloudellisesta menestyksestä, on rakennettu?

Minä henkilökohtaisesti toivon, että tämä laki ehtii mennä läpi jo sen takia, että tämä on yksi niistä laeista, joista illalla, kun minä menen kotiin nukkumaan, voin ajatella, että vitsit, tänään todellakin olin ehkä pelastamassa jonkun ihmisen hengen, tässä tapauksessa ehkä raskaana olevan äidin tai lapsen hengen.

⁵² **Aila Paloniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Muutamia huomioita paperittomien kohtaamisesta.

Paperiton saattaa tulla lääkärin vastaanotolle jonkun Suomessa laillisesti asuvan henkilön henkilöpapereilla. Tämä voi aiheuttaa vaaratilanteita asiakasta hoidettaessa, esimerkiksi jos henkilöllä on eri veriryhmä kuin henkilöpapereiden omistajalla. Potilaan sairaushistorian tai terveys-tietojen puuttuminen voi tietenkin johtaa hoitovirheisiin. Tarvittaessa terveydenhoidon ammattilainen voi ottaa esille väärän henkilöllisyyden käyttämisestä aiheutuvat terveysriskit.

Paperittomilla naisilla ei välttämättä ole mahdollisuutta raskauden ehkäisyyn tai raskauden seurantaan. Sveitsissä tehdyn tutkimuksen mukaan paperittomien naisten raskaus on useammin ei-toivottu, he kohtaavat useammin väkivaltaa ja heillä on puutteellisemmat tiedot raskauden ehkäisystä ja jälkiehkäisystä kuin maassa laillisesti oleskelevilla naisilla.

Osa paperittomista saattaa olla ihmiskaupan uhreja. Ihmiskauppa on Suomen lainsäädännön mukaan pakkotyöhön tai muihin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin saattaminen, paritusriksen kaltainen seksuaalinen hyväksikäyttö ja linkkauppa taloudellisessa hyötymistarkoituk-

nessa. Epäiltyä ihmiskaupan uhria voi pyytää olemaan yhteydessä ihmiskauppaan erikoistuneisiin toimijoihin, kuten Pro-tukipisteeseen tai paikallaisneuvontaan. Ihmiskaupan uhreille on olemassa myös oma auttamisjärjestelmänsä, jota hallinnoi Joutsenon vastaanotokeskus. Erityisesti ihmiskaupan uhreilla voi olla kielteisiä kokemuksia viranomaisista tai pelko viranomaisia kohtaan, eivätkä he siksi välttämättä hakeudu hoidon piiriin, vaikka heillä olisi siihen oikeuskin.

Ja vielä: Paperittomuus pahentaa usein jo olemassa olevia terveydellisiä ongelmia ja vanhoja traumakokemuksia. Joitakin paperittomia on myös kidutettu kotimaassaan. Kidutuksen oireet voivat tulla esille pitkienkin aikojen päästä. Kaikilla paperittomilla ei ole taustalla traumaattisia kokemuksia, vaan osa on tullut Suomeen opiskelemaan tai työskentelemään ja vasta paperittomuus aiheuttaa heille psyykkisesti vaikeita tilanteita.

Täällä on jo puhuttukin tartuntataudeista. Jos paperittomia ei hoideta, heillä mahdollisesti olevien tartuntatautiin leviämisen mahdollisuus tietenkin kasvaa. Ilman muuta meidän täytyy auttaa näitä paperittomia.

⁵³ **Teuvo Hakkarainen /ps:** Arvoisa puhemies! Kun näitä puheita kuuntelee ammattipoliitikkojen suusta, niin kyllä hienoilla sanoilla varmasti nämä puhuvat vaikka puhelinyhteyksien välillä tuohon ja me kumarramme sitä. Siinä käytetään nyt vaikka pikkulapsia ja tammöisiä, mutta se totuus, mikä sieltä tulee... (Anna Kontula: Laki koskee pikkulapsia!) — Nimenomaan, siitä sanotaan, mutta mikä käytäntö on? Se on niin kuin itä lännessä. Tämä on eduskunta on kansalaisista, normi-ihmisistä kadottanut sen otteen sieltä. Täällä puhutaan kyllä hienoja sanoja, mutta käytäntö menee eri maailmaan.

Otan esimerkin. Tuula Väättäinen esitti tämän esityksen, että Syyriaan menevät taistelijat — joistakin puhutaan terroristeina ja mitä nämä nyt ovat ja mitä nyt uutisissa on luettu — otetaan Suomeen takaisin kuntoutumaan Kauniisiin sisäisten ja ulkoisten vammojen takia. Nämä ovat niitä esityksiä, mitä sieltä päin tulee. Minulla ei ole naisia ja lapsia vastaan mitään, mutta jos me rupeamme hoitamaan tällä lapsinimikkeellä, niin se tuo mukanaan tämän ongelman, mikä on koko maapallon laajuinen, ja se on meidän sylissä kohta. — Kiitos.

Puhetta oli ryhtynyt johtamaan puhemies Eero Heinäluoma.

---

⁵⁴ **Johanna Ojala-Niemelä /sd** (vastauspuheen- vuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy edustaja Hakkaraiselle todeta, että puhukoon vain omasta puolestaan tästä elävästä elämästä vieraantumuksesta.

Tässä perussuomalaisen taholta yritetään lietsoa pelkoa Suomeen vyöryvistä laittomista maahanmuuttajista, ja nyt kyllä toivoisi realismia tähän keskusteluun ihan oikeasti. Ruotsissa tuli puolitoista vuotta sitten voimaan nyt käsiteltävänä olevaa vastaava esitys (Teuvo Hakkaraisen välihuuto) ja vastaava lainsäädäntö, ja kyllä sieltä saadut alustavat kokemukset ovat osoittaneet, että laki toimii hyvin eikä tätä vastaavaa vetoimavaikutusta ole havaittu.

Puhemies Eero Heinäluoma: Ja sitten puhujalistaan.

⁵⁵ **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin jos meillä tosiaan on kiireellisen hoidon perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta puutteita, niin tämä koko keskustelu olisi pitänyt käynnistää ja valmistelu suunnata siihen hoidon vähimmäistason uudelleenmäärittelyyn sen sijaan, että pyritään luomaan tarpeettomasti eri ryhmille erilaisia palvelutasoja ja luomaan nämä Kuntaliiton ja sisäministeriön esittämät kriittiset näkökohdat. Tähän liittyy muun massa se, että meidän EU:n ulkopuolisten opiskelijoiden terveystarkastuskysymys kannattaisi myöskin ottaa huomioon. Meillä on tullut muutamia tapauksia nyt sitä kautta myöskin hoitoon, että ei ole ennakoivaa terveystarkastusta ja sitten tulee nimenomaan täällä ongelmia.

Mutta kyllä täytyy sanoa, että vaikka ehkä edustan dinosaurusta — 2003—2007 sisäministerikautta moni edustaja ei muista eikä muista 2006 Suomen sisäasiainpuheenjohtajuuskautta — pidin erittäin tärkeänä, minun arvojeni mukaisena asiana, että Suomi otti ihmiskaupan torjunnan koko puheenjohtajuuskauden keskeiseksi agendaksi. Niin YK:n ihmiskaupan torjijien kuin EU:n kanssa pidimme monta tärkeätä kokousta, haimme konkreettisia keinoja. Keskeltä

Brysseliä löytyi näitä ihmiskaupan uhreja, sieltä missä isossa palatsissa puhutaan yleviä. Myöskin Suomen osalta torjuttiin ja viranomaisten tunnistamispuolta ihmissalakuljetuksessa pyrittiin lisäämään, ja nimenomaan puututtiin pimeään ulkomaisen työn, työorjuuden ja ihmiskaupan ilmiöihin, jotka Suomessa rehottavat tänä päivänä. Ja tältä osin muun muassa kadonneet kiinalaislapset ja monet muut olivat hyvin tärkeitä asioita.

Itseäni en anna siitä loata, että tämä oli minun vaatimuksestani Suomen puheenjohtajuuskauden keskeinen asia. Ja olen surullinen siitä, että ei sitä eikä myöskään muita oppeja kovin paljon enää mielessä pidetä.

⁵⁶ **Ben Zyskovicz /kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontula piti hienon puheen. Kuitenkin pitää sen verran korjata, että kun luetaan terveydenhuoltolain 50 §:ää, jonka jo aikaisemmin luin, niin esimerkiksi tämä astmaattinen henkilö, joka tarvitsee astmapiippua, tämän 50 §:n mukaan sen astmapiipun myös saa. Samoin näistä synnytyksistä. Lukekaa se 50 §, myös synnytykset hoidetaan ja niihin liittyviä komplikaatioita hoidetaan. Jos tämän pykälän soveltamisessa eri puolella maata on jotain kirjavaa käytäntöä, jossa käytännössä joiltakin osin on korjaamisen varaa, niin sitten on tarpeen, että sosiaali- ja terveysministeriö antaa tältä osin selventävät ohjeet.

Siitä olen edustaja Kontulan kanssa samaa mieltä, että ei kukaan voi tietää, kun henkilö on laittomasti jäänyt maahan, onko hän tullut tänne siinä tarkoituksessa, että hän saa täältä hoitoa. Eli korjasitte ministeri Huovisen vakuuttelua siitä, että tämä laki ei näitä henkilöitä koske. Kyllä se juuri näitä henkilöitä koskee.

Edustaja Paloniemi puhui ihmiskaupan uhreista. Ehkä nyt on hyvä taas kerran todeta sekin, joka täältä esityksestä selviää, että ihmiskaupan uhrit saavat jo nyt kaikki nämä hoidot, mistä tässä puhutaan. Jos on niin, niin kuin edustaja Paloniemi sanoi, ja kun varmasti joissakin tilanteissa on niin, että nämä ihmiskaupan uhrit ovat arkoja ymmärrettävistä syistä kääntymään hoidon antajien puoleen, niin ei tämä laki tätä tilannetta mitenkään muuta.

Kaiken kaikkiaan on sanottava, että täällä on hyvin ristiriitaisia käsityksiä tästä laista ja hyvin ristiriitaisia tulkintoja. Siinä mielessä on erittäin hyvä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ja lau-

sunnonantovaliokunnat tähän kunnolla perehtyvät. Jo lukumäärästä on erimielisyyttä. Ne, mistä edustaja Kontula puhui, ne suomalaiset ja muut, ne eivät mahdu siihen 1 000—2 000 määritelmään, josta ministeri puhui.

⁵⁷ **Anna Kontula /vas:** Arvoisa puhemies! Ensin toteaisin edustaja Zyskoviczille, että kyllä, mikäli kiireellisen hoidon määritelmää noudatetaan ja mikäli astma on jo tiedossa, niin silloin se astmapiippu todennäköisesti annettaisiin. Mutta jos tämä lapsi tarvitsee tutkimuksia astman toteamiseksi, niin sitä ei kiireellisen hoidon pykälän piirissä ole mahdollista saada.

Koska kiireellisen hoidon pykälä on nyt jo niin laaja kuin se on, niin minä en näe, että tässä laissa tehdään merkittäviä muutoksia oikeastaan mihinkään muuhun kuin raskaana olevien naisten ja lasten saamaan terveydenhoitoon. Ja siltä pohjalta minä kyllä kovasti ihmettelen, miten tämä voi herättää niin kovaa vastustusta. Millaisessa maailmassa me elämme, jos siihen, että lapset ja raskaana olevat naiset saavat hoitoa, lääkärin tai terveydenhoitohenkilöstön asialliseksi määräämää hoitoa, ei ole varaa, vaan se on asia, jota pidetään liian kalliina?

Ihmiskaupan uhreista: tosiasiallisestihan ne ihmiskaupan uhrit, mitä Suomessa on tavattu, eivät pääsääntöisesti ole paperittomia, vaan ihmisiä, joilla on jonkinlainen oleskelulupa tai sitten Suomen kansalaisuus olemassa. Jos meillä kuitenkin on sellaisia ihmiskaupan uhreja, jotka kuuluvat tämän paperittomuuden piiriin, niin on aivan selvää, että keskeinen ongelma on heidän tunnistamisensa, ja se, että heidän kategorisesti suljetaan ulos meidän terveydenhuoltojärjestelmästäme, ei ainakaan helpota sitä tunnistamista, joka on ehtona myös ihmiskaupan uhrien tukijärjestelmiin pääsemiseksi. (Kari Rajamäki: Mutta kun ei ole oikeutta kertoa maahanmuuttoviranomaisille!)

⁵⁸ **Outi Alanko-Kahiluoto /vihr:** Arvoisa puhemies! Vaikka oikeuden kiireelliseen hoitoon pitäisi olla taattu, käytännössä paperittomilta estetään julkisessa terveydenhuollossa välttämättömätkin palvelut, ja tärkeintä on epäminen jopa lapsilta ja odottavilta äideiltä.

Edustaja Zyskovicz tietää hyvin sen tosiasian, että lääkärit ovat perustaneet vapaaehtoisliikkeitä, joilla paperittomia hoidetaan. Tosiasia kuitenkin on se, että työvälineet näillä klinikoilla

ovat usein puutteelliset, ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien potilaiden hoito, kuten lasten ja raskaana olevien naisten, on tästä syystä hyvin vaikeaa. Kuten myös tiedätte, tämä on moraalinen kysymys, ja erityisesti lääkärit ja muu hoitohenkilökunta, terveydenhoidon alalla työskentelevät ihmiset, näkevät tilanteen oman työssä kannalta hyvin problemaattisena ja epäeettisenä. Suomea on huomautettu useasti siitä, että pelkkä kiireellinen hoito ei riitä, vaan Suomen pitäisi parantaa toimenpiteitään tässä.

Tässä laissa tarkoitetuille henkilöillehän järjestettäisiin nimenomaan terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimat lyhytkestoiset terveystalvet. Ja minusta on ainakin maallikkona erittäin tärkeää se, että arvion tekevät nimenomaan ammattihenkilöt — että laissa ei ikään kuin etukäteen kirjata niitä tilanteita, joissa henkilö tarvitsee hoitoa, vaan nimenomaan koulutuksen saaneet henkilöt arvioivat tilanteen.

⁵⁹ **Pietari Jääskeläinen /ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys niin sanottujen paperittomien eli laillisesti tai laittomasti Suomessa oleskelevien terveydenhoidosta. Täällä oleva keskustelu osoittaa, että lakiesityksessä on vakavia puutteita.

Ensinnäkin on todettava, että jo nykyiset lait tarjoavat kiireellisen sairaanhoidon kaikille sitä tarvitseville kansalaisuudesta riippumatta, kuten muun muassa Kuntaliitto lausunnossaan totesi.

Toiseksi: Nyt terveydenhoitoa laajennettaisiin tavalla, joka voi toteutuessaan lisätä tänne tulevien paperittomien henkilöiden määrää arvaamattomalla tavalla. Voitaisiin jo puhua joiltain osin terveysturismista.

Kolmanneksi: Sosiaali- ja terveysministeriön arvio niin sanottujen paperittomien henkilöiden lukumäärästä on jostain syystä liian alhainen. Oikea luku löytyy 5 000:n ja 10 000:n väliltä.

Neljänneksi: paperittomien terveydenhoidon arvioidut kustannukset, noin 500 000 euroa lähinnä valtiolle, mutta myös kunnille, ovat aivan liian alhaiset.

Viidenneksi: Jostain syystä ei ole tehty selvitystä siitä, minkälainen lainsäädäntö paperittomien henkilöiden terveydenhoidosta muissa EU-maissa on. Tämä on paha puute. Tällaiset vertailutiedot olisivat välttämättömiä tietää ennen kuin kansallista lainsäädäntöä edes aletaan laatia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on pahasti puutteellinen, joten sitä ei esitettyssä muodossa voi hyväksyä.

⁶⁰ **Ben Zyskowicz /kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontula on pyytänyt puheenvuoron ja haluaa viimeisen sanan, ja sen hänelle annan eli käytän nyt oman viimeisen puheenvuoroni.

Tästä astmaesimerkistä. Kun luette terveydenhoitolain 50 §:n: jos lääkärin vastaanotolle tulee lapsi, henki pihisee, astmaa epäillä, hänelle kuuluu sen arviointi ja hoito, jota ei voida lykätä ilman sairauden pahenemista. Eli tämä astmaattinen laittomasti maassa oleva henkilö saa sen astmapiippunsa ja muunkin lääkehoidon, mitä hän tarvitsee.

Edustaja Alanko-Kahiluoto korosti sitä, että ammattihenkilöstön pitää tehdä tämä arvio. Juuri näin, ja näin juuri tässä laissa, siis voimassa olevassa laissa, terveydenhoitolain 50 §:n nojalla tapahtuu: ammattihenkilöstö arvioi sen hoidon tarpeen.

Sitten täällä keskustelussa on useamman keran viitattu tuberkuloosiin, niin luen nyt hallituksen esityksen sivulta 35, toinen palsta: "Tuberkuloosin hoito on kansanterveydellisesti välttämätöntä ja vaatii vähintään 6 kuukautta kestävästä valvotun lääkehoidon." Jo nykyisenkin käytännön mukaan tuberkuloosi hoidetaan kiireellisenä hoitona. Eli lukemalla tarkoin hallituksen esityksen käy ilmi, että monet ne huolet, mitkä täällä on tuotu esiin, ovat jo voimassa olevan lainsäädännön valossa aiheettomia.

Mitä sitten tulee raskaana oleviin naisiin ja lapsiin: Heitä on käytetty sekä täällä että julkisessa keskustelussa keskeisimpänä argumenttina tämän nyt ehdotetun lain puolesta, ja sanonpa uudestaan, että jos juuri heitä tarkoitetaan, miksi ei sitten sitä ehdoteta, vaikka tässä THL:n työryhmässä, jossa tätä lainsäädäntöä valmisteltiin, tämäkin mahdollisuus oli yhtenä vaihtoehtona esillä. Sellainen malli saattaisi sopia Suomeen.

⁶¹ **Anna Kontula /vas:** Arvoisa puhemies! Minä haluan tuoda vielä yhden esimerkin tähän keskusteluun, että kaikki varmasti ymmärtävät, mistä tässä on kysymys.

Ajatellaan, että meillä on hiv-positiivinen nainen, joka tulee raskaaksi. Hänellä on kaksi vaihtoehtoa: joko hän synnyttää tai teettää abortin. Jos hän haluaa synnyttää, niin nykyisen käytän-

nön mukaan hän ei ennen synnytystä saa testiä, jolla hän voisi todentaa tai saada itse edes tietää, että hänellä on tämä HI-virus, jolloinka silloin, kun se lapsi syntyy, niin hänellä on 30 prosentin todennäköisyys saada tämä sama virus. Jos henkilöstö tietäisi sen synnytyksen yhteydessä, todennäköisyys putoaisi 1 prosenttiin. Jos sitten tämä nainen päätyykin aborttiin, niin kuin paperittomassa asemassa vieraassa maassa olevat naiset verraten usein päätyvät — mahdollisuudet vauvan kanssa elämiseen ovat todella heikot — hänen pitäisi jostain hankkia rahat yksityiseen aborttiin.

Ja mistäs paperiton nainen Suomessa saa rahaa riittävästi ja riittävän nopeasti aborttiin? No ei mistään muusta kuin prostituutiosta. Ja monta-ko suomalaista asiakasta tämä hiv-positiivinen nainen tarvitsee ennen kuin aborttirahat ovat kassassa? No aikas monta. Olisiko sittenkin ollut meille kaikille halvempaa, järkevämpää ja inhimillisempää ratkaista asia niin kuin esimerkiksi tässä lakiesityksessä on tehty, vai mennäänkö sen kautta, että saadaan varmasti kaikki mahdolliset ongelmat samalla kertaa aktivoitua.

62 Markus Mustajärvi /vr: Arvoisa puhemies! Aiemmassa keskustelussa oltiin erityisen tuhtuneita siitä, että henkilöt ovat laittomasti maassa, mutta jos ajatellaan vaikka pieniä lapsia tai ihmiskaupan uhreja, niin aika harvoin he itse tekevät tietoisin päätöksen siitä, että he lähtevät johonkin maahan, tulevat tai lähtevät. Kaikissa tapauksissa hoitohenkilökunta tekee päätöksen hoidon antamisesta, ja se ei ole jatkossakaan, jos tämä hallituksen esitys toteutuu, mikään automaatti muun kuin kiireellisen hoidon suhteen, jota annetaan nytkin.

Kun näitä taloudellisia vaikutuksia on arvioitu, niin kyllä tässä on aika paha mittasuuhdehaha. Vaikka tuo 500 000 euroa olisi kaksin-, kolmin- tai nelinkertainen, niin paljonko se sitten on niissä säästöissä, mitä nyt vaaditaan tehtäväksi sosiaali- ja terveyssektorille kaiken kaikkiaan. Muistuttelen myöskin siitä, että kun vuosittain on käynyt ilmi, että esimerkiksi valtion alijäämäarvio on heittänyt kahdesta kolmeen miljardiin euroon, niin ne, jotka nyt kauhistelevat näitä kustannuksia, eivät silloin ole kyllä käyttäneet kovinkaan monta puheenvuoroa.

Kyllä minusta edustaja Virtanen kertoi hyvinkin konkreettisen, käyvän esimerkin siitä, että jos ei anneta ajoissa hoitoa, kuinka se ei-kiireellinen

hoito muuttuu hyvin äkkiä kiireelliseksi ja äärimmäisen kalliiksi hoidoksi. Ikävää on, kun miettii sitä kiihkoa, mikä tämän asian ympärillä on. Kyllä nyt vaalitäky on laskettu aika lailla sameisiin vesiin.

63 Mika Niikko /ps: Arvoisa puhemies! Viime lähetekeskustelussa hallituksen esitys terveyspalveluiden laajentamisesta laittomasti maassa oleskeleville sai täystyrmäyksen sekä hallituksen että opposition kansanedustajilta.

Kiireellinen terveydenhuolto paperittomille on taattava, se on toki selvää. Palveluiden laajentaminen tulisi kuitenkin johtamaan jopa siihen, että laitton maahantulo lisääntyy ja paperittomat vaativat itselleen ja sukulaisilleen yhä parempaa palvelua.

Kun tätä asiaa viimeksi käsiteltiin, nostin esille sen, että lakia ei sovellettaisi Suomessa luvallisesti oleskeleviin ulkomaalaisiin, mikä rajaisi muun muassa vailla vakuutusturvaa oleskelevat Kaakkois-Euroopasta lähtöisin olevat romanitaustaiset henkilöt lain soveltuvuusalun ulkopuolelle. Vastaavasti lakia sovellettaisiin esimerkiksi kolmansista maista maahan laittomasti saapuneiden etuuksien parantamiseen. Kysyn jälleen ministeriltä, mistä näin myönteinen suhtautumistapa lakia rikkoviin johtuu.

Hallitus perustelee esitystään perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan näin: "Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Tämä siis turvaa jokaiselle Suomen lainkäyttöpiirissä olevalle subjektiivisen oikeuden sellaiseen tulotuloon ja palveluihin, joilla turvataan ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistaso." Näyttää vahvasti siltä, että hallituksen tulkinta perustuslaista on avaamassa laittomasti maassa oleskeleville tulevaisuudessa myös oikeuden toimeentulotukeen. Muutenhan esityksessä olisi tulkinnanvarainen ristiriita terveyspalveluiden ja toimeentulotuen välillä.

Alkaako Euroopan köyhistä maista saapua Suomeen lisää laittomia siirtolaisia, jotka alkavat organisoida sukulaisiaan Suomeen vaatimaan etuuksiaan yhtä tehokkaasti kuin heidät on organisoitu kerjäämään rahaa esimerkiksi Helsingin rautatieaseman edessä? Hallituksen esityksessä mainitaan jo oikeus maksuttomiin lääkkeisiin, mutta miten hallitus suhtautuu tulkkaus-

palveluihin, jotka terveydenhuoltokäynnit vaativat?

Euroopan unionilla ei ole tässä lakiesityksessä tarkoitetuille henkilöille järjestettäviä terveydenhuollon palveluja koskevaa yhteistä lainsäädäntöä. Sieltä siis eivät velvoitteet tule. Hallituksen alkaessa tulkitsemaan perustuslakia uudella tavalla se tuskin jättää ohittamatta muidenkaan sopimusten uudelleen tulkitsemissä.

Oikeus terveyteen tunnustetaan useissa YK:n ihmisoikeussopimuksissa, joihin Suomi on liittynyt. Sosiaalisia oikeuksia koskevan sopimuksen toimeenpanoa valvoo niin kutsuttu TSS-komitea. Komitea on painottanut, että oikeus koulunkäyntiin, riittävään ravintoon ja edullisiin terveyspalveluihin kuuluu jokaiselle valtion alueella olevalle lapselle, myös paperittomalle siirtolaiselle.

Arvoisa ministeri, perustuslaissa on joissain ihmisoikeussopimuksissa, kuten edellä mainitsemassani, maininta, että ihmiset kyllä ovat yhdenvertaisia lain edessä, mutta laki antaa myös mahdollisuuden asettaa heitä eri asemaan hyväksyttävällä perusteella. Kysynkin: Onko Suomen kansalaisuuden puuttuminen hyväksyttävä syy olla laajentamatta terveyspalveluja, olla antamatta ravintoa, koulunkäyntiä ja sosiaaliturvaa laittoimasti maassa oleville kolmannen maan kansalaisille? Onko tämä mahdollista vai ei?

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä, että me perussuomalaiset olemme järjestelmällisesti ajaneet omien kansalaistemme hyvinvointia ja nostaneet esille pienituloisten, vanhusten ja työttömien asiaa. Eikö ole perusteltua, että hallitus huolehtii ensin omistaan ja varmistaa, että välttämättömät palvelut on turvattu suomalaisille? Terveydenhuollon palvelut ovat useissa kunnissa pahasti ruuhkautuneet, eivätkä suomalaiset ole saaneet tarvitsemaansa apua ajoissa. Vasta sen jälkeen, kun omista on pidetty huolta, yli jääneet resurssit voidaan ulottaa muihin maihin.

Ja vielä lopuksi, arvoisa puhemies, sisäministeriö ja Maahanmuuttovirasto totesivat lainvalmisteluvaiheessa, että paperittomien palvelujen laajentamista ei ole syytä toteuttaa. Kiireellisen hoidon järjestäminen todettiin riittäväksi, eikä ulkomaalaisten henkilöiden rinnastaminen turvaipaikanhakijoihin ole perusteltua. Tämän esityksen suhteen on siis syytä kuunnella näitä kahta asiantuntijatahoa sekä niitä lukuisia kansanedustajia, jotka ovat mielipiteensä esityksestä jo lausuneet.

⁶⁴ **Anna Kontula /vas:** Arvoisa puhemies! Keskustelun kuluessa useampikin perussuomalainen on käyttänyt kielikuvaa Pandoran lippaasta, aikaisemmin myös edustaja Niikko. Tässä kohtaa on ehkä hyvä vielä kerrata, mikä se Pandoran lipas oli. Wikipedia kertoo näin: "Pandoran uteliaisuus voitti ja hän avasi lippaan vapauttaen kaikki maailman vitsaukset. Siihen asti ihmiskunta oli elänyt paratiisimaisesti ilman murheita." Pandoran lipas on transformaatiomyytti. Se kertoo pahuuden synnystä ja alkuperästä. Ihankototta on perussuomalaisten kanta se, että jos sairas lapsi saa lääkäripalveluita, jos sairas lapsi pääsee hoitoon, niin siinä on kysymys pahuuden alkuperästä?

Puhemies Eero Heinäluoma: Ministeri Huovinen, 5 minuuttia puhuja-aitiosta.

⁶⁵ **Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:** Arvoisa puhemies! Moniin niistä kysymyksistä, jotka tässä loppupuolella on nostettu esiin, olen jo aikaisemmin täällä keskustelun kuluessa vastannut. Otan kuitenkin vielä lyhyesti kantaa tähän kiireellisen hoidon määrittelyyn, joka nousi tässä keskustelussa aika voimallisesti esille.

Tarkistelin myös meidän ministeriön asiantuntijoilta tätä kysymystä. Heidän käsityksensä on kyllä se, että tämän kiireellisen hoidon pykälän tarkoittama hoito on pääsääntöisesti siis sellaista hoitoa, mikä pitää antaa välittömästi, vähintään 24 tunnin sisällä, jotta sairaus tai tilanne ei pahene. Tällä kiireellisen hoidon määrittelmällä on hyvin vaikeaa asiantuntijoidemme mukaan määritellä siis kattavasti ja yksiselitteisesti kaikkia niitä ryhmiä ja tilanteita, joita tuolla terveydenhuollon puolella eteen tulee. Tältä osin voi siis sanoa, että tämä lainsäädäntö, jota tässä nyt esitetään, selkeyttäisi myöskin tilannetta terveydenhuollon ammattilaisten kohdalla. Voi olla tietenkin tarpeellista myös terveydenhuoltolakia tältä osin, mikäli siinä nähdään epäselvyyttä, täsmentää, mutta ilman muuta on niin, että tällä lainsäädännöllä, joka täällä nyt on esittelyssä, pystyttäisiin parantamaan tätä tilannetta ja nimenomaan esimerkiksi niitä tilanteita, joihin täällä esimerkinomaisesti viitattiin.

Voisin tällaisen astmalapsen äitinä sanoa, että kyllä se astmapiippu sille lapselle on parempi antaa päiväaikaan terveyskeskusvastaanotolla kuin yöaikaan päivystyksen ruuhkassa. Monen muunkin pitkäaikaissairaudesta osalta on niin, että se

hoidon järjestäminen ja seuranta on parempi tehdä systemaattisesti kuin näissä päivystysluontoisissa tilanteissa, kun täällä on niin kovasti vakuuteltu, että kyllä tämä kiireellinen hoito riittää. Näin se ei välttämättä ole, eikä myöskään aina ole näin kustannusten kannalta ja näkökulmasta. (Kauko Tuupainen: Ministeri on oikeassa!)

Se on totta, että täällä on viitattu tähän THL:n tekemään raporttiin ja myöskin siihen, mitä muita vaihtoehtoja meillä olisi ollut ratkaista tämä kysymys, joka nyt on käsillä. On myös totta, että THL:n raportissa esitettiin itse asiassa useampaa vaihtoehtoa, joista sitten yksi vaihtoehto olisi ollut se, että näitä väliinpuotoamistapauksia, joihin edustaja Kontula täällä on mielestäni ihan ansiokkaasti viitannut, olisi saatu ehkä vieläkin vähemmiksi. Meillä oli kyllä pöydällä myös ikään kuin pidemmälle menevä versio siitä, miten näitä tilanteita pystyttäisiin hoitamaan, mutta päätettiin tähän, mikä on Ruotsissakin nyt otettu malliksi. Mielestäni tästä on hyvä lähteä liikkeelle.

Arvoisa puhemies! Vielä äsken käytyyn keskusteluun siitä, mihin kaikkeen muuhun esimerkiksi toimeentulotuen osalta tämä esitys ikään kuin avaa polkuja, totean vain, että täällä jo aikaisemmin keskustelussa erittäin ansiokkaalla tavalla perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja selvensi tätä asiaa. Ei kannata nyt lähteä rakentelemaan ihan kummallisia kuvioita siihen, mihin yksi lainsäädäntö ikään kuin johtaa. Tässä on kysymys hyvin rajatusta lainsäädännöstä ja rajatusta ihmisjoukosta.

Puhemies! Ihan loppuun haluan vielä vedota siihen, että ei asetettaisi eri ihmisryhmiä tässä keskustelussa vastakkain sillä tavoin kuin on tehty. Ymmärrän kaikki ne huolet, joita liittyy esimerkiksi suomalaisten vanhustenhoidon tilaan. Täällä on viitattu muun muassa eilen tulleeseen tutkimus- ja kyselytietoon. Haluan korjata vielä kertaalleen tämän salin edessä ihan pöytäkirjoja varten sen, että hallitus olisi säästämässä 300 miljoonaa meidän vanhustenhuollosta. Kyllä tämä on niin moneen kertaan täällä nyt kerrottu, että tukiovetuksen ei enää pitäisi olla tarpeen, mutta tämä 300 miljoonaa ei ole mikään säästö. Varotaan puhumasta säästöstä, kun tarkoitus on hillitä tulevia kustannuksia. Sen vuoksi sellaisen mielikuvan antaminen, että tämän pienen ihmisjoukon asian hoitaminen inhimillisellä ja kansanterveydellisesti järkevällä tavalla olisi jotenkin

pois meidän vanhustenhoidon parantamisesta, on mielestäni harhaanjohtavaa tietoa.

⁶⁶ **Mika Niikko /ps:** Arvoisa puhemies! Itse henkilökohtaisesti ymmärrän terveydenhuollon välttämättömyyden nimenomaan kaikille lapsille riippumatta siitä, millä statuksella he Suomessa ovat. He ovat olosuhteidensa uhreja, usein eri tavalla kuin heidän vanhempansa. Mutta miksi tätä esitystä sitten ei tehty siinä muodossa, että nämä terveyspalvelut olisi suunnattu yksistään lapsille, nyt ne on kuitenkin sallittu koko joukkueelle tämän esityksen kautta? Silloin tämä asiakeskustelu olisi varmasti jäänyt siihen.

Mitä tulee pandoran lippaaseen: Se kuvastaa sitä, että kun me lähemme tulkitsemaan lakia yhdeltä osin, niin yleensä se tulkinta johtaa myöhemmin toiseen osaan. Kyllä täällä kuitenkin hyvin selkeästi hallituksen esityksessä puhutaan YK:n ihmisoikeussopimuksista ja viitataan siihen sopimuksen sisältöön, mitä se velvoittaa kaikille osapuolille. Täällä sanotaan selkeästi tämän TSS-sopimuksen toimeenpanoa valvovan komitean lausunnosta, että "komitea on painottanut erityisesti, että oikeus koulunkäyntiin, riittävään ravintoon ja edullisiin terveyspalveluihin kuuluu jokaiselle valtion alueella olevalle lapselle, myös paperittomalle siirtolaiselle".

Elikkä käytännössä nyt, jos me tulkitsemme vain yhtä näistä kolmesta osasta, eikö silloin tulla perustuslakiristiriitaan hyvin nopeasti jossain vaiheessa, kun aletaan vaatimaan sitä, että nämä kaksi muutakin osaa pitää toteutua, koulutus ja ravinto, ja me tiedämme, että ravintoa ei saa ilman toimeentulotukea, ellei valtio tee jonkunäköisiä säännöksiä, että ruoka-apujärjestöt sitä ravintoa rupeavat tuottamaan? Elikkä tokihan tässä on tämmöinen tulkinnallinen kysymys, ilman muuta, mistä täällä kansanedustajat kantavat huolta, että johtaako tämä yksi asia toiseen asiaan. Nyt jos ministeri vakuuttaa, että ei johda, niin silloin itse olen kuitenkin hyvin tyytyväinen vastaukseen.

⁶⁷ **Anna Kontula /vas:** Arvoisa puhemies! Korjaan toisen kerran, jos edustaja Niikko ei sattunut olemaan salissa juuri silloin: Suomessahan nyt jo paperittomilla lapsilla on oikeus perusopetukseen, joten tässä suunnassa ei ainakaan tarvitse pelätä mitään suuria mullistuksia tai uudistuksia. Henkilökohtaisesti olen myös sitä mieltä,

että Suomessa pitäisi olla välttämättömään ravintoon oikeus ihan kaikilla.

Keskustelu päättyi.

Päätökset

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

2) Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 358/2014 vp

Puhemies Eero Heinäluoma: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

¹ **Peruspalveluministeri Susanna Huovinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettaviksi toimeentulotuesta annettua lakia ja kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annettua lakia. Tämä esitys pohjautuu vuosien 2015—2018 julkisen talouden suunnitelmaan.

Esityksen mukaan toimeentulotuki haettaisiin jatkossa pääsääntöisesti Kansaneläkelaitokselta ja perustoimeentulotuen osalta myöntäminen ja maksaminen siirrettäisiin Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annettuun lakiin tehtäisiin siirron edellyttämät muutokset.

Tuki säilyisi edelleen hakemuksen perusteella myönnettävänä ja tarveharkintaisena etuutena. Tarkoituksen ei ole muuttaa nykyistä sääntelyä henkilön tai perheen oikeudesta toimeentulotukeen. Kunnat osallistuisivat perustoimeentulotuen rahoitukseen edelleen niin, että kuntien rahoitusosuus kustannuksista olisi 50 prosenttia. Kuntien osuus otettaisiin jatkossa huomioon vähentämällä se kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta. Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki jäisivät edelleen kuntien hoidettavaksi.

Perustoimeentulotukea koskevien tehtävien hoidon siirtyminen Kansaneläkelaitokselle vä-

hentäisi kuntien tehtäviä ja velvoitteita, ja tämän on ollut tarkoituksena, kun rakennepaketin eri osia, joihin tämäkin siis kuuluu, on viety eteenpäin. Siirto mahdollistaisi myös myöntämismenettelyjen tehostamisen sekä sitä kautta kuntien henkilöstöresurssien nykyistä tehokkaamman suuntautumisen sosiaalihuollon asiakastyöhön. Siirron seurauksena myös yhä useamman asiakkaan elämisen peruskulut voitaisiin tarvittaessa ottaa huomioon yhdessä viranomaisessa asioimalla ja vain kertaalleen esitettyjen selvitysten perusteella.

Esityksen seurauksena perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksatus pohjautuisivat valtakunnallisesti yhtenäisiin perusteisiin, mikä myös parantaisi perustoimeentulotukiasiakkaiden yhdenvertaisuutta maassamme. Esityksellä turvataan myös aikaisempaa paremmin viimesijaisen etuuden saaminen niissä tilanteissa, joissa henkilö on nykyisenkin lainsäädännön mukaisesti tähän oikeutettu.

Asiakkaiden ohjautuminen kunnan sosiaalitoimeen silloin, kun hän on sosiaalitoimen tarpeessa, on pyritty tässä esityksessä varmistamaan kirjaamalla lakiin kunnille ja Kansaneläkelaitokselle yhteistyövelvoite. Tämän ohella Kansaneläkelaitokselle on asetettu velvoite tarvittaessa ohjata ja neuvoa perustoimeentulotuen hakijaa sosiaalihuollon palveluihin hakeutumisessa. Ohjauksesta ja neuvonnasta tulee erityisesti huolehtia silloin, kun toimeentulotuen perusosaa joudutaan syystä tai toisesta alentamaan. Lisäksi asiakkaiden asema ja oikeus henkilökohtaiseen asiointiin on turvattu kirjaamalla lakiin oikeus keskustella 7 arkipäivän kuluessa pyynnön esittämisestä myös Kansaneläkelaitoksen toimihenkilön kanssa perustoimeentulotuen myöntämiseen liittyen.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena ei ole muuttaa toimeentulotuen tasoa eikä tuen myöntämisperusteita. Täydentävän ja perustoimeentulotuen suhdetta esitetään kuitenkin tarkistettavaksi siltä osin kuin kysymys on pääosin vähäistä harkintaa edellyttävistä ja usein toistuvista menoeristä, jotka nykyisin kuuluvat täydentävän tuen piiriin. Tältä osin nykyisen lain mukaan täydentävänä toimeentulotukena huomioituja menoja ehdotetaan siirrettäväksi perustoimeentulotuessa huomioitavaksi.

Tavoitteena on asiakkaan kannalta sujuvampi ja tehokkaampi hallinto. Asumiseen liittyvien toimeentulotuessa huomioitavien menojen osal-

ta harkinta pyritään keskittämään perustoimeentulotuen myöntämisharkinnan yhteyteen.

Toimeentulotuen kehittäminen, ohjaus ja johtaminen on tässä esityksessä tarkoitettu säilyttää edelleen sosiaali- ja terveysministeriöllä. Ja, puhemies, nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2017.

² **Anna Kontula /vas:** Arvoisa puhemies! En tiedä, mikä positiivisuusvirus nyt on iskenyt, kun huomaa kiittäväni jo toista hallituksen esitystä samana päivänä, mutta minä olen iloisesti yllätynyt siitä, että tähän on mahdollisuus.

Tosiasiahan on, että suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä, tulonsiirtojärjestelmä, on kriisissä ja kaipaa huomattavan suurta päivitystä. Meidän järjestelmämme jakaa ihmiset sellaisiin kategorioihin, jotka ovat vanhentuneet jo ajat sitten, joilla useimpien meistä todellisuuden kanssa on enää hyvin vähän tekemistä. Meidän järjestelmämme vaatii sellaista byrokraatioasaamista, joka usein pääsee muodostumaan vasta yrityksen ja erehdyksen kautta, jopa sukupolvien ahkeran tuenkäytön myötä, ja jota yhtäkkiä pulaan joutunut ihminen ei osaa hyödyntää. Meidän järjestelmämme on joiltakin osin jopa ennakoimaton ja mielivaltainen ja siten ei täytyä edes niitä perustavanlaatuisimpia vaatimuksia, joita jo perusturva-sanana se turva-osuus edellyttää.

Toimeentulotuki on yksi tämän järjestelmän heikoista lenkeistä. Käsittelyajat eivät pidä. Keskittyminen toimeentulotukeen ja yritykset pitää kiinni käsittelyajoista vievät resurssit muulta sosiaalityöltä — siitä, mitä sosiaalityö on alun perin tarkoittanut — ja sosiaalityön asiakkaiksi kategorisoituvat myös sellaiset ihmiset, joilla ei varsinaisesti ole mitään sosiaalityön tarvetta, jotka ovat pelkästään köyhiä.

No, ilmeinen ratkaisu tähän tilanteeseen olisi tietysti perustulo, joka poistaisi tuhansien tuntien edestä byrokratiaa ja ennen kaikkea poistaisi sen epävarmuuden siitä, että onko siellä jääkaapissa ruokaa ensi viikolla, jonka takia sosiaaliturva alun perin laadittiin, jonka takia 100 vuotta sitten tässä maassa ihmiset olivat valmiit nousemaan aseisiin, jonka takia 50 vuotta sitten ihmiset tekivät pitkän työpäivän jälkeen vielä toisen työpäivän taatakseen sen lapsilleen ja jota epävarmuutta nykyinen järjestelmä ei enää vanhentuneiden käytäntöjen vuoksi pysty poistamaan.

Minun nähdäkseni matkalla perustuloon — joka on minusta ainoa järkevä vaihtoehto — se,

että nykyiset tukijärjestelmät keskitetään yhteen paikkaan, tässä tapauksessa toivoakseni Kelaan, voi olla iso askel siihen suuntaan, että ehkä me joku päivä pääsemme myös turhista kategorioista eroon tai pystymme luomaan järkevämpiä kategorioita tilalle. Minä myös olen ilolla seurannut sitä, miten Kela on viime vuosina omassa toiminnassaan pyrkinyt vähentämään sitä byrokraatiataakkaa ja pyrkinyt sellaiseen viranomaiskieleen, joka olisi ihmisten ymmärrettävissä ja tavoitettavissa. Toimeentulotuen siirtäminen Kelaan niiltä osin kuin kysymys on pitkälti mekaanisista laskelmista on vain luonnollinen osa tätä perin hidasta ja vähän kömpelöä etenemistä, mutta silti etenemistä oikeaan suuntaan.

³ **Mika Niikko /ps:** Arvoisa puhemies! On hienoa nähdä, että me olemme jostakin hallituksen esityksestä samaa mieltä edustaja Kontulan kanssa ja miksei myös hallituksen kanssa, nimittäin tämä on hyvä esitys. On hyvä, että hallitus tukee toimeentulotuen varassa eläviä henkilöitä byrokratian vähenemisen suhteen ja asiakaspalvelu siirtyy yhä enemmän sähköiseen muotoon ja lähemmäksi asiakasta.

Tämä kokeiluhan toteutettiin Vantaalla, ja Vantaalla oli hyviä kokemuksia siitä, mutta sen viestin olen Vantaalla saanut virkamiesjohdolta, että heidän mukaansa tässä kuitenkin jäisi jotain tehtäviä edelleen sosiaaliviranomaisille. Itse en oikein ole saanut kiinni siitä nyt vielä, mitä ne tehtävät ovat. Kuitenkin jää tältä osin vielä sosiaalitoimelle, vaikka tämä perustoimeentulotuki laskettaisiin Kelassa.

On myös hyvä, että tulee tämä 7 vuorokauden sisällä oleva tapaamisvelvoite henkilökunnan kanssa. Kaikkia hakemuksia eivät kaikki pysty tekemään hyvin. Tarvitaan myös yksilöllistä ohjausta, ja se tulee kaikille taata.

Olisin tiedustellut myös sitä, tuleeko helpoituksia tähän todisterumban käytäntöön, kun tällä hetkellä asiakas joutuu jos jonkunäköisiä todistuksia joka ikinen kuukausi toimittamaan saadaakseen toimeentulotukea. Esimerkiksi olen ihmetellyt monta kertaa sitä, kun asiakkaat puhuvat siitä, että joka kerta pitää toimittaa kahden kolmen kuukauden ajalta olevat pankkitiliotteet kaikista tuloista ja menoista. Vaikka jokainen tietää sen, että asiakkaalla voisi olla vaikka viidesä pankissa tili, niin eihän tämä ole hirveän järkevän kuuloista. Ja jos joku todiste puuttuu, niin tukea ei yleensä myönnetä, vaan pyydetään täyden-

tämään hakemusta. Siinä mielessä lailla voitaisiin säätää myös näitä toimenpiteitä, että se välitön toimeentulotuki jossain määrin annettaisiin, vaikka tositteita puuttuisi. Ei ole syytä jättää maksamatta esimerkiksi vuokraan olevaa tukea, jos joiltain muilta osin joku asia on jäänyt uupumaan.

⁴ **Outi Alanko-Kahiluoto /vihr:** Arvoisa puhemies! Vihreät ovat ajaneet toimeentulotuen Kela-siirtoa pitkään, askeleena kohti perustuloa. Kela-siirto toivottavasti vähentää byrokratiata ja ihmisten pompottamista luukulta toiselle, kun eri tuet voi saada samalta luukulta.

Toimeentulotuen perusosan maksatuksen siirtäminen kunnilta Kelaan on järkevä uudistus. Se tekee toimeentulotuen maksamisesta nykyistä tasa-arvoisempaa ja yksinkertaisempaa. Uudistuksella turvataan nykyistä paremmin se, että kaikki vähimmäisturvaan oikeutetut myös saavat tuen.

Sosiaali- ja terveysministeriön laskelman mukaan kunnissa on peräti 1 800 henkeä käsittelemässä tukipäätöksiä. Käsittelevien ajasta menee 70 prosenttia tiedonhakuun Kelan tiedostoista. Noin 50–70 prosenttia toimeentulotukipäätöksistä on etuuskäsittelijöiden, ei sosiaalityöntekijöiden tekemiä.

Kela-siirtoa kokeiltiin onnistuneesti jo 90-luvulla monessa kunnassa. Käsitteilyjonot poistui-
vat, ja ihmiset saivat palvelun yhdeltä luukulta. Kuntien sosiaalityöntekijät pystyivät keskittymään henkilökohtaista palvelua vaativaan sosiaalityöhön. Kela esitti jo tuolloin kokeilun vakinaistamista, mutta asia ei poliittisista syistä edennyt.

Argumenttina toimeentulotuen Kela-maksatuksen siirtoa vastaan on käytetty sitä, että toimeentulotuen saaminen automaattisesti jättäisi pienituloisen henkilön vaille sosiaalityöntekijän henkilökohtaista tapaamista ja siis vaille koulutetun sosiaalityöntekijän apua. On kuitenkin arvioitu, että noin puolet toimeentulotuen saajista on puhtaasti taloudellisen tuen tarpeessa. Heille sosiaalitoimen virkailijan tapaaminen ei ole tarpeen. Sosiaalitoimistoista on tullut maksuautomaatteja sen sijaan, että koulutetuilla sosiaalityöntekijöillä olisi oikeasti aikaa sosiaalityölle, mikä on suuri sääli.

Toinen argumentti siirtoa vastaan on ollut se, että siirto lisäisi toimeentulotuen hakijoiden määrää. 90-luvun kokeilun tulokset eivät kuiten-

kaan tue tätä, sillä silloisissa kokeilukunnissa menot kasvoivat suurin piirtein saman verran kuin muissa kunnissa. Lisäksi on täysin kestä-
mätön ajatus, että tuen hakemisesta tehdään hankalaa, jotta kaikkein köyhimmät ihmiset eivät haki-
si sitä. Sosiaaliturvan alikäyttö on yleistä erityisesti pienituloisten vanhusten kohdalla. Juuri vanhuks^{et} jättävät usein hakematta toimeentulo-
tukea vaikka olisivat siihen tulojensa puolesta oi-
keutettuja, koska he pitävät hakemista byrokraat-
tisena, hankalana ja jopa nöyryyttävänä.

Toimeentulotuen perusosan siirto Kelaan ei tietenkään ole mikään ihmelääke, joka vapauttaa meidät kaikesta byrokratiasta ja poistaa kaikki sosiaaliturvan aukot. Ongelmia edelleen jää, ja yksi johtuu siitä, että osa toimeentulotuesta jää edelleen kuntaan sosiaalitoimen maksettavaksi. Perusongelma on se, että perusturva ei riitä elä-
miseen varsinkaan suurissa kaupungeissa, joissa asuminen on kallista. Siksi toimeentulotuesta on tullut perusturvan jatke, vaikka sen pitäisi olla vain väliaikainen apu. Jos Kelan maksamia tukia pystyttäisiin nostamaan ja erityisesti saamaan suurten kaupunkien asumistukia lähemmäs todellisia asumisen kustannuksia, vähenisi tarve toimeentulotuen asumislisälle. Tätäkin kautta päästäisiin yksinkertaisempaan järjestelmään.

Toimeentulotuen perusosan siirtäminen Kelaalle ja muun toimeentulotuen jättäminen kuntien sosiaalitoimistoihin jättää siis omia ongelmiaan, joita meidän täytyy ratkoa. Meidän täytyy myös pystyä vahvistamaan sosiaalityötä nykyisestä. Uudistuksen yhteydessä tulee huolehtia, että sosiaalipalvelut saavuttavat jatkossakin niitä tarvitsevat ihmiset.

Toimeentulotuki- ja asumistukijärjestelmä kaipaavat kipeästi korjaamista. Seuraavana askeleena asumistukea pitäisi korjata niin, että harvemmat joutuvat hakemaan toimeentulotuen asumislisää selvittääkseen asumiskuluistaan. Tämä voidaan tehdä yhdenmukaistamalla asumismenojen korvaustasot ja määräysperusteet toimeentulotuessa ja asumistuessa. Monet työttömät joutuvat nykyisin hakemaan asumiseensa Kelan asumistukea, joka on jäänyt kauas todellisten vuokrien tasosta. Toimeentulotuessa sen sijaan korvataan selvästi korkeampia asumismenoja, ja pärjätäkseen työtön joutuu turvautumaan viimesijaiseen toimeentulotukeen, eli^{kkä} sen asumislisään. Seurauksena on toimeentulotuen muuttuminen pysyvälouonteiseksi tueksi suurella osalla perusturvan varassa olevista. Etenkin

isoissa kaupungeissa toimeentulotuesta on käytännössä tullut pysyvä Kelan asumistuen lisä, missä tietenkään ei ole mitään järkeä. Mielestäni asumistuessa tulisi sallia siis nykyistä suurempaa kuntakohtaista vaihtelua, kuten toimeentulotuessakin on. Näin kaupunkiseutujen korkeat vuokrat voitaisiin ottaa Kelan asumistuessa paremmin huomioon. Lisäksi pitäisi jatkokehittyä pohdita, voitaisiinko myös toimeentulotuen asumislisä siirtää Kelan maksettavaksi.

⁵ **Kristiina Salonen /sd:** Arvoisa puhemies! Toimin seitsemän vuotta toimeentulotuen etuuskäsittelyn esimiehenä, ja sen seitsemän vuoden aikana useaan otteeseen puhuttiin siitä, että toimeentulotuki, perustoimeentulotuki ollaan siirtämässä Kelalle. Asia ei ole uusi eikä edes 2000-luvun ilmiö, vaan 90-luvulta lähtien tätä keskustelua on aika ajoin käyty, ja siksiäpä tuntuu jopa vähän epätodelliselta, että nyt vihdoinkin ja viimein olemme täällä asiaa päättämässä.

Olen nähnyt seitsemän vuoden aikana toimeentulotuen maksattamisen muutoksen ja erityisesti sen muutoksen enemmän ja enemmän etuuskäsittelyn suuntaan, etuuden tyyppiseksi toimeentulotueksi. Erityisesti vuonna 2008 tulleet aikarajat toimeentulotuen käsittelyyn pakottivat viimeistään kunnat miettimään, että miten etuuskäsittelyä kehitetään. Silloin viimeistään syntyivät tällaiset prosessit, joissa toimeentulotukea haetaan kirjallisena, liitteet pitää olla toimitettuna, etuuskäsittelijät eivät ota enää henkilökohtaisesti toimeentulotuen hakijoita tavattavakseen, vaan käsittelevät ne hyvin samantyyppisesti kuin Kelassa etuudet käsitellään.

Samaan aikaan kuitenkin etuuskäsittelijät olivat vähän puun ja kuoren välissä. Esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamies on katsonut, että toimeentulotuen myöntäminen on liian kaavamaisista. Tosiasia kuitenkin oli se, että seitsemän päivän aikarajan täyttämiseen työtä piti tehdä urakalla. Joka päivä katsottiin, että tuleeko tämä seitsemän päivän aikaraja täyteen ja sitten jäätiin ylitöihin tekemään niitä hakemuksia, joissa se aikaraja täyteen tulisi. Ei ollut siis enää aikaa harkinnalle tai erityiselle soveltamiselle, vaan piti löytää sellainen prosessi, jossa hyvin kaavamaisesti toimeentulotuki pystytään mahdollisimman ripeästi, nopeasti ja tehokkaasti myöntämään, ja määrällisesti pystytään sitä kautta käsittelemään isompi määrä asiakkaita.

Pikkuhiljaa siis kunnat siirtyivät tällaiseen kelaanlaiseen maksatukseen, ja merkittävää onkin, että esimerkiksi tässä hallituksen esityksessäkään todetaan, että valtaosa sosiaalitoimiston työntekijöistä on etuuskäsittelijöitä. Voisi ajatella toisinpäin, että sosiaalityöntekijöitä tai sosiaaliohjaajia olisi isompi osa, mutta aikuissosiaalityössä etuuskäsittelijöitten määrä on kasvanut niin, että se on jopa ylittänyt sosiaalityöntekijöiden määrän.

Nyt minä ajattelen niin, että kun tämä toimeentulotuen maksatus siirtyy samalle taholle kuin esimerkiksi työttömyyskorvaus on, niin näkyväksi tulee myös tarve kiinnittää huomiota näihin ensisijaisiin etuuksiin. Nyt tiedetään jo, että 96 prosenttia toimeentulotukiasiakkaista on jo Kela-asiakkaita. On ollut vähän hölmöjä tilanteita, että kun Kelan ensisijaisen etuuden maksatuksessa on ollut ruuhkaa, niin asiakas on Kelasta ohjattu kunnan sosiaalitoimistoon ja siellä on pitänyt lyhyessä määräajassa myöntää se toimeentulotuki. Ehkä nyt sitten Kelankin pitää siällään katsoa, että nämä ensisijaiset etuudet toimivat, ettei synny turhaa perintää niin, että työttömyyskorvaus pitää periä sen takia toimeentulotuen korvaukseksi, kun sitä ei ole vielä ehditty päättämään. Ja tietenkin sitten myös näiden etuuksien taso on toinen asia, joka tulee jotenkin konkreettisemmin nyt näkyväksi.

Täytyy kuitenkin samalla sanoa, että ei tämä täysin ongelmaton ole tämä esitys. Esimerkiksi neuvonta- ja ohjaustyö: Nykyisellään sosiaalitoimistoissa se on sosiaalialan ammattilainen, yleensä sosiaaliohjaaja, joka tekee esimerkiksi uuden asiakkaan kohdalla alkukartoituksen, ja siellä nousevat esille muutkin kuin taloudelliset ongelmat, esimerkiksi työttömyyden esteet. Pelkona onkin nyt se, että ne asiakkaat, jotka todella tarvitsevat sitä sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta, jäävät tässä alkuvaiheessa ehkä huomiotta. Tiedetään, että mitä varhaisemmassa vaiheessa pystyttäisiin heidät sieltä noukkimaan sosiaalityön piiriin, niin sen nopeammin pystyttäisiin sitten myös heidän tilanteeseensa vaikuttamaan.

Toinen asia on se, että täällä nousi esille nämä liput ja laput, joita on jouduttu toimittamaan. Ymmärrän, että se on ollut haastavaa, mutta ei se ole yksistään myöskään negatiivinen asia. Toimistosihteereillä on nykyisellään ollut velvollisuus havainnoida näistä tiliotteista myöskin muita asioita. Esimerkiksi, jos on jatkuvasti Alko-ostoksia tai kaikki rahat menevät vaikka pubeihin

tai taksimatkoihin, niin voidaan huomioida sitä kautta, että on myös tarvetta muullekin kuin pelkästään toimeentulotuella, ja sieltä on pystytty nostamaan esille sitten sosiaalityön tarpeessa olevia.

⁶ **Anu Vehviläinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys on niistä aika harvoja asioita, jotka tästä hallituksen rakennepoliittisesta ohjelmasta ovat etenemässä, mutta tämä on kyllä myönteinen sellainen, ja itse asiassa olin myös hieman yllättyneet, kun tästä aikanaan silloin puolitoista vuotta sitten tehtiin linjaus, ja tämä nyt on myös täällä meillä käsittelyssä, ja ehdimme todennäköisesti ja toivottavasti tämän viedä myös eteenpäin.

On ihan selvä asia, että meidän sosiaaliturvajärjestelmä ei olisi tällainen, jos me nyt ryhtyisimme tekemään sitä puhtaalta pöydältä. Me kaikki tiedämme sosiaaliturvajärjestelmän monimutkaisuuden, sen että se on sirpaleinen, ei ole kannustava, on hankala myös asiakkaiden, ihmisten kannalta, monisyinen kaiken kaikkiaan.

Jos katsomme tämän hallituksen esityksen perusteluistakin, miten paljon toimeentulotukea kaiken kaikkiaan käytetään, vaikka se on viimesijainen turva — ensisijainen turvahan ihmiselle on työtulo, että ihminen saisi olla töissä, toissijainen turva on niin sanotusti perusturva, ja tämä on sitten aivan viimesijainen — niin perustelutestien mukaan kaiken kaikkiaan 246 000 kotitaloutta sai vuonna 2013 toimeentulotukea ja käsitti kaiken kaikkiaan lähes 400 000 ihmistä, niin että se on todella todella paljon ja käytetty. Peruskysymys kuuluu siitä, miten on mahdollista, että meidän toimeentulokijärjestelmästä on tullut monellekin melkein se pakollinen rinnakkainen turvamuoto, kuten edustaja Alanko-Kahiluoto myös omassa puheenvuorossaan sanoi. Toki on niin, että eihän pelkästään ole kysymys tästä asumiskiasista vaan kysymys on siitä, että asuminen on liian kallista, että pitäisi olla edullisempia asuntoja, että ihmiset eivät tarvitsisi niin paljon näitä tukijärjestelmiä.

Itse tästä esityksestä totean sen, joka tuli jo edelläkin esille, että tätähän on kokeiltu itse asiassa vähän useammassakin vaiheessa ja silloin 90-luvulla jo tehtiin kahdeksan vuoden kokeilu ja osittainhan siitä oli pääsääntöisesti myönteisiä tuloksia mutta niin kuin aina eivät kokeilutkaan aina pelkästään myönteistä tuo. Sen takiahan niitä tehdään, että tulevat myös ne ongelmat esille ja

voidaan korjata, jos otetaan sitten lainsäädäntöä käyttöön.

Pitäisin tärkeänä sitä, että me pystyisimme menemään tässä sosiaaliturvan uudistamisessa myös eteenpäin. Tämä asia oli tosiaan siellä Sata-komiteassa esillä, silloin ei edennyt. Nyt tämä on meillä tässä käsissä, ja hyvä niin. Ajattelisin itse ja laajemminkin keskustassa ajatellaan, että seuraava askel voisi olla, että me tekisimme perustulosta kokeilun lähivuosina, voisi olla useammallakin erilaisella paikkakunnalla, alueella ja määräaikaisesti siten, että se ei rikkoisi perustuslain henkeä vaan voitaisiin katsoa, onko perustulosta siltaa työhön, jotta saisi sosiaaliturvan ja työtulon paremmin yhteensovitettua.

Sitten totean vielä ehkä tämmöisiin tämän hallituksen tekemättömiin töihin sen, että omaishoidon tuki on ollut asia, joka on ollut monen puolueen agendalla, ja että pitäisi siirtää tämä taloudellinen palkkio, rahallinen tuki, omaishoitajalle Kelan vastattavaksi, ja siitä on ollut vuosien ajan aika paljonkin yksimielisyyttä, ja ainakin keskusta sitä kannattaa. Pitäisin tärkeänä, että seuraava askel asioiden hoidossa, miten perusturvaa ja myös näitä tukia voitaisiin ehkä paremmin hoitaa, voisi olla se, että omaishoidolle laadittaisiin valtakunnalliset, yhtenäiset kriteerit ja tämä omaishoidon tukipalkkion maksatus siirrettäisiin Kelan vastattavaksi. Se tarkoittaisi ehkä noin pariakymmentätuhatta uutta omaishoitajaa, ja rahoitus ei tietysti ole ihan selvä asia. Kukaan ei varmaan ajattele, että yhtäkkiä valtiolta löytyy rahaa maksaa kokonaan, mutta siinä pitäisi katsoa, miten kustannusten jako tehdään ja onko olemassa Kelan ehkä muitten etuisuuksien, tukien muodossa semmoista, jota voitaisiin yhteensovittaa, että saataisiin omaishoidon tuki tulevalta vaalikaudella siirrettyä Kelan vastattavaksi.

⁷ **Mikael Palola /kok:** Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on useissa puheenvuoroissa todettu, niin tämä on hyvä ja konkreettinen esitys vähentää myöskin sitten kuntien tehtäviä. Minäkin uskon siihen, että tämän siirron seurauksena Kela pystyy aikanaan sitten tätä nykyistä hajautettua mallia paremmin ja tehokkaammin nämä palvelut ja ennen kaikkea ne rutiinit ja hallinnot järjestämään. Kokonaisuuden kannalta on olennaista se, miten käy sitten ylipäätään toimeentulotuen käytölle ja miten kunnat onnistuvat sitten sopeuttamaan tästä vapautuvan henkilöstön.

Ennakkotietojen mukaan Kelaan ei olla perustamassa tätä toimintaa varten uutta erillistä yksikköä, ja varmaan ihan perusteltua näin, mutta haluan kuitenkin muistuttaa, että esimerkiksi Keuruulla on hyvät varuskunnalta vapautuneet tilat. Jos Kela tällaista yksikköä jatkossa suunnittelee muodostavansa, niin siellä ovat paikalliset selvittäneet, että siellä olisi myöskin tähän tarpeeseen vapautuvaa tilaa ja olemassa hyvää henkilökuntaa.

Niin kuin tässä muun muassa edustaja Salonen on tuonut hyvin esille, niin täysin ongelmatonhan tämä siirto ei ole. Toimeentulotuki, vaikka se onkin hyvin pitkälle tammoinen rutiininomainen toimenpide, on ollut kuitenkin yksi konkreettinen väline, jolla sosiaalityössä on voitu puuttua ja tarttua yksittäisten ihmisten asioihin ja tukea ja kannustaa eri elämäntilanteissa. Sen takia onkin hyvin tärkeitä, että nyt jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa huomioidaan Kelan ja kuntien, tai mitä ne tulevat sote-alueet ja tuotantoalueet sitten mahdollisesti ovatkaan, välinen yhteistyö.

Mutta lopuksi vielä esittäisin ministerille kysymyksen: miten te näette, vaikuttaako tämä tuleviin pyrkimyksiin, mahdollisiin pyrkimyksiin sisällyttää toimeentulotukeen tällaista vastikkeellisuutta tai osallistavuutta lisääviä elementtejä?

⁸ **Johanna Ojala-Niemelä /sd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä on mielestäni kannatettava esitys. Iso kiitos siitä ministerille, että tämä toimeentulotuen perusosan maksatus siirretään nyt Kelaan. Tämä on sekä oikeudenmukaisuus- että yhdenvertaisuuskysymys samalla.

Kritiikkiä on esitetty sen johdosta, että tämä automaattinen tuen maksu johtaa siihen, ettei sosiaalityö kohtaa riittävästi asiakasta. Mutta olen kyllä saanut huomata, että todellisuudessa monet puolustavat tässä järjestelmää, jota ei ole enää todellisuudessa olemassa. Sosiaalityön asema ei kavennu. Esimerkiksi Oulun kaupungissa 90 prosenttia päätöksistä tehdään ilman sosiaalityötä. Vastapainoksi on kuitenkin luonnollisesti mietittävä, mitkä pointit ovat kriittisiä niiden ihmisten osalta, jotka tarvitsevat sosiaalityötä. Plussaa on, että sosiaalityölle jää myös mahdollisuus kehittää tätä sarkaa niille, jotka sitä todellisuudessa tarvitsevat.

Toinen kritiikki on koskenut sitä, että esitys lisäisi toimeentulotuen hakijoiden määrää. Ali-

käyttöä varmasti on, eli henkilö, joka olisi oikeutettu toimeentulotukeen, ei sitä saa. Onkin arvioitu alikäytön olevan jopa 50 prosenttia: yksinasuvia, pariskuntia ilman lapsia, yksinhuoltajia. Tähän on tietenkin luonnollisesti kiinnitettävä huomiota myös jatkossa, miten tätä alikäytön poistamista voitaisiin suitsia, koska kyllä sen, joka on tähän oikeutettu, tulisi myös tämä tuki saada.

⁹ **Pauliina Viitamies /sd:** Arvoisa puhemies! Täällä on kovasti kiitelty tätä esitystä, ja nyt on syytäkin. Täytyy sanoa vähän samoin kuin tuo edustaja Salonen tuossa aikaisemmin, että en olisi uskonut, että tämä päivä vielä tulee eteen, että pääsemme tässä näin hyvin vauhtiin.

Tätä on toivottu sekä kuntien toimesta että myöskin tietenkin asiakkaitten toimesta. Tämä on yhdenvertaisuuskysymys: nyt meillä jatkossa suomalaiset ovat paremmin tasa-arvoisessa asemassa toisiinsa nähden riippumatta siitä, missä päin Suomea he asuvat. Ja yhtä lailla tässä vapautuu nyt sitten henkilökuntaa, toivon mukaan, kunnissa, sosiaalityössä lastensuojelutyöhön, perhetyöhön, näihin asioihin, joihin sitä todellista sosiaalityöntekijän ammattitaitoa tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Meillä istuu tuolla aitiassa nyt hallituksen tehokkain ministeri, ja kysynkin nyt häneltä, jos hän vielä puheenvuoron tässä saa: mitä kuuluu tälle omaishoidon tuen maksatukselle ja sen siirtämiselle Kelaan? Se on yhtä lailla ollut meillä huulilla vuosikausia, ja toivon mukaan nyt sitten tässä asiassa edistytään yhtä vauhdikkaasti.

¹⁰ **Kristiina Salonen /sd:** Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä kohdassa tähdentää, että me emme ole päättämässä perustuloon siirtymisestä tällä hallituksen esityksellä, vaan yhden sosiaalityönsuorituksen maksamisen siirtämisestä Kelaan, ja tämä on mielestäni tärkeää nyt tehdä selväksi.

Vielä haluaisin jatkaa aikaisemmasta puheenvuorosta, kun nostin esille tämän erilaisten lapujen ja esimerkiksi tilioitteiden toimittamisen. Esimerkiksi pikavipit, joista eduskunta on hyvinkin yksimielisesti ollut hyvinkin huolissaan, ovat yksi sellainen asia, jotka tilioitteesta löytyvät. Voi olla niin, että toimeentulotuen hakija itse ei esimerkiksi häpeästä johtuen kehtaa edes kertoa taloudellisia ongelmiaan ja esimerkiksi pikavippien ottamista, ja tämän näkyminen näistä tilioitteista on ollut merkki sosiaalityön tarpeesta. Pi-

dän edelleenkin todella tärkeänä sitä, että Kelassa tehtävässä etuuskäsittelyssä osataan nostaa tärkeitä asioita esille, osataan tulkita asioita, jotka kertovat sosiaalityön tarpeesta, esimerkiksi täysin tulottomat henkilöt, nuoret toimeentulokiasiakkaat, velkaongelmaiset ja niin edespäin. Sosiaalityön tarkoitus on tukea yksilöä muutokseen ja oman elämän hallintaan, ja tämä muutos ei saa nyt johtaa sosiaalityön vähenemiseen eikä tietenkään siihen, että sitten henkilöt syrjäytyisivät. Toivon, että valiokunta selvittää nyt sitten tarkkaan, että miten tämä sosiaalityö tässä sitten käytännössä hoidetaan.

Minua huolettaa myöskin Kelan toimipisteiden vähäisyys. Me tiedämme, että joka kunnassa niitä ei ole ja nettihakeminen ei valtaosalle kohderyhmästä ole ominaista. Esimerkiksi opiskelijoille se on hyvinkin luonteva tapa, mutta sitten esimerkiksi 90-luvun lamassa syrjäytyneille se voi olla hyvinkin vaikea tapa toimeentulotukea hakea.

¹¹ **Erkki Virtanen /vas:** Arvoisa puhemies! Piti varmuuden vuoksi tulla oikein tänne asti, kun voi olla vähän yli 2 minuuttia asiaa.

Mitä toimeentulotuella pitäisi oikeasti tehdä? Se pitäisi lakkauttaa. Sitä ei voi lakkauttaa tietenkään nyt. Mutta vähän toisin kuin edustaja Salonen yhdessä osassa puheenvuoroaan — joka muilta osin oli täyttä asiaa — kun hän sanoi, että toimeentulotuki on sosiaalietuus, joka siirretään nyt kunnilta Kelaan, niin oikeastihan toimeentulotuki ei ole sosiaalietuus. Se on sosiaalihuoltoa. Se on viimesijainen tuki tilanteessa, jossa perusturvaan liittyvät etuudet eivät riitä turvaamaan ihmisten elämää.

Se, mitä meidän pitäisi tehdä, on saattaa perusturva, työttömyysetuudet, sairaskorvausetuudet ja niin edelleen, sellaiselle tasolle, että kukaan ei joutuisi — voi sanoa suoraan — nöyrytymään hakemaan toimeentulotukea, siihen myllyyn, jota täällä ymmärtääkseni on jo ansiokkaasti kuvattu erilaisine yksityiskohtaisine tulo- ja menotietoineen, ja kerran kuukaudessa, vieläpä. Tähän liittyy myöskin se, että ihmiset kuitenkin kokevat, että ikään kuin esimerkiksi työmarkkinatuki ja toimeentulotuki on samaa asiaa, sitä haetaan vain vähän eri paikasta ja toiseen joutuu antamaan paljon enemmän selvityksiä. Sitten, kun tässä tämä Jyrki Kataisen hallitus päätti historiallisesti parantaa työmarkkinatukea, niin siinä nousi aika kova metakka, kun sitten toi-

meentulotuki heikkeni. Mutta kysehän oli siitä, että kun työmarkkinatukea korotettiin, niin silloin tarvittiin vähemmän toimeentulotukea. Tällaiset kytkökset pitäisi pystyä tietenkin poistamaan, ja paras keino siihen olisi perustulo, mutta sen käytännön toteutus ei ole ihan yksinkertaista. Siitä syystä kyllä kannatan sitä, että siitä tulevalle hallituskaudella ja tulevalla eduskuntakaudella järjestettäisiin jonkinlainen kokeilu.

Täällä edustaja Palola viittasi vastikkeellisuuteen. Nythän tietysti tästä vastikkeellisesta sosiaaliturvasta on puhuttu enemmänkin, ja varmaan on puhuttu välillä aidasta kun olisi pitänyt puhua aidan seipästäkin. Työryhmään, joka sitä tässä tutkaili, ei ole tehnyt mitään sellaisia ehdotuksia, että saadaksesi esimerkiksi työttömyysetuutta sinun pitäisi mennä töihin tai tekemään jotakin, koska se on tietysti jo aika paradoksaalista ihan lähtökohtaisestikin. Mutta toimeentulotukea ei voi tehdä vastikkeelliseksi juuri sen vuoksi, että se on viimesijainen tuki.

Siinä on vähän samasta asiasta kysymys kuin täällä esillä olleessa paperittomien terveydenhuollossa. Sellaista palvelua, joka pitää ihmiset hengissä ja turvaa heidän terveytensä heidän elämisen mahdollisuuksiensa säilymiseksi, ei voi tehdä tarveharkintaiseksi: ei voi tehdä terveydenhuollon välttämätöntä hoitoa eikä voi tehdä myöskään toimeentulotukea.

Omaishoidon tuen osalta, se tietenkin kytkeytyy tähän — on tietenkin kysymys tästä toimeentulotuen myöntämisestä — ja noin ylipääntäänkin se on sillä tavalla mielenkiintoinen, että nyt, kun olemme tässä ministerin kanssa ja me kaikki yhdessä täällä eduskunnassa tekemässä sitä soteuudistusta ja seuraava eduskunta saa sitten pohdita näitä monikanavaisen rahoituksen purkumalleja, jotka ovat tässä aika akuutissa tilassa myöskin, siinä on hyvä tietysti miettiä, että mitä tästä kaikesta seuraa sitten näihin.

Mutta kyllä sen viimesijaisen tavoitteen pitää olla se, että toimeentulotukea tarvitsisi myöntää ihmisille mahdollisimman vähän.

¹² **Pietari Jääskeläinen /ps:** Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että vain 5 prosenttia kansanedustajista on paikalla, kun näin tärkeästä asiasta eli viimesijaisesta tuesta, toimeentulotuesta, on täysistunnossa lähetekeskustelu.

Olemme esittäneet jo vuosia sitä, että perustoimeentulon myöntämis- ja maksatustehtävät siirrettäisiin Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi.

Hallitus on vihdoin kuunnellut meitä, kiitos siitä, ja antanut tehtävien siirtoa koskevan lakiesityksen.

Perustoimeentulotehtävien ja osin täydentävän toimeentulotuen siirto Kelalle tehostaa ja yhdenmukaistaa kautta maan myöntämismenettelyä, säästää erilaisia hallinto-, henkilö- ja muita resursseja. Peruskuntien toimeentulotukihenkilöstö voi paneutua entistä enemmän henkilökohtaisiin asiakastapaamisiin harkinnanvaraisen toimeentulotuen käsittelyssä ja siitä päätettäessä. Näihin tehtäviin heillä on luonnollisesti paremmat edellytykset kuin Kelalla.

Muutosten seurauksena tapahtuvat kustannusmuutokset on arvioitu hyvinkin alakanttiin. Kyse on erityisesti siitä, miten merkittävästi toimeentulotuen niin sanottu alikäyttö vähenee. Arvion mukaan noin 10 prosenttia asumistukea saavista kotitalouksien asukkaista olisi laskennallisesti oikeutettu toimeentulotukeen, mutta he jostain syystä eivät ole hakeneet tukea. Kaiken kaikkiaan on arvioitu alikäytön piirissä olevan yli 110 000 kotitaloutta. Näistä kuitenkin arvion mukaan uusia tuensaaajia tulisi noin 28 000 kotitaloutta.

Esitys on lähtökohdiltaan kannatettava.

Olemme myös esittäneet omaishoidon siirtoa Kelalle. Tämä olisi välttämätöntä ja omaishoitajien tasa-arvoisen kohtelun kannalta ja turvaamisen kannalta todella tarpeen.

¹³ **Mika Niikko /ps:** Arvoisa puhemies! Tulihan se edustaja Virtaselta se asia selväksi, että vasemmiston mielestä tulisi myös nämä sosiaali-etuudet ulottaa, samoin kuin nämä terveyspalvelut, kaikille ihmisille. Tarkoitit varmaan sillä "kaikilla ihmisillä" kaikkia ihmisiä, jotka Suomessa ovat? Vai käsitinkö väärin? Elikkää kyllähän tämä kehitys siihen suuntaan on menossa, että se niin sanottu pandoran lipas johtaa Kelassa tulevaisuudessa siihen, että sinne lyödään yksi rasti ruutuun lisää ja tulee tämä perustoimeentulotuki kaikille maassa oleville. Mutta se on taas se edellisen aiheen keskustelu.

Arvoisa puhemies! Olisin halunnut tästä kaksi huomiota ministerille nostaa esille.

Edustaja Salosella oli erittäin hyviä kommentteja, hän on ammattilainen tällä myöntämispuolella, mutta itsekin sen näkökulman olen nähnyt, kun olen usean asiakkaan kanssa mennyt toimeentulotukea hakemaan ja hänen oikeuksistaan taistelemaan sinne sosiaalivirastoon. Yksilökoh-

taiset tapaamiset ovat mahdollistaneet sen, kun on vaikka tämmöinen elämänhallinnan menettänyt tai riskissä oleva nuori, jolla elämänhallinta ei ole kunnossa, että me olemme voineet yhteisestä sopimuksesta tehdä sen sosiaalityöntekijän kanssa semmoisen sopimuksen, että asiakkaan suostumuksella tämä toimeentulotuen vuokran osuus on maksettu suoraan vuokranantajan tilille. Siihen on vaadittu sen asiakkaan suostumus, ja sen on yleensä saanut aina, kun on yhdessä menty sinne.

Meillä on hyvin paljon asunnottomia ihmisiä Suomessa, tuhansia asunnottomia, ja hyvin moni joutuu asunnottomaksi sen vuoksi, että se vuokra jää maksamatta. Kunnat käyttävät valtavasti varoja harkinnanvaraiseen toimeentulotukeen, kun ne yleensä maksavat yhden tai kahden keran ne maksamattomat vuokrat, mutta sitten saa hädän. Ja nytten minä olisin, arvoisa ministeri, semmoisen vinkin antanut hallitukselle, että olisi hyvä tulla huomioiduksi se asia myös — nyt kun tämä menee tämmöiseksi automaattiseksi käsittelyksi tämä perustoimeentulotuen hakeminen — että siellä olisi rasti ruutuun -systeemillä suoraan lupa annettavissa siten, että tämä perustoimeentulotuen osa menee suoraan sille vuokranantajan tilille, kuten menee myös asumistuki sillä rasti ruutuun -systeemillä. Lisäksi siihen tulisi kannustaa ennen kaikkea niitä henkilöitä, joilla on jo aikaisempi historia siitä, että asunto on lähtenyt alta tai se on juuri saatu tai sitä elämää ei hallita. Tämä on äärimmäisen tärkeä oikeusturva näitten henkilöitten kohdalla, jotka tarvitsevat sen tutorin rinnalle, että joku ymmärtää heidän etuansa ajaa myös tältä osin.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen asia, mihin kiinnitin huomiota tässä hallituksen esityksessä, löytyy sivulta 26. Täällä hyvin puhutaan siitä, että "osa perustoimeentulotuen myöntämiseen käytetyistä sosiaalihuollon ammattihenkilöstön henkilötyövuosista olisi mahdollista siirtää kunnan sisällä uuden sosiaalihuoltolain mukaisiin tehtäviin." Ja pidemmällä aikavälillä tämä mahdollistaa palvelujärjestelmän tehostamisen ja lisäresursseja aikuissosiaalityöhön ja kokonaisvaltaisempaan asiakasarviointiin. Tämä on erittäin hyvä tavoite. Resursseja säästyy oikeaan, aitoon ihmisten kanssakäymiseen. Mutta kun tätä kappaletta jatkaa, lukee eteenpäin, niin täällä mainitaan näin: "Kunnissa tapahtuvasta henkilöstömuutoksesta aiheutuvan, vuositasolla arviolta 69 miljoonan euron kustannussäästön vaikutus kun-

tien saamaan valtionosuuteen huomioidaan valtiontalouden kehysvalmistelussa ja vuoden 2017 tulo- ja menoarviota laadittaessa."

Tämä itse kysymys on nyt tämä, että ymmärrän toki, että sieltä vähennetään kunnilta se osuus rahasta — onko se nyt 50 prosenttia, kun he maksavat itse siitä perustoimeentulotuesta ja valtio toisen 50 prosenttia, ja sitten harkinnanvaraisessa taitaa olla eri prosentit tällä hetkellä — ymmärrän, että se raha otetaan kunnilta pois, mutta tarkoittaako tämä nyt sitä, että se henkilötyövuosien säästöstä tuleva summa otetaan myös kunnilta tulevaisuudessa pois? Elikkä se säästetty henkilöresurssi ei sittenkään automaattisesti siirry valtion kustannuksella näihin kehitystehtäviin asiakastyössä, vaan se kunnan pitää maksaa itse. Tämä minulle jäi vähän epäselväksi, ja sen haluaisin tietää. — Kiitoksia.

¹⁴ **Outi Alanko-Kahiluoto /vihr:** Arvoisa puhemies! Itse haluaisin kysyä ministeriltä sitä, että kun toimeentulotuessa on erilaisia leikkureita, niin miten varmistetaan sitten se, että näistä leikkureista ei tule automaattisia, kun toimeentulotuen perusosa siirretään Kelaan, vaan edelleen toteutuu tämä sosiaalitoimistoissa tehty kokonaisuuskäytäntö. Eli esimerkiksi meillä Helsingissä tai ylipäätään pääkaupunkiseudulla toimeentulotukea on leikattu nuorilta hyvin vähän, koska sosiaaliohjelmilla on ollut ymmärrys siitä, että usein nuoret jättävät hakematta opiskelu- tai työpaikkaa erilaisista sosiaalisista syistä eikä tällainen sanktiointi hyödytä näitä nuoria yhtään.

Eduskunnan köyhyysryhmä järjesti noin vuosi sitten seminaarin vähimmäistoimeentulon kehittämiseksi. Tässä seminaarissa eri asiantuntijoiden puheissa toistui mielestäni merkittävä huomio, se, että jopa joka toinen toimeentulotukeen oikeutettu suomalainen jättää hakematta toimeentulotukea. Ilman tukea jäävät kaikkein heikoimmat, asunnottomat ja mielenterveyskuntoutujat. Keskeinen syy toimeentulotuen alikäyttöön on se, että hakeminen koetaan byrokraattiseksi ja nöyryyttäväksi ja toivottomaksi.

Juuri tästä syystä me vihreät olemme puhuneet sitkeästi sen puolesta, että toimeentulotuen maksatuksen perusosa siirrettäisiin Kelan suoraan maksettavaksi, jolloin pienituloinen saisi sen ilman turhaa lippulappusirkusta ja toimeentulotuen alikäyttö väheneisi. Ehkä haluaisinkin esittää ministerille sen kysymyksen, että mikä teidän arvionne on tästä byrokratian vähenemistä

sestä ja siitä, että todellakin ne, jotka lain mukaan ovat oikeutettuja toimeentulotukeen, jatkossa sen sitten paremmin saavat.

Toimeentulotuki kehitettiin alun perin väliaikaiseksi, niin sanotuksi viimesijaisen toimeentulon turvaksi. Mutta nykyään toimeentulotuesta on kuitenkin tullut perusturvan jatke, ja taustalla ovat nimenomaan nämä korkeat asumisen kustannukset ja yleisen asumistuen riittämättömyys, josta aikaisemmin täällä on jo ollut puhetta.

Meillä on toimeentulotuessa tällainen etuoikeutettu tulo, joka vakainaistettiin tällä hallituskaudella. Mutta kun puhutaan toimeentulotuen kehittämisestä, niin mielestäni ihan konkreettinen kysymys, keskeinen kysymys kuuluu, että jos meillä jatkossakin on toimeentulotuki, niin pitäisikö myös tätä toimeentulotuen etuoikeutettua tuloa nostaa. Nythän on nostettu asumistuen ja työttömyysturvan etuoikeutettua tuloa. Se on nimittäin ollut se tulo koko ajan sama, tai hyvin pitkään sama, vaikka muut sosiaaliturvan muodot ovat nousseet ja asumiskustannukset ja elintarvikkeet ja muut elämisen kustannukset ovat nousseet.

Sinänsä olen samaa mieltä kuin edustaja Virtanen, joka totesi, että silloin oltaisiin ihanteellisessa järjestelmässä, jos toimeentulotukea ei tarvittaisi ollenkaan. Eli asia on juuri näin, että perusturvan ja asumistuen pitäisi olla riittävällä tasolla, että ihmiset eivät tarvitsisi toimeentulotukea, samoin lääkekorvausten ja niin edelleen pitäisi olla riittävällä tasolla. Mutta kun tiedämme, että näin ei ole, niin tosiasia on se, että myös toimeentulotukea pitää kehittää.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tulee tekemään tämän vaalikauden lopussa lakisäateisen arvion perusturvan riittävydestä nyt toista kertaa. On selvää, että tämä arvio pitää ottaa vakavasti ja se pitää huomioida seuraavissa hallitusneuvotteluissa ja arvioida, että onko perusturva riittävällä tasolla.

Perusturvan nostaminen ja yhtenäistäminen, viime kädessä siirtyminen perustuloon ehkä takuutulon kautta, ovat mielestäni yleisiä välttämättömiä ratkaisuja. Siksi kannatan lämpimästi sitä, että seuraavaan hallitusohjelmaan kirjattaisiin se, että hallitus kokeilee perustuloa. Samalla hallitusohjelmaan pitäisi kirjata se, että miksi perustuloa tavoitellaan. Siksi, että halutaan vähentää köyhyyttä ja halutaan kasvattaa työllisyysastetta, halutaan vähentää syrjäytymistä ja eriarvoisuutta.

¹⁵ **Johanna Ojala-Niemelä /sd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Salonen otti tuossa edellä tärkeän asian esille, tämän Kelan toimipisteiden vähyden. Kotonani isä teki elämäntyön Kansaneläkelaitoksessa ja kulki 60- ja 70-luvuilla tuolla Lapissa talo talolta kiertämässä, esimerkiksi täyttämässä näitä eläkepapereita: perhe-eläkettä, leskeneläkettä tai muuta eläkepaperia. Pitkä matka on siitä ajasta tultu siihen nähden, että nykyisin nämä Kelan toimipisteet tuolla maakunnassa ovat auki muutaman päivän viikossa tai jopa vain muutamia tunteja viikossa, ne eivät siis ole edes auki joka päivä, ja virkailijoilta olen saanut selaista palautetta, että nykyisin tämä työaika menee sitten ohjatessa ihmisiä nettiin eli täyttämään näitä lomakkeita siellä sitten. Kyllä minulla iso huoli siitä on, että kuinka monet, jotka olisivat oikeutettuja tähän etuuteen, jäävät nyt todellisuudessa sitä ilman, koska se koetaan liian hankalaksi ja byrokraattiseksi ja monesti sitä face to face -asiakaspalvelua ei enää tänä päivänä ole, ja tähän on syytä kiinnittää huomiota.

¹⁶ **Kristiina Salonen /sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Jääskeläinen ehti jo lähteä, mutta on pakko sanoa, että on aika paksua ja ehkä todellisuudentaju on jollain tavalla heikentynyt, jos täällä käyttää puheenvuoron ja sanoo, että tämä hallituksen esitys on perussuomalaisen ansiota, mutta se siitä.

Edustaja Virtanen, aivan totta, toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki, mutta kyllä tämän siirron myötä väistämättäkin toimeentulotuen luonne muuttuu, ja sen luonne on käytännössä jo nykyisellään muuttunut hyvin pitkälti etuudenomaiseksi tueksi. Itsekin ajattelen, että tavoitteena pitäisi olla mahdollisimman vähäinen toimeentulotuen tarve tai se, että toimeentulotukea ei tarvittaisi enää lainkaan.

Minua vähän häiritsee se, kun puheenvuoroissa usein esiintyy tällainen hyvä—paha-vastakkainasettelu, että asiakas "joutuu" ja "nöyryytetään" asiakasta ja sitten se "paha" sosiaalitoimisto pyytää. Minun mielestäni ei ole tarvetta tällaiselle vastakkainasettelulle. Sosiaalitoimistossa virkailijoilla on hyvä halu auttaa ja nimenomaan auttaa näitä asiakkaita laajemminkin kuin sen toimeentulotuen yhteydessä. Laki nykyisellään on vain ollut aika tiukka, ja me voimme itse katsoa peiliin sitten siinä, millaisia lakeja täällä tehdään ja millaisia lakeja nämä virkailijat tuolla sitten toteuttavat.

Enkä myöskään halua asettaa vastakkain sosiaalitoimistoja ja Kelaa, vaan oikeastaan toivoisin, että nyt osattaisiin yhdistää molempien mallien parhaat puolet. Kelassa osataan toden totta esimerkiksi perintä hyvin tehokkaasti, siellä on hyvin tehokas tietotekniikka, jolla pystytään mahdollistamaan monia asioita, mutta sosiaalitoimiston parhaat puolet ovat nimenomaan se ihmisten kohtaaminen ja sosiaalityön osaaminen.

Haluaisin vielä lopuksi sanoa, että minusta ei ole viisasta, että nykyiset etuuskäsittelijät eivät siirry Kelaan, niin kuin tässä esityksessä nyt todetaan. Pelko on se, että osaamista menetetään hyvinkin paljon.

¹⁷ **Erkki Virtanen /vas:** Arvoisa puhemies! En nyt oikein päässyt selville, mitä edustaja Niikko tulkitsi minun sanoneen tai minun haluavan, mutta totean nyt vain sen, että minä haluan, että suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä ja terveydenhuoltojärjestelmä pitää huolen siitä, että ne, jotka apua tarvitsevat elämän vaikeissa kriisivaiheissa, sitä myöskin saavat.

Edustaja Niikko esitti, että toimeentulotuki pitäisi ikään kuin vuokranmaksun yhteydessä hoitaa rasti ruutuun -menettelyllä. Entisenä 10 000 vuokralaisen vuokranantajana ja aika monta hää-töuhakemusta vuokransa maksamatta jättäneille kirjoittaneena ja niitä oikeudessa hakeneenakin tekee mieli sanoa, että se voi olla tietenkin hyvä järjestelmä, mutta siinä on juuri se ongelma, että kun sitä toimeentulotukea nykyisen lainsäädännön mukaan voi myöntää vain silloin, kun mittään muuta tukea ei ole saatavissa, niin jotenkin se pitää pystyä siinäkin tilanteessa tarkistamaan, onko edellytyksiä maksaa niitä vuokria jollain muulla tavalla. Siihen kiteytyy koko tämä toimeentulotuen ja perusturvan riittämättömyyden problematiikka.

Asumistuen pitäisi olla riittävän suurta, ettei siihen asumiseen tarvittaisi toimeentulotukea. Kun nyt on tullut muutamia taloja rakennutettua, ja Suomen matalimpia vuokria perineenä, niin kyllä sen asuntopoliittisestikin pitäisi olla mahdollista. Sinnekin pitäisi panostaa, mutta se on sitten toinen juttu.

Näen kuitenkin tärkeäksi sen, mitä tässä entisessä elämässä tuli aika paljon tehtyä, eli Arava-vuokranantaja toimi yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa. Meillä oli itse asiassa oma sosiaalityöntekijä, joka kävi vuokranmaksuvaikeuksissa ole-

vien ihmisten kanssa näitä asioita läpi ja huolehti myöskin toimeentulotuesta.

¹⁸ **Kristiina Salonen /sd:** Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi yksi iso asia, mistä usein tässäkin salissa puhutaan, nimenomaan tietotekniikka- ja ict-asiat. Hyvää tässä on nyt se, että Kelalla on valmius omaan järjestelmään ja sen oman järjestelmän luomiseen. Kyllä kunnat ovat olleet viime vuosien aikana solmussa erilaisten järjestelmien kanssa. Nämä järjestelmät kun otetaan käyttöön, ne tulevat hyvin blankona ja sitten osa kunnan työntekijöitten ajasta on mennyt siihen, että ylläpidetään näitä järjestelmiä. Uskon, että yksi vahvuus on nyt se, että Kela pystyy itse rakentamaan sinne järjestelmän. Olen tarkistanut senkin, että tähän järjestelmään pystytään samaan myös tällaisia hälytyksiä esimerkiksi sellaisista asioista, joita halutaan poimia, kuten jo aikaisemmin sanoin, vaikka esimerkiksi nämä täysin tulottomat ihmiset, ja tämä on tärkeää.

Edustaja Niikko nosti esille sen, että toimeentulotukea on voitu maksaa esimerkiksi suoraan vuokraan. Nykyiselläänkin asumistukea voidaan maksaa suoraan vuokraan, jos Kelalta sitä pyydetään, ja uskon, että tämä tulee jatkossakin onnistumaan. Mutta oikeastaan mietin, onko tässä pohdittu nyt, mikä kuntien välitystilin tarve on jatkossa, jatkuvatko välitystilin edelleen vai poistuvatko nämä nyt sitten tässä perustoimeentulotuen siirtämisen myötä.

Sitten oikeastaan vielä olisin kiinnostunut siitä — kysyisin ministeriltä — että tässä laissa useammassa kohdassa nyt kuitenkin määritellään kunta toimintayksiköksi vastapuolena Kelalle. Mietin, että täällä on kuitenkin aikataulullisesti lain voimaantulo lomitettu sote-uudistuksen kanssa, mutta miten muuten tätä lakitekstiä suhteessa sote-uudistukseen on pohdittu?

¹⁹ **Mika Niikko /ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Virtanen, tarkoitin sitä, että tällä hetkellä laki ei mahdollista sitä, että voidaan sanoa asiakkaalle, että perustoimeentulosta vuokran osuus menee suoraan vuokranantajalle, vaan hänellä on täysi oikeus ottaa se omalle tililleen ja itse maksaa se. Tähän myös kannustetaan yleensä sosiaalitoimissa, että itse hallitsee omaa talouttaan ja itse hoitaa omat velvoitteensa. En tarkoittanut sitä, että automaattisesti rasti ruutuun kaikki saavat sen rahan, vaan tokihan ennen sitä käydään läpi se oikeus siihen toimeentulotukeen.

Mutta mielestäni ei ole mitään esteitä sille, että lainsäädännössä tuetaan siihen suuntaan, että vuokranantaja saa rahat ajoissa ja toisekseen asiakkaalla säilyy se asunto riippumatta siitä, millainen elämäntilanne on. Usein näillä asiakkaila, mitä itse tunnen, elämäntilanne on se, että kun se raha tulee tilille, niin niitä tärkeämpiä menoja sattuu olemaan juuri sillä hetkellä ja se raha ei menekään sen vuokran maksuun, ja silloin on vaarana asunnon menettäminen. Ei tehdä tästä niin jäykkää, ettei siihen kannusteta, että se raha menee suoraan vuokranantajalle.

Toinen asia, missä yleensä tukea tarvitsevalle henkilölle on pystytty sosiaalitoimen kanssa antamaan tukea: Ehkä Salolainenkin voi tietää tämän, mutta meillä Vantaalla on ainakin ollut silleen, että voidaan jopa määritellä sille asiakkaalle, että se saa sen kuukauden toimeentulotuen vaikka neljässä erässä kuukauden aikana tai vaikka kahdeksassa erässä. Näin me olemme menetelleet Vantaalla niitten osalta, joiden osalta tiedetään, että kun se raha ei ole riittänyt, se on loppunut kahden päivän päästä, niin sitä ruokaa ei ole loppukuussa. Kun se raha jyvitetään sinne jatkuvasti maksuun, niin silloin se raha menee siihen, mihin se on tarkoitettu menemään, eli perustoimeentulotukeen. Tällaisia kehitysajatuksia ja luovuutta pitää olla niille henkilöille, jotka sitä tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeiseksi haluan sanoa sen, että olen huolissani siitä, että kunnissa, kuten Vantaalla ja monessa muualla, Helsingissäkin taitaa olla niin, että enää sitä vuokrakuutta, joka sitoumus annetaan vuokranantajalle, ei voi jatkossa kohta käyttää vuokranmaksuun, eli jos vuokra jää maksamatta, niin vuokra ei siihen voi käyttää vaan ainoastaan niihin vahinkoihin, mitä asunnossa tapahtuu. No, mihin tämä johtaa? Tämä johtaa tietenkin siihen, että yksityiset vuokranantajat eivät jatkossa enää vuokraa heille asuntoa, koska heillä ei ole mitään vakuutta siitä, että se vuokra tullaan maksamaan. Eivät tähän lähde sadattuhannet asunnonomistajat lainkaan ja tuskin kovin moni isokaan toimija jatkossa. Tähän pyytäisin ministeriä kiinnittämään huomiota, miksi kunnat menettelevät näin, että se maksusitoumus vähävaraisille ei enää käy vuokrakuuden maksamiseen.

Puhemies Eero Heinäluoma: Tämän jälkeen edustaja Erkki Virtanen ja sitten ministeri Huovinen.

²⁰ **Erkki Virtanen /vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Niikolle totean, että kyllä siihen nyt keinoja on olemassa, siihen, että se toimeentulotuen hakija saadaan antamaan se suostumus siihen, että se tuki voidaan maksaa vuokranantajalle. Kun minulla oli häätopäätös kädessä ja totesin, että jos ne rahat eivät tule tänne, niin sitten sinä lähdet siitä asunnosta, niin kyllä se toimi oikein hyvin. Tämä oli aika kova menettely, mutta jotenkin se vain toimii. Kysymyksessä oli kuitenkin pyrkimys pitää se kyseinen henkilö asunnossa. Siinä olen edustaja Niikon kanssa samaa mieltä, että ainakin kunnallisen vuokranantajan pitää tehdä kaikkensa, että ihmiset pysyvät siellä asunnoissa. Jos vuokranantajat haluavat toimia oikeasti yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa, niin ei se ole lainsäädännöstä kiinni, etteikö toimeentulotukeakin hyväksikäyttäen voitaisi ne ihmiset pitää mahdollisimman pitkään asunnossa. Mutta he tarvitsevat siihen tukea. Minä voin yksityisesti kertoa kyllä runsaasti keinoja siihen, miten tätä voidaan hoitaa. Tuskin ne 12 vuodessa ovat minkään muuttuneet.

Aivan lopuksi edustaja Saloselle haluan todeta, että jos tulkitsette, että minä syyllistin sosiaalioikeuslaitteita siitä, että he joutuvat nöyryyttämään toimeentulotuen hakijoita, niin en syyllistänyt. Eivät he nöyryytä, me nöyryytämme, jos säädämme sellaisia lakeja, että ne lait nöyryyttävät.

²¹ **Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:** Arvoisa puhemies! Ehkä vielä tuohon aiempaan keskusteluun ja esittelypuheenvuoroon on syytä lisätä sellainen pieni henkilökohtainen tunnustus, että minä en ole ihan ollut tämän uudistuksen vankkumattomimpia kannattajia. Jos olisi muutama vuosi sitten kysytty, niin olisin saatanut vastata täysin toisella tavalla, että onko tämä järkevää vai ei. Mutta kun olen saanut lisää tietoa, niin kyllä silmä on auennut.

Itselleni tärkein tieto oli kyllä se, kun esitettiin ihan tilastollista faktaa siitä, kuinka paljon meidän sosiaalioikeuslaitteiden henkilöresursseista menee siihen, että avataan erilaisia Kelan tiedostoja, haetaan niitä sieltä ja täältä. Tämä niin kuin ajankäyttöllinen suorastaan hukka, joka tähän käytetään, kyllä pisti ainakin minut ajattelemaan tätä tilannetta hieman uudestaan, kun ajattelen, että meidän sosiaalioikeudessa eivät toki kaikki, mutta hyvin monet olisivat varmasti paremmin käytössä siinä

oikeassa sosiaalioikeudessa, asiakkaan kanssa tehtävässä työssä.

Puhemies! Haluan vielä todeta senkin, että kun täällä on tässä keskustelussa erittäin paljon puhuttu myös tästä alikäytöstä, mikä sen määrä on, niin sitähan on pyritty nyt tässä esityksessä arvioimaan, mutta ihan täydellisestihän me emme pysty sitä tietenkään sanomaan. Nämä ovat hyviä arvioita, mutta totuus selviää sitten, kun siirrymme tähän uuteen järjestelmään. Kyllä ajattelen, että tässä on vähän samaa, tämä uudistus on niin kuin sukua tuolle sote-uudistukselle siinä mielessä, että pyrimme kuitenkin perustallaan siihen, että ihmiset saisivat mahdollisimman varhain sen oikean tuen ja avun, jolloin se oman elämän lanka ehkä löytyisi nopeammin ja tällä tavoin kustannukset olisivat myös taloudellisessa mielessä vähäisemmät, mutta tietenkin inhimillinen kustannus erityisesti pitää tässä pitää mielessä.

Muutaminiin kysymyksiin, puhemies, tässä pyrin vielä vastaamaan.

On ihan selvää se, että kun nyt perustoimeentulotuen osalta tämä siirto tapahtuu, niin Kela luonnollisestikin toivottavasti voi, niin kuin täällä edustaja Salonen totesi, tarvittaessa nyt kiirehtiä niitä ensisijaisia etuuksia ja niiden maksamista, jolloin voi käydä niinkin, että toimeentulotuen myöntämisen tarve näiltä osin hieman vähenee, koska jos se etuus, se varsinainen etuus tulee ajallaan, niin sitten ei välttämättä ole tarvetta hakea viimesijaista etuutta.

Sitten täällä kysyttiin sitä, että minkälaista velvoittavuutta, pitäisikö sitä olla enemmän tässä sosiaaliturvapuolella ylipäätään. Sanoisin näin, että meidän etuutemme ovat jo tänä päivänä varsin vahvasti velvoittavia ja vastikkeellisia, jos me ajattelemme esimerkiksi sitä, että tätä perusosaa voidaan alentaa nuorelta henkilöltä vaikkapa silloin, kun hän kieltäytyy ottamasta vastaan työtä tai koulutusta. Eli itse en näe, että meillä mitään suuria tarpeita tältä osin on liikkua toiseen suuntaan. Tämä uudistus varmuudella tulee yksinkertaistamaan näitä erilaisten selvitysten hankkimisia sen vuoksi, että Kelalla on jo näistä tiedoista hyvin monet tiedot ikään kuin valmiina olemassa, mutta selvää on, että sitä tapauskohtaista harkintaa tulee edelleen pitää tässä mukana, että siltä osinhan tämä ei lainsäädäntöä muuta. Sitten kyllä pidän tärkeänä sitä, että tässä tulee Kelalle varsin vahva velvoite myös ohjata asiakasta eteenpäin sinne sosiaalitoimen

asiakkaaksi ja siihen neuvontaan ja tukeen tieteen erityisesti niissä tilanteissa, joissa sitten katsotaan, että perusosan alentamiselle on esimerkiksi jokin peruste. Eli nämä liikennevalot, joihin täällä viitattiin, tai jonkinlaiset hälyttimet tässä järjestelmässä tulee olla, jotta sitten se sosiaalityö saadaan siihen kohtaan, missä se on vaikuttavinta ja pystytään auttamaan ihmistä eteenpäin.

Asiakkaan suostumuksella on siis mahdollista, että Kela maksaa suoraan vuokranantajalle. Tämä keskustelu, jota täällä käytiin, ja tässä esitettiin jo konkreettisia tapoja, millä tätä muun muassa voidaan sitten vauhdittaa, mutta näin on siis nyt jo ollut mahdollista. Tällä esityksellä ei lisätä kuitenkaan kuntien resursseja sitten muuhun toimintaan, ja kyllähän tämä perusturvan arviointi, sen riittävyysarviointi, on sitä keskustelua, jota pitää yhteiskunnassa käydä koko ajan. Senpä vuoksi juuri esimerkiksi tuo valtioneuvoston päätös sisältää sen lausuman, että tätä seuranta pitää tehdä todella tarkkaan myöskin sen osalta, saako asiakas tarvitsemansa avun huolimatta siitä, missä nämä toimipaikat sijaitsevat. Eli tämäkin sisältyy tähän lausumaan.

Ja vielä, puhemies, ihan viimeisenä totean, että tähän esitykseen sisältyy myöskin pyyntö eduskunnalle käsittelyn aikana sovittaa yhteen tätä esitystä tuon jo eduskunnassa olevan sotelain kanssa.

Keskustelu päättyi.

Päätökset

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Puhemies Eero Heinäluoma: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 18.

Täysistunto keskeytettiin kello 17.47.

Täysistuntoa jatkettiin

kello 18.02

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi.

3) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 356/2014 vp

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään laki valiokuntaan.

Keskustelu

¹ Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Esityksessä ehdotetaan kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain eli maksuehtolain 5 §:n muuttamista siten, että elinkeinonharjoittajien välisissä sopimuksissa maksuaika saa ylittää 30 päivää vain, jos siitä on nimenomaisesti sovittu. Nykyisin vastaava aikaraja on 60 päivää.

Esityksen taustalla ovat selvitykset, joita oikeusministeri on tehnyt yritysten välisistä maksuajoista yhdessä elinkeinoelämän järjestöjen kanssa. Ne tukevat julkisuudessa esitettyjä käsityksiä, joiden mukaan yritysten välisissä sopimuksissa on viime aikoina esiintynyt maksuaikojen pidentymistä. Selvimmin tämä kehitys näkyy keski suurten teollisuusyritysten laskusaatavissa.

Ärade talman! Med tanke på de finländska företagens konkurrenskraft och finansieringsmöjligheter samt behoven bland annat inom specialhandeln är det viktigt att bevara avtalsfriheten så att företagen kan avtala om sina inbördes betalningsvillkor på önskat sätt och enligt behov. Därtill är det skäl att påpeka att ändringen inte kommer att påverka faktureringen i majoriteten av företagen och att betalningstiderna i Finland fortfarande faktiskt är kortare än i många övriga europeiska länder. Det oaktat är det här en otroligt viktig lagändring därför att den ger de mindre och medelstora företagen ett bättre utgångsläge, och det behöver vi nu när situationen är sådan som den är.

Arvoisa puhemies! Nykytilaa, jossa pidentyvät maksuajat aiheuttavat vaikeuksia osalle pienistä ja keskisuurista yrityksistä, ei kuitenkaan voida pitää tyydyttävänä ottaen erityisesti huomioon pienten ja keskisuurten yritysten merkitys Suomen taloudelle ja työllisyydelle. Voimassa olevassa lainsäädännössä edellytetään nimenomaista sopimista maksuajasta vain poikkeuksellisen pitkien maksuaikojen osalta, jolloin maksuehdot eivät välttämättä saa sopimusneuvotteluissa ansaitsemaansa huomiota. Nykyinen nimenomaisen sopimisen 60 päivän raja, joka on EU-lainsäädännössä velkojan suojaksi asetettu vähimmäisvaatimus, on myös omiaan luomaan väärän vaikutelman, että vasta tätä pidempää maksuaikaa olisi Suomessakin pidettävä epätavallisen pitkänä yritysten välillä.

Tällä ehdotetulla muutoksella yritykset saadaan kiinnittämään keskinäisissä sopimusneuvotteluissaan nykyistä enemmän huomiota pitkiin, 30 päivää ylittäviin maksuaikoihin. Ehdotettava 30 päivän aikaraja myös kuvastaa voimassa olevaa lakia paremmin sitä, millaista maksuaikaa voidaan Suomessa yleensä pitää yritysten välillä epätavallisen pitkänä. Muutos on siten omiaan vaikuttamaan yritysten välisiä maksuaikoja lyhentävästi rajoittamatta kuitenkaan yritysten mahdollisuutta tarpeen mukaan sopia haluamansa pituisista maksuajoista.

Tämä lakimuutos on tärkeä erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten aseman parantamiseksi, ja sitä me tarvitsemme nyt Suomessa. Me tarvitsemme uusia yrittäjiä. Me tarvitsemme yrityksiä, jotka voivat hyvin ja uskaltavat myös ottaa uusia työntekijöitä palvelukseen. Tämä on askel juuri sitä kohti. — Kiitos.

² **Pauli Kiuru /kok:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta. Lainkohta käsittelee elinkeinonharjoittajien välisiä sopimuksia.

Yritysten välillä toteutuneissa maksuajoissa on viime aikoina tapahtunut pidentymistä. Kohuttoman pitkät maksuajat eivät ole laskuttajina toimivien pienyritysten kannalta hyväksytyjä eivätkä toivottavia. Pienyrittäjät joutuvat toimimaan pankkien roolissa ja vieläpä niin, että käytännössä ne joutuvat antamaan korotonta maksuaikaa. Harvan yrityksen kassa kestää sitä. Sopi-

mustasapaino ei aina toteudu, kun mikro- tai pk-yrittäjä toimii itseään huomattavasti isomman yrityksen kanssa yhteistyössä.

Nyt käsiteltävässä esityksessä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että elinkeinonharjoittajien välisissä sopimuksissa maksuaika saa ylittää 30 päivää vain, jos siitä on nimenomaisesti sovittu. Nykyisin vastaava aikaraja on 60 päivää. Esillä on ollut myös ajatuksia, joissa ehdottomaksi ylärajaksi olisi säädetty 30 päivää. Valmistelun aikana lausunnonantajat pääsääntöisesti eivät kannattaneet maksuaikojen pituuden rajoittamista pakottavalla lainsäädännöllä, sopimusvapaudelle haluttiin jättää tilaa, ja näin on varmasti hyvä toimia. Maksuajan rajaaminen niin, että se saa ylittää 30 päivää vain, jos siitä on nimenomaisesti sovittu, on oikeansuuntainen viesti yrittäjäkentälle. Neuvottelutilanteissa pienempi yrittäjä saa laista henkistä selkänöjää. Asian käsittely lakimuutoksena myös nostaa yrittäjille tärkeän asian keskusteluun. Toivottavaa olisi, että maksuaikojen pidentyminen nyt ainakin pysähtyy.

Arvoisa puhemies! Kaikki keinot on tässä taloudellisessa tilanteessa käytettävä suomalaisen yrittäjyyden toimintaedellytysten parantamiseksi. Vain menestyvät yritykset pystyvät tarjoamaan työpaikkoja. Kiitos ministeri Henrikssonille yrittäjämysteisestä esityksestä!

³ **Lars Erik Gästgivers /r:** Värderade talman, arvoisa puhemies! Käsittelemme lakiesitystä HE 356/2014 ja voimme olla erittäin tyytyväisiä, että nyt tulee laki, joka estää ylipitkät maksuajat.

Tämä epäterve ilmiö näki päivänvalon 90-luvun alussa, kun Suomessa elettiin korkean koron aikaa. Suuryritykset sijoittivat mieluummin rahaa pankkeihin päivän ja yli yön -korkoihin. Nyt ei ole enää huippukorkeita korkoja. Silti jotkut yritykset ovat jatkaneet laskujen maksamatta jättämistä ja pitävät näin ollen toisia yrityksiä pankkeina. Tämä vääristää likviditeettiä monessa pienyrityksessä, ja ne joutuvat kovaan velkakierteeseen, kun ne eivät tiedä, koska maksut ovat heidän tilillään.

Laki on erittäin tarpeellinen ja iso askel terveempään liiketoimintaan.

Ett stort tack till minister Henriksson och hennes ministerium för denna lag. — Tack.

⁴ **Teuvo Hakkarainen /ps:** Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää ministeri Henrikssonia tästä, ja sitä, joka tätä on tehnyt.

Mutta minä toisin tämän oman näkökohtani yrittäjätaustaisena ihmisenä tähän. Muutos parantaa, niin kuin tässä sanotaan esityksessä, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten asemaa. Ja nythän on tilanne semmoinen, että ilman suuria yrityksiä ei ole niitä pieniäkään yrityksiä, ne menevät käsi kädessä. Nämä suuret yritykset pystyvät elättämään näitä pieniä yrityksiä, kun ne ovat vähän niin kuin naimisissa keskenään.

Niin että tämä esitys on todella hyvä, mutta minä kytkisin vielä tähän semmoisen asian, että kun me elämme korkeasuhdannetta ja sitten matalasuhdannetta, niin siinä matalasuhdanteessa konkurssilaki myös kytkettäisiin jollakin tavalla tähän, niin että silloin, kun on maksuvaikeuksia, valtio verottajana ei tulisi siihen ensimmäisenä ottamaan pois niiltä maksuvaikeuksissa olevilta firmoilta niitä rahoja, vaan se pystyy sille seuraavalle firmalle siirtämään sen rahan, ja sillä tavalla elinkeinoelämä pysyy sen lama-ajankin ajan pystyssä paremmin eikä tule niitä konkurseja niin kuin yleensä tulee tässä — se estäisi hyvin paljon sitä. Minä olen elänyt sen 90-luvun alun laman, ja näin sen tilanteen, miten se meni, ja monta kertaa siinä valtiolta teki virheitä, tappoi monta toimivaa yritystä, jotka itsessään eivät olleet syllisiä siihen tilanteeseen. Elikkä tällaisen esityksen minä teen. Tämä lakialoite on todella hyvä minun mielestäni.

Keskustelu päättyi.

Päätökset

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 39 §:n muuttamisesta sekä alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 317/2014 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 43/2014 vp

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Käsitteilyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelu

¹ **Riitta Myller /sd:** Arvoisa puhemies! Monet suomalaiset ovat tutustuneet Euroopan unionin aluekehitysohjelmiin tämän 20 vuoden EU-jäsenyyden aikana, ja aika hyvin tunnetaan se, että Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa saadaan niitä ja niitä tukia. Mutta nyt kun tässä hallituksen esityksessä ja valiokunnan käsittelemässä lakiesityksessä on kysymys siitä, että miten Euroopan unionin sisällä, alueiden välillä ja rajat ylittävästi voidaan tehdä alueellista yhteistyötä, niin se on vähemmän tunnettua. Mutta sillä on vissi sijansa Euroopan unionin yhteistyössä, ja toivoisin, että sitä tunnettaisiin hieman enemmän.

Tämähän mahdollistaa aluelähtöisen yhteistyön Euroopan unionin sisällä niin, että eri alueet esimerkiksi Suomessa voivat tehdä yhteistyötä joittenkin muitten alueitten välillä Euroopan unionissa. Tämä mahdollistaa järjestöjen mukaan ottamisen tähän yhteistyöhön. Se mahdollistaa kuntien mukanaolon. Eli se on hyvin paljon tällaista ihmisiltä ihmisille tehtävää yhteistyötä.

Rajat ylittävä yhteistyöosuus tässä alueiden välisessä yhteistyössä on tärkeä Itämeren yhteistyön kannalta. Tämä aluelähtöisyys osoittaa juuri sitä, että esimerkiksi koko tällä Itämeren keski-alueella on Varsinais-Suomen liitto se, joka huolehtii tästä koordinoinnista ja sen yhteistyön eteenpäinviemisestä.

Sitten toinen osa tätä rajat ylittävää yhteistyötä on EU:n ulkorajoilla tehtävä yhteistyö, joka ei sinänsä tähän lakiesitykseen kuulu, mutta samojen ideoiden puitteissa tämä rajat ylittävä yhteistyö EU:n ulkorajojen puitteissa on esimerkiksi Itä-Suomessa erittäin tärkeätä ajatellen yhteistyötä Venäjän kanssa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Päätökset

Eduskunta hyväksyi lakiehdotusten sisällön mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi museolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 303/2014 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 17/2014 vp

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Käsitteilyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Päätökset

Eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 218/2014 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 42/2014 vp

Mietintö pantiin pöydälle 29.1.2015 pidettävään täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 46/2014 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 19/2014 vp

Mietintö pantiin pöydälle 5.2.2015 pidettävään täysistuntoon.

8) Hallituksen esitys eduskunnalle säätölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 166/2014 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 20/2014 vp

Mietintö pantiin pöydälle 5.2.2015 pidettävään täysistuntoon.

9) Hallituksen esitys eduskunnalle liikuntalaiksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 190/2014 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 18/2014 vp

Mietintö pantiin pöydälle 29.1.2015 pidettävään täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna torstaina 29.1.2015 kello 16.

Täysistunto lopetettiin kello 18.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi: